

KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETAS
EKONOMIKOS IR VERSLO FAKULTETAS

Karolis Tamošauskas

ASIMETRIJOS TARP INFORMACINIŲ INVESTUOTŲJŲ LŪKESČIŲ IR METINĖSE VEIKLOS ATASKAITOSE ATSKLEIDŽIAMOS NEFINANSINĖS INFORMACIJOS MAŽINIMO SPRENDIMAI: LIETUVOS BANKŲ ATVEJIS

MAGISTRO DARBAS

Darbo vadovė Doc. dr. Lina Užienė

KAUNAS 2016

**KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETAS
EKONOMIKOS IR VERSLO FAKULTETAS**

**ASIMETRIJOS TARP INFORMACINIŲ INVESTUOTŲJŲ LŪKESČIŲ IR METI-
NĖSE VEIKLOS ATASKAITOSE ATSKLEIDŽIAMOS NEFINANSINĖS INFOR-
MACIJOS MAŽINIMO SPRENDIMAI: LIETUVOS BANKŲ ATVEJIS**

Tarptautinis verslas (621N12004)

MAGISTRO DARBAS

Darbą atliko

VMTV - 4 Karolis Tamošauskas

(2016.05.10)

Vadovė

Doc. dr. Lina Užienė

(2016.05.10)

Recenzentė

Prof. dr. Liudmila Bagdonienė

(2016.05.10)

KAUNAS, 2016

KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETAS

Ekonomikos ir verslo

Karolis Tamošauskas

Tarptautinis verslas, 621N12004

Baigiamojo magistro darbo „Asimetrijos tarp informacinių investuotųjų lūkesčių ir metinėse veiklos ataskaitose atskleidžiamos nefinansinės informacijos mažinimo sprendimai: Lietuvos bankų atvejis“

AKADEMINIO SAŽININGUMO DEKLARACIJA

20 ____ m. _____ d.
Kaunas

Patvirtinu, kad mano, **Karolio Tamošausko**, baigiamasis magistro darbas tema „Asimetrijos tarp informacinių investuotųjų lūkesčių ir metinėse veiklos ataskaitose atskleidžiamos nefinansinės informacijos mažinimo sprendimai: Lietuvos bankų atvejis“ yra parašytas visiškai savarankiškai ir visi pateikti duomenys ar tyrimų rezultatai yra teisingi ir gauti sąžiningai. Šiame darbe nei viena dalis nėra plagijuota nuo jokių spausdintinių ar internetinių šaltinių, visos kitų šaltinių tiesioginės ir netiesioginės citatos nurodytos literatūros nuorodose. Įstatymų nenumatytų piniginių sumų už šį darbą niekam nesu mokėjęs.

Aš suprantu, kad išaiškėjus nesąžiningumo faktui, man bus taikomos nuobaudos, remiantis Kauno technologijos universitete galiojančia tvarka.

_____
(vardą ir pavardę įrašyti ranka)

_____
(parašas)

Tamošauskas, Karolis. Solutions to Reduce Information Asymmetry Between Investors' Expectations and Non-Financial Information, Disclosed in Annual Business Reports: a Lithuanian Banking Case. Master's Final Thesis in International business / supervisor Doc. dr. Lina Užienė. Department of Strategic management. The School of Economics and Business, Kaunas University of Technology. Social Sciences: management and administration
Key words: non-financial information, banks, investors, asymmetry, solutions.
Kaunas, 2016. 65 p.

SUMMARY

Relevance of the topic - Disclosure of information about organization is inevitable part of any successful business, especially if it is a large-scale international business. Information is disclosed in a variety of channels, they are regulated and disclosed on a voluntary basis, with various disclosure purposes. Disclosure of information about organization is complex and high responsibility driven process that shapes organization's image, views, trust. Therefore irresponsible or inaccurate execution of this process can significantly affected organization's performance and its results. According to chief. Swedbank economist N. Mačiulis (2015) public disclosure increases transparency of the organization, which is especially important for business development (particularly in the banking sector). Both the banking industry and investors is very important for the general Lithuanian economy, so the success of their cooperation will benefit not only them, but also for society as a whole. This is supported and Fruze-rova, (2013) - one of the most important tools of financial instruments markets to ensure the effective functioning is public and timely disclosure of important information. Fast and fair public disclosure strengthens financial market integrity, while selectively and inaccurately disclosed information to the issuer may lead to a loss of investors' confidence in the integrity of financial markets." With effective cooperation banks and investors they would attract more investors, more transparent banking activities, which would give a correct view about their activities, as well as help to discern and avoid significant financial tragedies. To ensure that this cooperation is carried out successfully, the bank disclosed information should be consistent with the expectations of investors. However, according to PwC (2014), US investors Resources Institute (2014) studies, the asymmetry is formed between these stakeholders. This asymmetry is caused by non-standardized, chaotic, weak disclosure and acts as a mutual banks and investors cooperation disturbance, so this asymmetry is necessary to reduce. Research in the field of the study of Lithuania is carried out for the first time.

The object of research - the asymmetry between investor's informational expectations and disclosed non-financial information in banks annual activity reports.

Research purpose – to establish and justify asymmetry's between investor's informational expectations and disclosed non-financial information in banks annual activity reports reduction solutions.

Problem: how to reduce information asymmetry? Through which elements it's reveal size and nature, and how to reduce it?

Objectives:

1. Research information asymmetry's theoretical and practical formation assumptions in the banking sector.
2. Complete empirical methodology for information asymmetry between banks disclosed non-financial information content and investor's informational expectations asymmetry research.
3. Investigate the asymmetry between investor's informational expectations and disclosed non-financial information in banks annual activity reports and form its reasonable mitigation solutions.

Research methods: scholarly literature analysis (Lithuanian, English), scientific articles, educational, statistical material, dictionaries, Lithuanian Republic's legislative base, latest online sources. Empirical research methods: content analysis, questionnaire, focus group

The main results of the research and their application areas. Empirical research has shown that information asymmetry between investor's informational expectations and disclosed non-financial information in banks annual activity reports does exist. It exists in two forms. First one is when the bank is disclosing large amount of information about the item, but it is not important to investors. Such asymmetry reduction is not necessary because the information disclosed may be relevant to other interest groups. Second, when the bank reveals an insufficient amount of information about the item, although it is very important to investors. The assessment of the possibilities for asymmetry reducing was found that only a few elements (for bank secrecy) had no possibility to be revealed more efficiently. Possibilities to reduce asymmetry of other elements is relevant. According to the research data, elements that is the most important for investors, currently has large asymmetry and real possibilities of asymmetry reduction are: information about the handbook and board changes, information about the organization's strategy, and information about the management of the organization, organization's vision, mission, goals and values, key performance indicators and statistics, approach to the current market and place in it, risk identification and management, information and approach to the organization of shareholders, ongoing plans, objectives, efficiency, competitive advantage, the bank's share price.

Banks fail to reduce the asymmetry, because they do not know exactly which elements are the most important to the investors, and what kind of information does investors want about them. In this context, the asymmetry reduction recommendations would be: adjust disclosed non-financial information content, considering previously mentioned, actively communicate with shareholders and investors, start continuous ongoing surveys, reduce excess reports contained information about the items, the presentation of which reflect the prevailing market disclosure fashions.

TURINYS

IVADAS.....	9
1. PROBLEMINĖS SITUACIJOS PAGRINDIMAS.....	11
1.1. Didėjantis interesų grupių susidomėjimas tvarumo ir atsakomybės atskaitomybe Europoje	11
1.2. Nefinansinės informacijos atskleidimo nauda visuomenei, verslui ir rinkoms	12
1.3. Atskleidžiama nefinansinė informacija kaip sprendimą investuoti lemiantis veiksnys	14
1.4. Smulkiųjų investuotojų reikšmė bankams	15
1.5. Besiformuojanti asimetrija tarp įmonių atskleidžiamos informacijos ir investicinių investuotojų poreikių	16
1.6. Žemas besiformuojančios asimetrijos, kaip mokslinio ištirtumo lygis tarp organizacijų atskleidžiamos informacijos ir investicinių investuotojų lūkesčių	17
2. INFORMACIJOS ATSKLEIDOMO BANKŲ SEKTORIUJE TEORINĖS IR PRAKTINĖS PRIELAIIDOS	18
2.1. Informacijos atskleidimo bankų sektoriuje reglamentavimas	18
2.2. Bankų atskleidžiamos nefinansinės informacijos tikslai, kanalai ir interesų grupės.....	23
2.3. Investuotojams skirtos bankų atskleidžiamos informacijos turinys ir tendencijos.....	27
2.4. Informacijos poreikio ir pasiūlos asimetrijos formavimasis.....	32
2.5. Prielaidos informacijos asimetrijos tarp bankų atskleidžiamos nefinansinės informacijos turinio ir investuotojų lūkesčių asimetrijos empiriniam tyrimui atlikti.....	34
3. EMPIRINIO TYRIMO METODOLOGIJA	36
3.1. Empirinio tyrimo tikslas ir esmė	36
3.2. Tyrimo metodų argumentavimas.....	38
3.2.1. Kontent analizė	38
3.2.2. Anketinė apklausa	39
3.2.3. Fokus Grupė.....	39
3.3. Tyrimo imtis ir organizaciniai aspektai	40
4 Lentelė. Svarbiausių nefinansinės informacijos elementų tyrimo įrankio šablonas	40
4. EMPIRINIO TYRIMO REZULTATAI IR DISKUSIJA	43
4.1. Turinio analizė.....	43
4.1.1. Bankų profiliai atskleidžiamos nefinansinės informacijos požiūriu.....	43
4.1.2. Bankų palyginimas ir apibendrinimas	50
4.2. Anketinės apklausos rezultatai	51
4.3. Kontent analizės ir anketinės apklausos rezultatų apibendrinimas	53
4.4. Fokus grupės darbo rezultatų interpretacija.....	55
4.5. Rekomendacijos ir sprendimai	58
IŠVADOS.....	60
LITERATŪRA.....	62
PRIEDAI.....	66

Paveikslų sąrašas

1 pav. Bankų informacijos atskleidimo poveikio ir pasėkmių vertinimo kryptys (remiantis GRI, 2015)	23
2 pav. Bankų informacijos sklaidos kanalai	24
3 pav. Pagrindinės interesų grupės	26
4 pav. Bankų atskleidžiamos informacijos investuotojams formos	28
5 pav. Pagrindinės tvarumo ir atsakomybės metinių ataskaitų turinio dalys	31
6 pav. Investuotojų pasitenkinimo atskleidžiamos nefinansinės informacijos turiniu pagal regionus ro- dikliai	33
7 pav. Kontent analizės elementų lentelės pildymo paaiškinimas	43

Lentelių sąrašas

1 lentelė. Svarbiausi ir nesvarbiausi nefinansinės informacijos rodikliai (Citaka, 2005)	17
2 lentelė. informacijos atskleidimą lemiantys veiksniai (adaptuota pagal Legenzova 2013)	20
3 Lentelė. Tyrimo logine schema	37
5 lentelė. AB Swedbank ataskaitos kontent analizės duomenys	44
6 lentelė. AB Šiaulių bankas ataskaitos kontent analizės duomenys	45
7 lentelė. AB Danske bank ataskaitos kontent analizės duomenys	46
8 lentelė. AB Nordea banko ataskaitos kontent analizės duomenys	47
9 lentelė. AB SEB banko ataskaitos kontent analizės duomenys	48
10 lentelė. AB DNB banko ataskaitos kontent analizės duomenys	49
11 lentelė. Elementų reitingavimas pagal bankus	50
12 lentelė. Elementų svarbumo reitingavimas pagal investuotojus	52
13 lentelė. Asimetrija tarp informacinių investuotojų lūkesčių ir bankų atskleidžiamos informacijos .	54

IVADAS

Aktualumas. Informacijos atskleidimas apie organizaciją yra neišvengiama, bet kurio sėkmingo verslo dalis, ypač jei tai didelio masto tarptautinis verslas. Informacija atskleidžiama įvairiais kanalais, ji yra reglamentuota ir atskleista savanoriškai, turinti įvairius jos atskleidimo tikslus. Informacijos atskleidimas apie organizaciją yra sudėtingas ir daug atsakomybės turintis procesas, kuris formuoja organizacijos įvaizdį, nuomonę, pasitikėjimą, todėl neatsakingas, ar netikslus šio proceso atlikimas gali stipriai paveikti organizacijos veiklą ir jos rezultatus. Pasak vyr. Swedbank ekonomisto N. Mačiulio (2015) viešas informacijos atskleidimas didina organizacijos skaidrumą, o tai yra ypatingai svarbi verslo (ypač bankų sektoriuje) vystymo dalis, kuri šiuolaikinėje visuomenėje tampa visų suinteresuotųjų vertinimo ir bendros nuomonės apie organizaciją pagrindu. Šiame darbe nagrinėjama tema apima Lietuvoje veikiančių ir vertybinių popierių biržose besikotiruojančių bankų sektorių ir vieną iš jautriausių šio sektoriaus interesų grupių investuotojus. Tiek bankų sektorius, tiek investuotojai yra labai svarbūs bendrai Lietuvos ekonomikai, todėl jų sėkmingas bendradarbiavimas duotų naudos, ne tik jiems, bet ir visai visuomenei. Tam pritaria ir Fruzerova, (2013), - “vienas iš svarbiausių finansinių priemonių rinkų veiksmingo funkcionavimo užtikrinimo įrankių – viešas ir laiku svarbios informacijos atskleidimas apie emitentą (bendrovę, kurios vertybiniais popieriais prekiaujama viešai) ir jo išleistas finansines priemones. Greitas ir teisingas informacijos visuomenei atskleidimas stiprina finansų rinkos vientisumą, o pasirinktinai ir netiksliai emitentų atskleidžiama informacija gali lemti investuotojų pasitikėjimo finansų rinkų vientisumu praradimą“. Esant efektyviam bankų ir investuotojų bendradarbiavimui, būtų pritraukiama daugiau investuotojų, skaidrinama bankų veikla, kuri leistų susidaryti teisingą nuomonę apie jų veiklą ir padėtų išvelgti ir išvengti Lietuvoje neseniai vykusio banko „Snoras“ ir „Ūkio bankas“ bankrotų, kurie stipriai paveikė žmones ir jų pasitikėjimą bankais ir visa finansine šalies sistema. Kad šis bendradarbiavimas vyktų sėkmingai, bankų atskleidžiama informacija turėtų atitikti investuotojų lūkesčius, tačiau taip nėra, tarp abiejų šalių, pagal PwC (2014), JAV investuotojų išteklių instituto (2014) yra susiformavusi informacijos asimetriją. Ši asimetrija atsirado dėl nestandartizuoto, chaotiško ir per mažo informacijos atskleidimo ir veikia kaip abipusis bankų ir investuotojų bendradarbiavimo trikdys, todėl šią atskleidžiamos informacijos asimetriją yra būtina mažinti. Mokslo srityje toks tyrimas Lietuvoje, būtų atliktas pirmą kartą. Šis tyrimas skatintų organizacijų skaidrumą, jame analizuojama atskleidžiamos informacijos asimetrija tarp bankų atskleidžiamos informacijos ir investuotojų lūkesčių padėtų suformuoti argumentuotus, racionalius šios asimetrijos mažinimo sprendimus ir padėtų naujų tyrimų šia tematika pamatus.

Darbo problema – tarp informacinių investuotojų lūkesčių ir metinėse bankų veiklos ataskaitose atskleidžiamos nefinansinės informacijos susidariusi asimetrija, kuri veikia kaip trikdys abiejų šalių atžvilgiu. Nežinoma per kokius elementus ji pasireiškia, koks jos dydis ir pobūdis ir kaip ją mažinti? Darbo problemą geriausiai apibūdina probleminis klausimas: *kaip mažinti informacijos asimetriją?*

Tyrimo objektas – asimetrija tarp informacinių investuotojų lūkesčių ir metinėse bankų veiklos ataskaitose atskleidžiamos nefinansinės informacijos.

Darbo tikslas – suformuoti ir pagrįsti asimetrijos tarp informacinių investuotojų lūkesčių ir bankų veiklos ataskaitose atskleidžiamos nefinansinės informacijos mažinimo sprendimus.

Uždaviniai:

1. ištirti teorines ir praktines informacijos asimetrijos bankų sektoriuje formavimosi prielaidas.
2. parengti informacijos asimetrijos tarp bankų atskleidžiamos nefinansinės informacijos turinio ir investuotojų lūkesčių asimetrijos empirinio tyrimo metodologiją.
3. ištirti asimetrijos tarp bankų atskleidžiamos nefinansinės informacijos turinio ir investuotojų lūkesčių pobūdį ir suformuoti bei argumentuoti jos mažinimo sprendimus.

Tyrimo metodai: Mokslinės literatūros (lietuvių, anglų kalba), mokslinių straipsnių, mokomosios, statistinės medžiagos, žodynų, LR įstatyminės bazės, naujausių internetinių šaltinių analizė. Empirinio tyrimo metodai: kontent analizė, anketinė apklausa, fokus grupė.

1. PROBLEMINĖS SITUACIJOS PAGRINDIMAS

Šio darbo problema pasireiškia probleminiu klausimu „kaip mažinti informacijos asimetriją tarp investuotojų pasiekiamos ir bankų atskleidžiamos informacijos: per kokius elementus ji pasireiškia, koks jos dydis ir pobūdis?“, o darbo problemos sprendimo aktualumą ir svarbą atskleidžia šie veiksniai:

1.1. Didėjantis interesų grupių susidomėjimas tvarumo ir atsakomybės atskaitomybe Europoje

„Prasidėjo „tyli“ revoliucija nefinansinės informacijos atskleidime“, – teigia PWC (2015). Šiuo metu daugelis įmonių valdytojų komandų pripažįsta nefinansinės informacijos rinkimo ir atskleidimo naudą, tačiau visos įmonės varijuoja atskleisdamos šią strateginiui augimui naudingą informaciją. Taip yra dėl nestandartizuoto šios informacijos atskleidimo. Tačiau įvertinus, kad finansinės informacijos atskleidimas toks, koks jis yra dabar, susiformavo per gerą dešimtmetį, nenuostabu, kad nefinansinės informacijos standartų formavimasis irgi gali pareikalauti nemažai laiko. Nepaisant to, nefinansinės informacijos atskleidimo troškimas yra labai realus, o išorinis spaudimas iš akcininkų, investuotojų, klientų, reguliavimo organų ir žiniasklaidos vis didėja. Todėl viena iš didžiausių šiuo metu egzistuojančių problemų yra visų šių interesų grupių norų patenkinimas – jiems aktualios informacijos suteikimas. Išryškėjus nefinansinės informacijos atskleidimo fenomenui ir supratus jo svarbą, šią problemą bandoma išspręsti keliais būdais:

1) reglamentavimu. „Nefinansinės informacijos teikimas iš tikrųjų yra labai svarbus žingsnis siekiant pereiti prie tvarios pasaulinės ekonomikos, kurioje ilgalaikis pelningumas derinamas su socialiniu teisingumu ir aplinkos apsauga. Atsižvelgiant į tai, nefinansinės informacijos teikimas padeda vertinti, stebėti ir valdyti įmonių veiklos rezultatus ir jų poveikį visuomenei“ (EP, 2013). Todėl, efektyvesniam organizacijų informacijos atskleidimo reguliavimui pasiekti, remiantis EP 27.6.2014 Sesijos dokumentu, Europos Parlamentas paragino Europos Komisiją pateikti pasiūlymą dėl teisėkūros priimamo akto dėl įmonių nefinansinės informacijos atskleidimo, kuriuo būtų užtikrinamas aukšto lygio veiklos lankstumas, kad būtų atsižvelgiama į daugialypį įmonių socialinės atsakomybės pobūdį, ir įmonių įgyvendinamos socialinės atsakomybės politikos įvairovę derinant su pakankamu palyginamumo lygiu siekiant patenkinti investuotojų ir kitų suinteresuotųjų veikėjų poreikius, taip pat poreikį vartotojams suteikti lengvą prieigą prie informacijos apie įmonių poveikį visuomenei. Dėl šios priežasties, priėmus naująjį Europos Komisijos siūlymą, Europos Parlamento (2014) nutarimu 2016 metais Lietuvoje ir kitose Europos Sąjungos valstybėse įsigalios teisės aktai, įgyvendinantys naująją Europos Sąjungos direktyvą dėl didelių bendrovių ir įmonių grupių privalomo nefinansinės informacijos atskleidimo. Įsigaliojus šiems teisės aktams, nuo 2017 metų pagal 2013/34/ES direktyvos 19a. straipsnio naujausius pakeitimus Lietuvos viešojo intereso įmonės ar įmonių grupės, turinčios 500 ir daugiau darbuotojų, į savo vadovybės pranešimą įtraukia nefinansinę ataskaitą, kurioje tiek, kiek būtina įmonės pokyčiams, veiklos rezultatams,

būklei ir jos veiklos poveikiui suprasti, pateikiama informacija dėl aplinkos reikalų, socialinių ir su personalu susijusių reikalų, pagarbos žmogaus teisėms, kovos su korupcija ir kyšininkavimu aspektų.

2) populiarėjančia integruotos atskaitomybės (angl. *Integrated reporting*) naudojimu. Tai yra judėjimo, artinančio visus prie skaidraus nefinansinės informacijos atskleidimo standarto, sukūrimo dalis, kuri yra reikalinga tam, kad tą informaciją galima būtų panaudoti realaus laiko strateginiams verslo sprendimams atlikti. Integruotos atskaitomybės standartą kurianti GRI (angl. *Global Reporting Initiative*) teigia: per paskutinįjį dešimtmetį įmonių tvarumo (angl. *sustainability*) atskaitomybė stipriai augo. 95 proc. 250-ties didžiausių pasaulio organizacijų jau pateikia tvarumo ataskaitas, tai didelis šuolis palyginti su 2010 metais, kai jas pateikdavo tik 80 proc. didžiausių organizacijų, ar 2008 metais, kai pateikdavo tik 50 proc. organizacijų. Tačiau, nepaisant stipraus tvarumo ataskaitų pagausėjimo vertinant visas vertybinių popierių biržoje besikotiruojančias pasaulio įmones, mažiau nei 10 proc. jų pateikia tvarumo ataskaitas. Iš visų pasaulio regionų ryškiausiai išsiskiria Europa, kurioje šiais metais net apie 71 proc. didžiausių organizacijų paskelbė tvarumo ataskaitas. GRI iniciatyva padeda standartizuoti pateikiamą informaciją ir suteikia gaires naujoms įmonėms, kurios dar tik pradeda skelbti nefinansinę informaciją, kokia ji turėtų būti, kokio turinio interesų grupės tikisi ir kaip tai pateikti efektyviausiai.

3) individualių norų išreiškimu – po daugybės nepasitikėjimą skatinančių krizių, įmonių bankrotų ir skandalų, interesų grupės vis daugiau reikalauja iš organizacijų, ypač viešai besikotiruojančių vertybinių popierių biržose papildomos – nefinansinės informacijos. Jaučiant didelį spaudimą organizacijos atskleidžia vis daugiau informacijos, taip pateikdamos kaip skaidrią ir patikimą įmonę, kuria galima pasitikėti. Tiesa, kiekviena grupė reikalauja skirtingos informacijos ir skirtingu laiku, todėl organizacijos, net ir visiškai bendradarbiaudamos su jas siejančiomis interesų grupėmis, taip pateikdamos informaciją jos atskleidimą paverčia chaotišku ir sunkiai palyginamu su kitomis organizacijomis.

Taigi, susidomėjimas nefinansinės informacijos atskleidimu yra akivaizdus: vyksta reguliaciniai pokyčiai, skatinantys nefinansinės informacijos atskleidimą, yra kuriami šios informacijos atskleidimo standartai ir, žinoma, pastebimi padidėję įvairių interesų grupių individualių norų pareiškimai. Didėjančias interesų grupių susidomėjimas nefinansine informacija automatiškai skatina jos atskaitomybės augimą tiek kiekybiniu, tiek kokybiniu požiūriu. Interesų grupės šiuo atžvilgiu yra pagrindinė varomoji jėga, organizacijos norinčios išlikti konkurencingomis, turi atsižvelgti į tai ko iš jų tikisi pagrindinės interesų grupės. Todėl, kuriant reguliacinę bazę ir informacijos atskleidimo standartus, būtina atsižvelgti į jų norus, nes šiuo atveju jie yra svarbiausi.

1.2. Nefinansinės informacijos atskleidimo nauda visuomenei, verslui ir rinkoms

Organizacijos veikdamos skaidriu ir tvariu požiūriu į verslą ir atskleisdamos jos nefinansinę informaciją gali sukurti pozityvų socialinį poveikį visuomenei, aplinkai ir tuo pačiu sau. Taip organizacijos skatina sumanumą ir tvarumą apimančią augimą visoje Europos Sąjungoje. „Informacijos atskleidimas

skatina organizacijos atsakomybę į jų poveikį ir kontribuciją kitiems, o tai atitinkamai didina pasitikėjimą jais, kas leidžia kurti darnesnę visuomenę“, – skelbia Europos Parlamentas (2014). Fruzerovos (2013) teigimu, „vienas iš svarbiausių finansinių priemonių rinkų veiksmingo funkcionavimo užtikrinimo įrankių – viešas ir laiku svarbios informacijos atskleidimas apie emitentą (bendrovę, kurios vertybiniais popieriais prekiaujama viešai) ir jo išleistas finansines priemones. Greitas ir teisingas informacijos visuomenei atskleidimas stiprina finansų rinkos vientisumą, o pasirinktinai ir netiksliai emitentų atskleidžiama informacija gali lemti investuotojų pasitikėjimo finansų rinkų vientisumu praradimą“. Vyriausybės, verslai ir kitos interesų grupės gauna tiesioginę naudą iš atskleidžiamos nefinansinės informacijos, kartu tai kuria pozityvų poveikį socialiniu, aplinkosauginiu ir žmonių teisių skatinimo požiūriu, – teigia GRI (2013). Vertė ir nauda, kurią sukuria nefinansinės informacijos atskleidimas, yra plačiai pripažintas ir daug kartų patvirtintas įvairiose moksliniuose darbuose ir leidiniuose (Legenzova, 2009, Fruzerova, 2013; Ho & Wong, 2013; Hussan, 2013), garsių investuotojų (Buffett, 2010; Munger, 2011), specialistų (Mačiulis, 2015), vadovų ir reguliavimo funkcijas atliekančių institucijų (Europos Parlamentas, 2014; Lietuvos bankas, 2015) pasisakymuose ir atskleistais tyrimais (FINRA, 2008; PWC, 2014; GRI, 2014; NIVRA, 2015; ir t.t.). Pagal Global Reporting Initiative 2014 m. sukurtą pagrindą, išanalizavus minėtus šaltinius, galima išskirti pagrindinius atskleidžiamos nefinansinės informacijos naudą kuriančius aspektus organizacijoms ir rinkoms bei visuomenei:

Organizacijoms:

- padeda lengviau pagrįsti investuotojams organizacijos rizikos valdymo sprendimus;
- padeda lengviau organizacijai išvelgti galimus pavojus ir galimybes;
- leidžia išvelgti veiksmų tarpusavio priklausomybę ir palyginti finansinius ir ne finansinius duomenis;
- leidžia palyginti organizacijų tvarumo ir atsakomybės efektyvumą;
- palengvina procesus, mažina kaštus ir gerina efektyvumą;
- daro teigiamą įtaką ilgalaikės valdymo strategijos ir verslo planų išpildymui;
- leidžia tiksliau palyginti vidinę ir išorinę organizacijos veiklas;
- padeda valdyti ir komunikuoti aplinkosaugos ir socialinės veiklos klausimais;
- leidžia verslams tiesiogiai prisidėti prie „žaliosios ekonomikos“ kūrimo;
- gerina organizacijos reputaciją ir prekės ženklo įvaizdį

Rinkoms ir visuomenei:

- informuoja klientus ir investuotojus apie organizacijos socialinius ir su aplinkosauga susijusius, rūpimus klausimus, ir aktualią informaciją;
- skatina konkurencingumą;

- skatina investicijas;
- tiesiogiai ir ne tiesiogiai prisideda prie naujų darbo vietų kūrimo;
- suteikia kritiškai svarbią informaciją interesų grupėms;
- sušvelnina ir pagerina organizacijų poveikį visuomenei, vietinei ekonomikai ir aplinkai;
- leidžia išorės interesų šalims suprasti ir teisingai įvertinti tikrąją organizacijos vertę ir jos materialųjį ir nematerialųjį turta.

Žinoma, nefinansinės informacijos atskleidimas yra naudingas dėl prieš tai paminėtų teigiamų aspektų, kuriuos gali atnešti tikslingas šios informacijos atskleidimas, tačiau būtina paminėti, kad norint to pasiekti, ši informacija turi būti atskleista tinkamai, t. y. atskleidžiama nefinansinė informacija turi atitikti interesų grupių lūkesčius, o tai pasiekti dažniausiai dėl plataus suinteresuotųjų rato ir norimos skirtingos informacijos skirtingu metu yra sunku. Tokiu atveju susiformuoja informacijos asimetrija tarp to, ką organizacija atskleidžia, ir to, ko nori suinteresuotieji. Ši asimetrija trukdo abiem šalims bendradarbiauti, todėl kiekvienu tokiu atveju organizacijai būtina rasti būdų jai sumažinti ar pašalinti.

1.3. Atskleidžiama nefinansinė informacija kaip sprendimą investuoti lemiantis veiksnys

Sprendimo investuoti priėmimas – tai daug atsakomybės, užtikrintumo ir rizikos valdymo įgūdžių reikalaujantis veiksmas. Prieš jį atliekant investuotojai dažniausiai atlieka išsamią organizacijos ir jos veiklos analizę, kuri padeda jiems nuspręsti ir įvertinti, kokios grąžos galima tikėtis, ar ši investicija būtų sėkminga, ar verta investuoti. Dažniausiai investuotojai įmonę pradeda analizuoti pagal jos finansinę būklę, vertindami jos paskutinių laikotarpių balanso, pelno ir nuostolių bei pinigų srautų ataskaitas. Išvesdami atitinkamus rodiklius, atlikę skaičiavimus jie nustato apytikslių įmonės vertę, vertina besikeičiančias veiklos tendencijas ir daro galimų ateities rezultatų prielaidas, kurios juos priartina prie galutinio sprendimo investuoti priėmimo. Tačiau skaičiai neparodo visko, todėl labai svarbu įvertinti ir visą kitą informaciją apie įmonę, kuri gali lemti jos veiklos sėkmę.

Pagal VZ (2015) naujoje vertybinių popierių įstatymo redakcijoje ir ją lydiniuose teisės aktuose į Lietuvos nacionalinę teisę yra perkeliama Europos Sąjungos suderėta direktyva, nustatanti ir supaprastinanti emitentų periodinės informacijos skelbimo reikalavimus. Tai reiškia, kad vertybinių popierių emitentai neprivalės rengti ir viešai skelbti ketvirčio finansinių ataskaitų. Paliekamas reikalavimas skelbti tik atitinkamą metinę ir pusmečio informaciją. Kaip organizacijos interpretuos šiuos pakeitimus šiuo metu vertinti sunku, tačiau jei daugumą jų nustos rengti ketvirtines finansines ataskaitas, nefinansinė informacija taps dar svarbesnė priimant sprendimą investuoti.

Negana to, būtina įvertinti tai, kad beveik visa organizacijų atskleidžiama nefinansinė informacija yra nereguliuota. Tai padaro šios informacijos atskleidimą chaotišku ir nepriklausomu – neturinčių

standartų. Organizacijos gali pasirinkti kiek ir kokią informaciją jos nori atskleisti, pagal tai, kokią informaciją jos atskleidžia, organizacijos suformuoja naują savo profilį. Todėl tikslingai tuo pasinaudojus galima gauti daug naudingos informacijos apie organizaciją, ypač tiesiogiai pareikalavus jos papildomos nefinansinės informacijos.

1.4. Smulkiųjų investuotojų reikšmė bankams

Bankai, kurie kotiruojasi vertybinių popierių biržose, tai daro norint pritraukti daugiau kapitalo, kurį galėtų naudoti savo veikloje. Žinoma, šią funkciją atlieka tiek didieji, tiek smulkieji investuotojai, tačiau iš esmės šios dvi investuotojų grupės skiriasi. Smulkiųjų investuotojų pritraukimas organizacijai turi savitų privalumų. Vienas iš jų yra tai, jog smulkūs investuotojai nesudaro didelės procentinės dalies, kuri galėtų savo turimų balsų kiekiu daryti įtaką įmonės strategijai ar jos planams. Kitaip sakant, jie nėra kontrolinės ar reikšmingos organizacijos dalies savininkai ir sutinka su jau esančia ir įsigalinusia įmonės veiklos strategija ir tik skolina jai pinigus, obligacijų ar akcijų formos pavidalu. Sekantis smulkių investuotojų privalumas yra tai, jog jų turimos pozicijos yra ganėtinai mažos, todėl bet kuriuo atveju, jei vienas iš smulkesnių investuotojų siektų parduoti savo akcijas, jos neįgalintų biržoje tokio efekto, koks susidarytų, jei įmonės akcijas parduotų stambūs akcininkai. Kitaip tariant, smulkus investuotojas negali daryti ženklios įtakos įmonės akcijų kainai, ar jos padėčiai parduodami jas.

Negana to, tik smulkūs investuotojai gali investuoti į mažesnes organizacijas, nes smulkių akcinių bendrovių akcijos įprastai yra per mažos stambiems investuotojams įsigyti. Stambios kapitalo valdymo bendrovės ir organizacijos turi apribojimų, kurie neleidžia investuoti į mažos kapitalizacijos įmones, tačiau tokioms įmonėms kapitalas reikalingas, todėl jos yra tiesiogiai priklausomos nuo smulkiųjų investuotojų finansavimo. Konkretesniu pavyzdžiu, tai būtų galima išreikšti, kai motininė įmonė atskiria dukterinę įmonę atvejais (Savickas, 2015).

Dar vienas svarbus faktorius yra tai, jog smulkūs investuotojai statistiškai sukuria didesnę laisvų akcijų skaičių, kurias galima įsigyti. Didelės kapitalo valdymo įmonės savo akcijas laiko uždaroje (angl. *restricted*) formoje, kuomet jos jų neparduoda, todėl tokios akcijos necirkuliuoja laisvai rinkoje (angl. *float*), o tai atitinkamai mažina įmonės akcijų likvidumą. Priešingu atveju – esant dideliame skaičiui smulkių investuotojų, didelė jų dalis nuolat prekiauja (angl. *float*), o to pasekmėje akcijos tampa likvidžios ir daug patrauklesnės kitiems investuotojams. Tai yra labai natūrali reakcija – visi perkantys tai, ką kada nors vėliau norės parduoti, nori būti užtikrinti, kad kai taip atsitiks, bus kiti, kurie tuo metu iš jų tai nupirks.

Be visa to, investuotojai yra savotiški kitų interesų grupių ambasadoriai vertinant įmonę, t. y. jei didelė dalis investuotojų yra susidomėję organizacija – ja yra nuolat prekiaujama, reiškia ji yra to verta ir atitinkamai patikima. Tai tampa svarbiu faktoriumi ir kitoms interesų grupėms, kurių pasitikėjimas organizacija tiesiogiai koreliuoja su šios veiklos stabilumu. Bankų sektoriui tai ypač aktualu, nes klientų

pasitikėjimas banku yra vienas iš pagrindinių jo veiklos sėkmingumą lemiančių veiksnių. Nepaisant to, investuotojų pritraukimas bankams yra labai svarbus, ne tik pačiam bankui, bet ir visai šaliai, kurioje jis veikia ekonomikai. Bankų daroma įtaka šaliai ekonomikai yra didžiulė, tuo visiškai buvo įsitikinta per pastarojo dešimtmečio krizių, bankrotų ir kt. įvykių virtinę, kuri visuomet sukeldavo milžiniška žmonių nepasitikėjimo bangą, kuri tiesiogiai stabdė investicijas, įmonių plėtrą ir darė kitą papildomą žalą visai šaliai ekonomikai.

1.5. Besiformuojanti asimetrija tarp įmonių atskleidžiamos informacijos ir investicinių investuotojų poreikių

JAV investuotojų išteklių instituto (2014) atliktas investuotojų pasitenkinimo jiems pateikiama informacija tyrimo gauti rezultatai parodė, kad daugumoje tirtų pasaulių regionų investuotojai nėra patenkinti jiems pateikiama nefinansine informacija. Pagal gautus duomenis tirtuose regionuose investuotojų pasitenkinimo jiems pateikiama informacija lygis yra: JAV patenkinti 39 proc., Šiaurės Amerikos (išskyrus JAV) regione patenkinti 38 proc., Europoje 62 proc., šiaurės Afrikos ir vidurio rytų regione patenkinti tik 13 proc., rytų Azijoje 26 proc. Kaip matome iš šių rezultatų, Europa yra vienintelis regionas kuriame yra daugiau patenkintų investuotojų, nei nepatenkintų atskleidžiama nefinansine informacija, tačiau jų pasitenkinimo rodiklis taip pat nėra labai didelis. Kaip išeitį taisyti šiai problemai investuotojai pasisako, jog reikalingas didesnis tokio tipo informacijos reguliavimas ir standartizavimas. Tada būtų galima ja pilnai naudotis priimant investavimo sprendimus (taip atsakė du trečdaliai respondentų).

Siekiant detaliau ištirti investuotojų nepasitenkinimą atskleidžiama nefinansine informacija, buvo tiriamas pasitenkinimas specifine informacija įmonių, kurios yra listinguojamos JAV vertybinių popierių biržoje. Tyrimas parodė, kad investuotojai buvo daugiau nepatenkinti, nei patenkinti visais pateiktais atskleidžiamos informacijos subjektais (P – patenkinti, N – nepatenkinti):

- Grėsmių ir galimybių identifikavimas ir įvertinimas finansiniais terminais (P – 18 proc., N – 82 proc.);
- Nefinansinės informacijos palyginamumas tarp vienoje rinkoje veiklą vykdančių įmonių (P – 21 proc., N – 79 proc.);
- Įmonės tvarumo rizikų galimos pasekmės ir aktualumas (P – 26 proc., N – 74 proc.);
- Socialinės ir aplinkosaugos pokyčių įtaka įmonės tiekimo grandinei (P – 31 proc., N – 69 proc.);
- Pagrindinių veiklos indikatorių, kurie yra susiję su kiekvienos identifikuotos problemos atskleidimas (P – 32 proc., N – 68 proc.);
- Tvarumo strategijos, kuri yra susijusi su verslo strategija atskleidimas (P – 32 proc., N – 68 proc.);

- Vidinių tvarumo problemų valdymas (P – 38 proc., 62 proc.);
- Procesai padedantys identifikuoti materialias tvarumo problemas (P – 43 proc., N – 57 proc.).

Tyrimo pabaigoje beveik 90 proc. investuotojų nurodė, kad visa informacija apie rizikas, kurios yra susijusios su įmonės materialiuoju turtu, turi būti atskleistos daug dažniau ir daug išsamiau nei yra šiuo metu. Taip pat, turėtų būti atskleisti ir pateikti planai, kaip šių rizikų bus vengiama.

Taip pat 2005 metų tyrimas, kuris buvo atliktas Didžiojoje Britanijoje išryškino dar vieną informacijos atskleidimo tendenciją, kai organizacijos atskleidžia ir daugiausiai dėmesio skiria tiems rodikliams, kurie pasak investuotojų yra patys nesvarbiausi (žr. 1 lent.). Pagal šį tyrimą rodiklių atitikimas ir atskleidžiamumas pagal svarbumą atitiko 32 proc. (atitinka) prieš 68 proc. (neatitinka).

1 lentelė. Svarbiausi ir nesvarbiausi nefinansinės informacijos rodikliai (Citaka, 2005)

10 svarbiausių nefinansinių rodiklių:	10 nesvarbiausių nefinansinių rodiklių:
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Organizacijos strategijos įgyvendinimas ✓ Vadovų patikimumas ✓ Organizacijos strategijos kokybė ✓ Inovacijos ✓ Gebėjimas pritraukti dirbančiuosius ✓ Rinkos dalis ✓ Vadovų patirtis ✓ Atlyginimų politikos kokybė ✓ Tyrimų lyderystė ✓ Procesų kokybė 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Atlyginimų koeficientai ✓ Dirbančiųjų komandinis darbas ✓ Aplinkosaugos ir socialinė politika ✓ Procesų kokybės nominacijos ✓ Produktų kokybės nominacijos ✓ Išleistos medžiagos kokybė ✓ Klientų aptarnavimo padalinių kokybė ✓ Klientų nusiskundimų skaičius ✓ Personalo, atsakingo už ryšius su investuotojais patirtis ✓ Dirbančiųjų kaitos rodikliai

Iš šių tyrimų rezultatų galima spręsti, kad didžiojoje daugumoje atvejų organizacijų atskleidžiama nefinansinė informacija neatitinka investuotojų lūkesčių, o tai atitinkamai trukdo šioms abejoms šalims sėkmingai bendradarbiauti. Todėl, yra būtina rasti sprendimų, kurie padėtų pagerinti šią situaciją ir padėtų mažinti susidariusią atskleidžiamos informacijos asimetriją.

1.6. Žemas besiformuojančios asimetrijos, kaip mokslinio ištirtumo lygis tarp organizacijų atskleidžiamos informacijos ir investicinių investuotojų lūkesčių

Analizuojant mokslinę literatūrą ir atliktus tyrimus šia tematika galima teigti, kad nefinansinės informacijos atskleidimo tema yra populiari. Panašiomis temomis rašo įvairių šalių mokslininkai, o mokslinių darbų skaičius didėja. Nepaisant to, nagrinėtose publikacijose yra tiriami kiti aspektai, kurie nėra susiję su informacijos asimetrijos mažinimu, tuo labiau tarp organizacijos atskleidžiamos informacijos ir investuotojų investicinių lūkesčių. Nors galima rasti nemažai darbų, kuriuose rašoma apie asimetriją ir bankinį sektorių, tačiau tokie darbai yra susiję su kitais aspektais arba yra paviršutiniški, t. y.

darbuose tiesiog nustatoma ar asimetrija egzistuoja ar ne. Darbų, kuriuose būtų nagrinėjami asimetrijos mažinimo sprendimai nebuvo rasti. Tai reiškia, jog toks darbas, kuris nagrinėja tarp bankų metinėse ataskaitose atskleidžiamos informacijos ir investicinių investuotojų lūkesčių bus tiriamas pirmą kartą.

Tokią problemą sprendžiantis tyrimas, taip pat ir Lietuvoje būtų atliktas pirmą kartą. Šis tyrimas skatintų organizacijų skaidrumą, jame analizuojama atskleidžiamos informacijos asimetrija tarp bankų atskleidžiamos informacijos ir investuotojų lūkesčių padėtų suformuoti argumentuotus šios asimetrijos mažinimo sprendimus ir padėtų naujų tyrimų šia tematika pamatus. Žinoma, tokie tyrimai būtų labai naudingi bankams, kurie kotiruoja vertybinių popierių biržose ir supranta smulkiųjų investuotojų naudą. Sumažinus asimetrija tarp bankų ir investuotojų ir turint sprendimus kaip ją valdyti, būtų pasiektas efektyvesnis minėtų šalių bendradarbiavimas, kuris investuotojams suteiktų tai ko jie nori – tikslingesnio nefinansinės informacijos atskleidimo. Bankams toks bendradarbiavimas leistų pasiekti tikslo - pritraukti daugiau smulkiųjų investuotojų. Savo ruoštu bankai, siekia to, nes būtų surenkama daugiau kapitalo, smulkieji investuotojai formuoja akcijos kainą, negali įpirkti didelės dalies akcijų, todėl dažniausiai neturi balsavimo teisių, kadangi perka mažesniais kiekiais, jų atlikti pirkimo ar pardavimo veiksmai nesudaro didelių akcijų kainos svyravimų. Mažesniems bankams tai dar labiau aktualu, galimybė didinti kapitalą jiems yra labai svarbus aspektas, tačiau kadangi dažniausiai didelės investicinės įmonės ar fondai, negali sau leisti investuoti į mažo kapitalo bankus, dėl per mažų sumų ir kitų apribojimų, smulkiųjų investuotojų pritraukimas daro didelę įtaką jų veiklai. Be visa to, moksliskai pagrįstas tyrimas, kuris leis rasti sprendimus susidariusiai problemai yra aktualus įvairiems reguliaciniams organams (atskirų šalių ir didesniu mastu). Tyrimas padėtų jiems tiksliau nustatyti aspektus ir elementus, kuriems reiktų skirti išskirtinį dėmesį rengiant naujus informacijos atskleidimo reglamentavimo teisės aktus. Taip pat, pateiktų sprendimo būdus, kuriais galima būtų sėkmingai mažinti susidariusią asimetriją tarp atskleidžiamos informacijos ir investuotojų lūkesčių

Įvertinus minėtus aspektus, būtų sunku nesutikti dėl šio darbo mokslinės vertės ir praktinės šio darbo gautų rezultatų panaudojimo naudos bankams, investuotojams ir reguliaciniams valdžios organams.

2. INFORMACIJOS ATSKLEIDOMO BANKŲ SEKTORIJE TEORINĖS IR PRAKTINĖS PRIELAIDOS

2.1. Informacijos atskleidimo bankų sektoriuje reglamentavimas

Šiandieniniame korporaciniame pasaulyje tvarumas ir skaidrumas po daugelio organizacijų finansinių skandalų visame pasaulyje tapo itin svarbus (Hussan, 2013). Šiuo metu verslo pasaulyje galima pastebėti didėjančią tendenciją viešame informacijos atskleidime, skelbiant socialinius, aplinkosauginius, veiklos tvarumo ir kt. aspektus. Tai lėmė rinką sukrečiantys nuosmukiai tokie kaip 2008 metų

pasaulinė finansų krizė, Graikijos finansinis nestabilumas ir kt. Tokie įvykiai stipriai sugniuždo žmonių pasitikėjimą visa finansine sistema, o tai atneša dar daugiau neigiamų pasekmių. Todėl, tai ypač aktualu darbe nagrinėjamam vertybinių popierių biržose kotiruojančių bankų sektoriui, nes nuo apie banką atskleistos informacijos priklauso jo reputacija ir pasitikėjimas juo, o tai atitinkamai veikia banko veiklos stabilumą ir vertybinių popierių rinkos vertę. Kartu viešas informacijos atskleidimas didina organizacijos skaidrumą, o tai pasak vyr. Swedbank ekonomisto N. Mačiulio (2015) yra ypatingai svarbi verslo (ypač bankų sektoriuje) vystymo dalis, kuri šiuolaikinėje visuomenėje tampa visų suinteresuotųjų vertinimo ir bendros nuomonės apie organizaciją pagrindu. Žvelgiant plačiau, bendro pasitikėjimo bankų sektoriumi stiprus sumažėjimas gali turėti rimtų pasekmių visai šalies finansų ir vertybinių popierių rinkoms ir net sukurti finansinę krizę, kaip atsitiko 2008 metais. Informacijos atskleidimo naudą pastebi ir Fruzerova, (2013), - “vienas iš svarbiausių finansinių priemonių rinkų veiksmingo funkcionavimo užtikrinimo įrankių – viešas ir laiku svarbios informacijos atskleidimas apie emitentą (bendrovę, kurios vertybiniais popieriais prekiaujama viešai) ir jo išleistas finansines priemones. Greitas ir teisingas informacijos visuomenei atskleidimas stiprina finansų rinkos vientisumą, o pasirinktinai ir netiksliai emitentų atskleidžiama informacija gali lemti investuotojų pasitikėjimo finansų rinkų vientisumu praradimą“. Todėl, įvertinus tai, galima teigti, kad viešos informacijos atskleidimas bankų kurie kotiruojasi vertybinių popierių biržose sektoriuje yra sudėtingas, tačiau vertingas, daug atsakomybės sėkmingam banko veiklos vystymui turintis procesas.

Organizacijų informacija, jos rengimas ir perdavimas yra sudėtingas, kompleksinis, daugelį mokslinės ir praktinės veiklos sričių (finansus, apskaitą, vadybą, korporacinį valdymą, viešuosius ryšius, ekonomiką, teisę) jungiantis reiškinys. Organizacijos informacijos atskleidimas yra suvokiamas kaip atsargus ir apgalvotas informacijos, kiekybinės ar kokybinės, privalomai ar savanoriškai skelbiamos per formalius ar neformalius informacijos kanalus, pavišinimas (Legenzova, 2009). Pats informacijos atskleidimo procesas kiekvienoje organizacijoje skiriasi. Kiekvienos organizacijos informacijos atskleidimą lemia skirtingi veiksniai, kurie formuoja atskleidžiamos informacijos turinį ir jo gylį. Pagrindiniai informacijos atskleidimo veiksniai yra išskiriami į dvi pagrindines grupes (žr. 2 lent.) – į aplinkos ir į vidinius veiksnius.

Aplinkos informacijos atskleidimą lemiantys veiksniai tiesiogiai siejasi su bendraisiais ir specifiniais organizacijų aplinkos keliamiems reikalavimams organizacijos informacijos atskleidimui. Pasak Legenzova (2013) bendrosios aplinkos kontekste organizacijų informacijos srautų poreikiai grindžiami informacijos asimetrijos problemos eliminavimu ir informacijos, kaip plataus vartojimo prekės, užtikrinimu. To pasekmėje valstybinės ir kitos priežiūros institucijos nustato teisinius reikalavimus įmonių informacijos srauto rengimui ir pateikimui.

2 lentelė. informacijos atskleidimą lemiantys veiksniai (adaptuota pagal Legenzova 2013)

Aplinkos veiksniai	Bendrosios aplinkos veiksniai	Finansų rinkos orientacija ir išsivystymo lygis; Finansų rinkos dalyvių reglamentavimas; Apskaitos reglamentavimas; Teisinių ginčų (dėl pateiktos informacijos) praktika; Nacionalinės kultūros ypatumai; Technologinis aplinkos išsivystymas.
	Specifinės aplinkos veiksniai	Nuosavybės struktūra; šaka, kurioje įmonė veikia; šakos konkurencijos lygis; Informacijos tarpininkų domėjimasis įmonės veikla; Sutartys su aplinkos veikėjais.
Vidiniai veiksniai	Vadovo, kaip agento, sprendimus lemiantys motyvai	Įmonės rinkos vertės maksimizavimas; Kapitalo kaštų mažinimas; Investicijų pritraukimas; Konkurencinės rizikos kaštai (kaip neigiamas veiksnys); Informacijos atskleidimo kaštai (kaip neigiamas veiksnys).
	Vadovo, kaip asmens, sprendimus lemiantys motyvai	Atlyginimo už darbą dydžio maksimizavimas; Vadovavimo talento komunikavimas.
	Įmonės valdymo kokybę apibūdinantys veiksniai	Įmonės dydis, pelningumas, įsiskolinimo lygis, likvidumas, investicijos ir kiti finansiniai veiklos rodikliai.

. Organizacijos vidiniai informacijos atskleidimą lemiantys veiksniai yra tiesiogiai susiję su pačios organizacijos valdymu ir priimamais valdymo sprendimais, kurie yra koncentruoti į jos vertės maksimizavimą. Todėl, pateikiama informacija gali būti ne visai tiksli, t. y. pateikiama ne pilna, tik teigiama, skirta organizacijos tikslams pasiekti. Dėl šių priežasčių vidiniai informacijos atskleidimą lemiantys veiksniai tarp atskirų organizacijų kaip ir jų pateikiama informacija gali labai skirtis. Išvengti tokio chaotiškumo ir norint suvienodinti atskleidžiamos informacijos apie organizaciją turinio, formos, laiko, būdo standartus ir nustatyti minimalius jų reikalavimus, yra parengtas tai reguliuojantis informacijos viešo atskleidimo mechanizmas – Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/109/EB, kitaip dar vadinama skaidrumo direktyva. Ši direktyva nustato minimalius emitento rengiamų periodinių finansinių ataskaitų skelbimo, pranešimo apie akcininkų turimus kontrolinius akcijų paketus, taip pat informacijos atskleidimo ir saugojimo reikalavimus. Suinteresuotosioms grupėms turi būti užtikrinama teisė lygiateisiškumo pagrindais susipažinti su visa reikšminga informacija, todėl emitentai, reguliariai viešai atskleisdami reikšmingą informaciją suinteresuotiesiems, turi užtikrinti aukštą skaidrumo lygį. Siekiant skatinti ES finansų rinkų integraciją, visoje bendrijoje visoms suinteresuotųjų grupėms greitai ir nediskriminavimo pagrindais turi būti prieinama reikalinga informacija (Fruzerova, 2013). Minėta direktyva numato, kad valstybė turi nustatyti bent vieną oficialų informacijos skelbimo ir saugojimo mechanizmą. Šis reikalavimas Lietuvoje įgyvendintas Lietuvos Respublikos vertybinių popierių įstatymo 18 ir 28 straipsniuose ir detalizuotas viešai neatskleistos informacijos konfidencialumo užtikrinimo, atskleidimo taisyklėse ir emitentams taikomuose reglamentuojamos informacijos skelbimo, saugojimo ir pateikimo Lietuvos Banko reikalavimuose (žr. 1 PRIEDAS, 2 PRIEDAS, 3 PRIEDAS), kurių laikymąsi kaip ir visą kitą finansinę veiklą Lietuvoje prižiūri Lietuvos Bankas.

Minėti reikalavimai teigiamai pasitarnavo standartizuojant organizacijų informacijos atskleidimo reguliavimą ir padidino rinkos dalyvių skaidrumą. Tačiau, įvertinus jų turinį galima teigti, kad šie reikalavimai yra tarsi pamatai finansų rinkos dalyvių reguliavimo vystyme. Juose aiškiai nustatyti periodinių informacijos atskleidimo intarpai, t. y. metinės, pusmetinės, ketvirtinės įmonės veiklos ataskaitos, jų minimalūs turinio atitikimo reikalavimai, kuriuos sudaro auditorių patvirtinti: bendras pranešimas, finansiniai rodikliai, pranešimai apie akcijų paketo įgijimą ir netekimą, savų akcijų įgijimą ir netekimą, esminių įvykių, vadovų sandorius ir papildomą informaciją. Galima suprasti, kad šie informacijos atskleidimo reikalavimai buvo daugiau orientuoti į tikslią finansinės informacijos ir kitų bendrinių svarbių įvykių atskleidimą. Tačiau, žiūrint pagal šiuolaikines tendencijas ir suinteresuotųjų norus galima teigti, jog juose prašomos informacijos kokybėje ir kiekyje trūksta gylio, ypač vertinant nefinansinę informaciją ir jos turinį. Šiuo metu atskleidžiama ne finansinė informacija yra mažai reguliuojama (reikalaujama tik mažas kiekis bendrinės informacijos), todėl organizacijos savo ataskaitose gali pateikti nedidelį ir nevienodą jos kiekį, ar informaciją parinkti pagal savo poreikius t. y. pateikti tik tuos aspektus kurie jiems yra palankūs. Todėl, galima teigti, kad dabar ne finansinės informacijos pateikimas yra labai chaotiškas, neatitinka suinteresuotųjų reikalavimų ir nėra pritaikytas tvarios pasaulinės ekonomikos tolesniam vystymui. Ho ir Wong (2013) teigimu, kapitalo rinkos yra itin stipriai veikiamos informacijos, kurią pateikia dalyvaujančios šalys. Versle, ypač dideliame ar viešai kotiruojamame, investuotojai reikalauja reguliarios ir teisingos informacijos atskleidimo, kad galėtų pasirinkti efektyviausias investavimo pozicijas. Adekvatus tokios informacijos atskleidimas yra būtinas norint patenkinti atitinkamų suinteresuotųjų informacijos gavimo poreikius. Efektyvi komunikacija per organizacijų informacijos skleidimo kanalus užtikrina skaidrumą ir patikimumą, taip pat padeda suinteresuotųjų grupėms darant atitinkamus sprendimus (Hussan, 2013). Pasak Fruzerovos (2013), kuri informacijos atskleidimo fenomeną nagrinėja investuotojo požiūriu, – „tikslios, išsamios ir laiku informacijos apie organizaciją ir jos vertybinių popierių emitentus atskleidimas lemia nuolatinį investuotojų pasitikėjimo stiprinimą ir leidžia, remiantis atskleista informacija, įvertinti tikrąją finansinę padėtį.“ Tam pritaria ir Europos Parlamentas (toliau EP) savo 2013 m. vasario 6 d. rezoliucijose „Įmonių socialinė atsakomybė. Atskaitingas, skaidrus ir atsakingas įmonių elgesys ir tvarus augimas“ ir „Įmonių socialinė atsakomybė. Visuomenės interesų gynimas ir tvaraus įtraukaus atsigavimo siekis“ konstatavęs, kad įmonėms svarbu skelbti su tvarumu susijusią informaciją, pavyzdžiui, apie socialinius ir aplinkos veiksnius, siekiant nustatyti tvarumui kylančią riziką ir padidinti investuotojų ir vartotojų pasitikėjimą. „Nefinansinės informacijos teikimas iš tikrųjų yra labai svarbus žingsnis siekiant pereiti prie tvarios pasaulinės ekonomikos, kurioje ilgalaikis pelningumas derinamas su socialiniu teisingumu ir aplinkos apsauga. Atsižvelgiant į tai, nefinansinės informacijos teikimas padeda vertinti, stebėti ir valdyti įmonių veiklos rezultatus ir jų poveikį visuomenei“ – (EP, 2013). Todėl efektyvesniam organizacijų informacijos atskleidimo reguliavimui pasiekti, remiantis EP 27.6.2014 sesijos dokumentu, Europos Parlamentas paragino Europos Komisiją pateikti

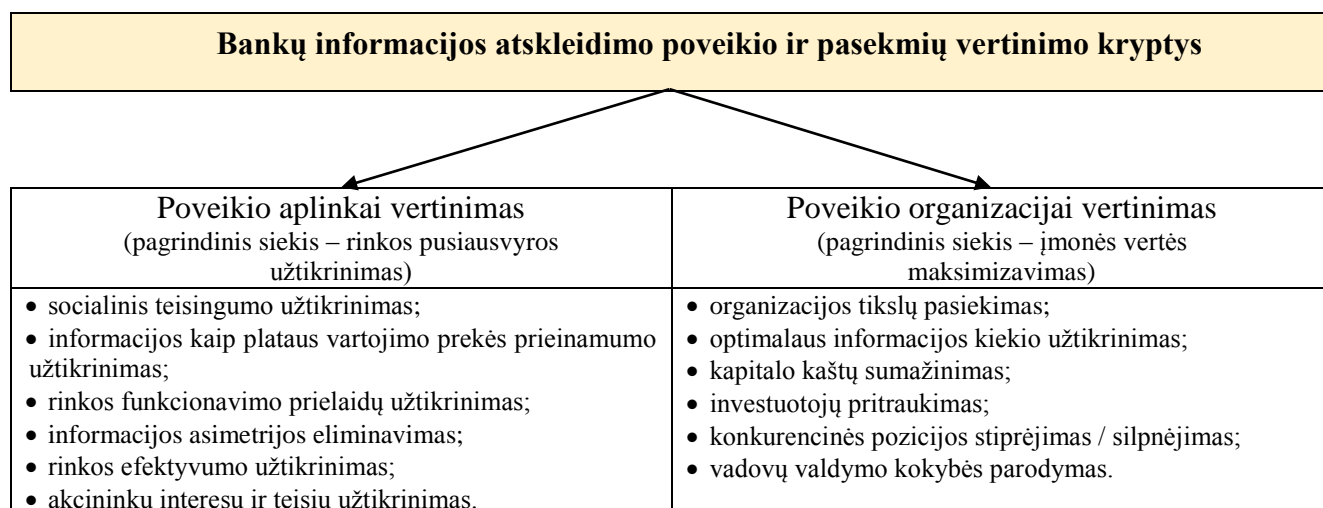
pasiūlymą dėl teisėkūros procedūra priimamo akto dėl įmonių nefinansinės informacijos atskleidimo, kuriuo būtų užtikrinamas aukšto lygio veiklos lankstumas, kad būtų atsižvelgiama į daugialypį įmonių socialinės atsakomybės pobūdį ir įmonių įgyvendinamos socialinės atsakomybės politikos įvairovę derinant su pakankamu palyginamumo lygiu siekiant patenkinti investuotojų ir kitų suinteresuotųjų veikėjų poreikius, taip pat poreikį vartotojams suteikti lengvą prieigą prie informacijos apie įmonių poveikį visuomenei. Dėl to, priėmus naująjį Europos Komisijos siūlymą, Europos Parlamento (2014) nutarimu, 2016 metais Lietuvoje ir kitose Europos Sąjungos valstybėse įsigalios teisės aktai, įgyvendinantys naująją Europos Sąjungos direktyvą dėl didelių bendrovių ir įmonių grupių privalomo nefinansinės informacijos atskleidimo. Įsigaliojus šiems teisės aktams, nuo 2017 metų pagal 2013/34/ES direktyvos, 19a. straipsnio naujausius pakeitimus Lietuvos viešojo intereso įmonės ir įmonių grupės, turinčios 500 ir daugiau darbuotojų, į savo vadovybės pranešimą turės įtraukti nefinansinę ataskaitą. Joje tiek, kiek būtina įmonės pokyčiams, veiklos rezultatams, būklei ir jos veiklos poveikiui suprasti, bus pateikiama informacija apie aplinkosaugą, su socialine aplinka ir personalu susijusios naujienos, taip pat informacija apie pagarbą žmogaus teisėms, kova su korupcija ir kyšininkavimu, įskaitant:

- a) trumpą įmonės verslo modelio aprašymą;
- b) įmonės politikos, kurios laikomasi tais aspektais, aprašymą, įskaitant įgyvendintus išsamių patikrinimų procesus;
- c) tos politikos rezultatus;
- d) pagrindinę riziką tais aspektais, susijusią su tomis įmonės operacijomis, įskaitant, jei tinkama ir proporcinga, jos verslo santykius, produktus ar paslaugas, dėl kurių gali kilti tikėtinų neigiamų padarinių tose srityse, ir tai, kaip įmonė tą riziką valdo;
- e) nefinansinius pagrindinius veiklos rezultatų rodiklius, susijusius su konkrečia veikla.

Minėti pokyčiai palies darbe nagrinėjamą bankų sektorių. Nors dauguma Lietuvoje veikiančių bankų jau teikia panašaus turinio nefinansinės informacijos ataskaitas, šie direktyvos pakeitimai padės suvienodinti tų pranešimų turinį, formos, laiko, būdo standartus ir mažinti asimetriją tarp jų. Tai pagrindinėms suinteresuotųjų grupėms sudarys patogesnes sąlygas įvertinti, palyginti ir priimti atitinkamus sprendimus šiame konkurencingame sektoriuje. Bendru požiūriu šie nauji pokyčiai nefinansinės informacijos atskleidimo metodikoje ir reglamentavime yra skatintini ir yra gausiai prisidės prie tvaresnės ES ir kartų pasaulio ekonomikos skatinimo. Kaip jau buvo minėta ši direktyva turi įsigalioti 2017 metais. Ji neabejotinai praplės atskleidžiamos nefinansinės informacijos spektrą, tačiau sunku nuspėti ar organizacijos, o kartu ir bankai apsiribos tik šios direktyvos reikalavimais ar atskleis dar platesnį informacijos spektrą.

2.2. Bankų atskleidžiamos nefinansinės informacijos tikslai, kanalai ir interesų grupės

Pagal I. Niutono 3-čiąjį dėsnį – „kiekvienas veiksmas turi savo atoveiksmį“, taip pat ir bet kokia viešai atskleista įmonės informacija turi didesnę ar mažesnę poveikį, ar jos sukeltas pasekmes. Analizuojant bankų informacijos atskleidimo poveikius, juos išskyrėme į dvi grupes: 1) poveikio aplinkai vertinimas, kai pagrindinis siekis yra rinkos pusiausvyros užtikrinimas ir 2) poveikio organizacijai vertinimas, kai pagrindinis siekis yra įmonės vertės maksimizavimas (žr. 1 pav.).

1 Pav. Bankų informacijos atskleidimo poveikio ir pasėkmių vertinimo kryptys (remiantis GRI, 2015)

Žiūrint iš teorinės perspektyvos atskirų įmonių informacijos atskleidimas labai reikšmingos įtakos bendrajai aplinkai neturėtų turėti. Tačiau žvelgiant plačiąja prasme toje pačioje aplinkoje veiklą vykdančių organizacijų informacijos atskleidimas turėtų skatinti efektyvų rinkos veikimą ir subalansuoti atskleidžiamą informaciją. Vertinant bankų veiklos informacijos atskleidimo poveikį ir jos pasekmes, galima teigti, kad ji skirta atlikti pagrindines aplinkos dalyvių (suinteresuotųjų) patenkinimo funkcijas: užtikrina socialinį teisingumą, pateikia informaciją apie savo produktus, skatina rinkos funkcionalumą, mažina informacijos asimetriją, taip pat užtikrina akcininkų interesus ir teises. Nepaisant to būtina suprasti, kad šios funkcijos gali turėti ir priešingas – neigiamas pasekmes, jei pateikta informacija bus neteisinga, ne pilnai pateikta arba neatitiks suinteresuotųjų lūkesčių. Taip pat, nėra galimybės nustatyti koki tikslų poveikį pateikiama organizacijos informacija sudaro kiekvienam suinteresuotajam, nes tai specifiskai priklauso nuo jo poreikių ir tikslų.

Žvelgiant į kitą – pateikiamos informacijos poveikio organizacijai pusę, kurioje šios informacijos atskleidimo pagrindinis tikslas yra įmonės vertės maksimizavimas, galima teigti, kad ji atlieka šias pagrindines funkcijas: padeda pasiekti organizacijos tikslus, užtikrina optimalų informacijos kiekį, mažina kapitalo kaštus, stiprina arba silpnina konkurencines pozicijas, parodo vadovų valdymo kokybę ir pritraukia investuotojų. Taip, pat verta paminėti, kad šios grupės atliekamos funkcijos, taip pat gali turėti

tokias pačias neigiamas pasekemes, jei neatitinks minėtų informacijos atskleidimo reikalavimų. Įvertinus bankų informacijos atskleidimo galimas pasekmes ir poveikį, galima dar kartą pakartoti, jog tai yra ypatingai sudėtingas procesas, kuris tinkamai išpildytas gali duoti bankui daug naudos, bet tuo pačiu jei tai nebus atlikta kruopščiai, atsakingai ir neatitiks suinteresuotųjų šalių poreikių gali sukelti ir neigiamų atoveiksmių. Vienas iš būdų, kaip sėkmingai išpildyti suinteresuotųjų poreikius, tai tinkamas informacijos paskirstymas, kad jie informaciją atitinkamai pagal savo poreikius galėtų visada pasiekti jiems patogiausiu informacijos sklaidos kanalu. Išanalizavus darbe nagrinėjamų bankų (Swedbank, Nordea, DNB, SEB, Šiaulių bankas) visus sklaidos kanalus, juos suskirstėme į penkias pagrindines grupes (žr. 2 pav.) pagal jose pateikiamą informaciją ir joms skirtas suinteresuotųjų grupes.

Metinės verslo ataskaitos	Emitetas suinteresuotosioms grupėms pateikia nepriklausomą auditoriaus išvadą, metinį pranešimą, finansines ataskaitas: pelno ar nuostolių ir kitų bendrųjų pajamų ataskaitas, finansinės būklės ataskaitas, pinigų srautų ataskaitas, nuosavo kapitalo pokyčių ataskaitas, kt. tuo metu naudingą informaciją ir aiškinamąjį raštą. Skirta - reguliuojančioms institucijoms, investuotojams, akcininkams, darbuotojams.
Tvarumo ir atsakomybės metinės ataskaitos	Emitetas suinteresuotosioms grupėms pateikia informaciją apie strategiją, organizacinį profilį, pristato produktus ir paslaugas, darbdavio atsakomybes, informaciją apie darbuotojus, anti-korupcinę ir skaidrumo politiką, verslo santykius, daromą įtaką bendruomenei, aplinkai ir visuomenei, suinteresuotųjų šalių dalyvavimą, valdymo, etikos ir integralumo politikas. Taip pat, įvertinamas organizacijos poveikis ekonomiu, aplinkos ir socialiniu atžvilgiu. Skirta visuomenei ir investuotojams.
Organizacijos tinklalapis	Emitetas skelbia savo tvaraus veiklos vykdymo filosofiją, istoriją, pateikia organizacinę struktūrą, nukreipia į investuotojams svarbią informaciją - talpina metines atskaitomybės ataskaitas, skelbia naujienas, suteikia pagrindinę esamiems klientams skirtą informaciją, kiekviena klientų grupei pristato paslaugas ir siūlomus produktus, pateikia informaciją apie antrines įmones. Skirta klientams, visuomenei.
Rėmimo kanalai	Emitetas naudodamas populiariausius rėmimo kanalus t.y. televiziją, internetinę reklamą, specializuotus elektroninius laiškus ir jų sukurtus sklaidos kanalus (pvz. internetinės bankininkystės prieigą) dažniausiai platiną, pačią svarbiausią visuomenei skirtą informaciją ir pilnai orientuotą į jų siūlomus produktus skatinamąją informaciją skirtą esamiems ir potencialiems klientams. Skirta visuomenei ir klientams.
Lietuvos bankui privalomai teikiama informacija	Emitentas pateikia metinę informaciją, kurią sudaro audituotos metinės finansinės ataskaitos, auditorių patikrintas metinis pranešimas ir atsakingų asmenų patvirtinimas, turi ne vėliau kaip per keturis mėnesius nuo finansinių metų pabaigos paskelbti viešai, įdėti į Centrinę reglamentuojamos informacijos bazę ir pateikti Lietuvos bankui (LB, 2013).

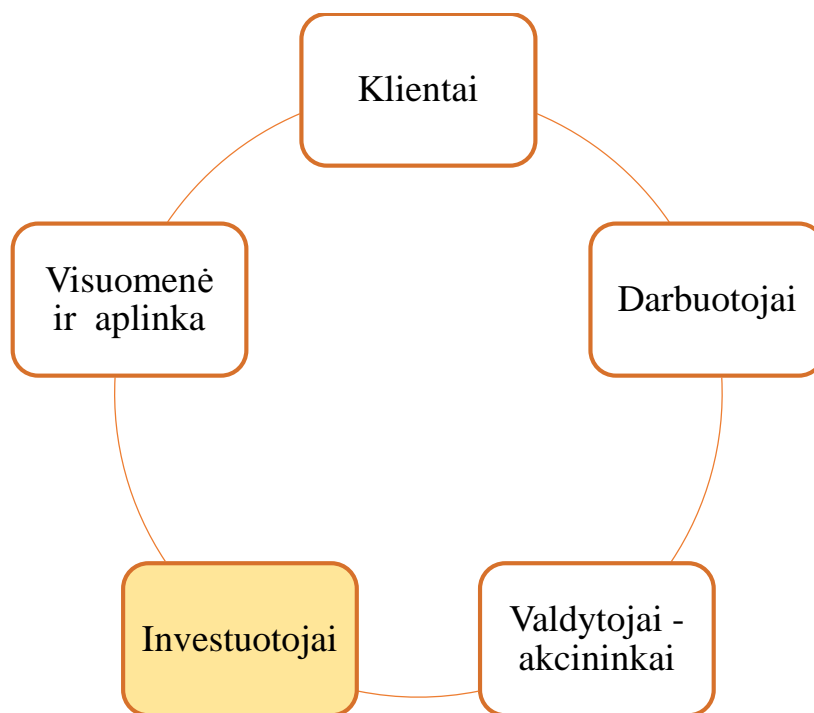
2 pav. Bankų informacijos sklaidos kanalai

Kaip matome 2 paveiksle bankų veiklos pagrindiniai penki sklaidos kanalai yra: metinės verslo ataskaitos, tvarumo ir atsakingumo metinės ataskaitos, organizacijos tinklalapis, rėmimo kanalai ir Lietuvos Bankui privalomai teikiama informacija. Kiekvienas kanalas banko veiklai yra svarbus, tačiau visi jie atlieka skirtingas funkcijas. Lietuvos Bankui teikiama informacija ir organizacijos atskaitomybės ataskaitos atlieka daugiausiai reugliacinio atitikimo ir informavimo apie veiklos finansinį stabilumą funkciją. Ši funkcija yra visiškai reglamentuota ES ir Lietuvos įstatymų ir yra kontroliuojama Lietuvos Banko, todėl šiais kanalais pateikiama informacija atskleidžia bendrą organizacijos būvį ir finansinius

rodiklius, kurie aktualiausi akcininkams, investuotojams ir šiuo atveju Lietuvos Bankui (2016) kurio misija yra „siekti darnios ir tvarios šalies ekonominės plėtros įgyvendinant pinigų ir makroprudencinę politiką, puoselėjant patikimą ir veiksmingą šalies finansų sistemos funkcionavimą“. Bankų internetiniai puslapiai ir rėmimo kanalai atlieka klientų informavimo ir siūlomų produktų pirkimo funkciją. Ši funkcija yra nukreipta į plačią visuomenę ir esamus klientus, tam, kad būtų skatinamas naudojimasis bankų paslaugomis ir pritraukimas naujų klientų. Taip pat, per šiuos kanalus yra formuojami prekių ženklai (angl. k. brand) ir formuojamas pasitikėjimas bankų veikla. Vertinant tvarumo ir atsakingumo metinės ataskaitos turinį ir jos funkciją svarbu suprasti, kad šiuo metu joje teikiama informacija yra reguliuojama labai minimaliai, todėl kiekvienas bankas pateikdamas šias ataskaitas turi daug laisvės pateikti informaciją ir jos gylį tokį koks jiems atneštų daugiausiai naudos. Įvertinus tokią bankui suteiktą informacijos sklaidos laisvę, šių ataskaitų turinys tampa vis svarbesniu vertinant banką ir formuojant nuomonę apie jį. Tokia situacija susiklostė automatiškai, kadangi kiekvienas bankas atskleisdamas savo nefinansinę informaciją parodo, kas jo manymu yra svarbiausia ir kokį kiekį, kokios informacijos jis nori atskleisti. Tuo tarpu, kadangi šios informacijos atskleidimas galima sakyti nėra reglamentuojamas kiekvienas bankas tą informaciją atskleidžia skirtingai, kas turi savų plusų ir minusų; iš dalies tai leidžia palyginti bankus ir sudaro palankias sąlygas atitinkamos informacijos kuri nebuvo pateikta išsireikalavimui. Kita vertus, toks nereglementuotas informacijos sklaidimas sukelia chaotiškumą ir gali privesti prie neteisingo informacijos interpretavimo ir klaidingo banko veiklos įvertinimo. Dėl paminėtų aspektų šios ataskaitos pritraukia didžiausią investuotojų dėmesį, dėl to jos yra vis labiau orientuojamos į juos.

Kaip matome yra daug informacijos sklaidos kanalų ir būdų kaip juos išnaudoti pilnavertiškai – taip, kad informacija tikslingai pasiektų tos informacijos gavėją. Šie gavėjai išsireiškus kitaip yra suinteresuotieji asmenys, jų grupės ar įstaigos, kurie yra jautrūs bankų atskleidžiamai informacijai. Pagal (Swedbank, 2015; SEB, 2015; DNB, 2015; Nordea, 2015; Danske, 2015; Šiaulių bankas, 2015) darbe nagrinėjamų, vertybinių popierių biržose besikotiruojančių bankų tvarumo ir atsakingumo (angl. k. sustainability, responsibility) naujausias ataskaitas ir jose pateiktais minėtų bankų pagrindėmis interesų grupėmis, visus suinteresuotuosius galima suskirstyti į penkias pagrindines kategorijas (žr. 3 pav.): klientai, darbuotojai, visuomenė ir aplinka, valdytojai – akcininkai, investuotojai. Atsižvelgus į šias kategorijas, galima teigti, kad bankai sąveikauja su dideliu kiekiu ir skirtingus siekius turinčiomis interesų grupėmis. Į šias grupes, taip pat įeina: reguliacinės institucijos, savivaldybių ir apskričių tarybos, pensijų fondų valdytojai, turto valdytojai, analitikai, vertybinių popierių prekybos organizatoriai, žurnalistai, profsąjungos, asociacijos, ne pelno siekiančios organizacijos, mokslo įstaigos, tiekėjai, subsistutų įmonės – konkurentai, reitingų agentūros, auditoriai ir t.t.

3 pav. Pagrindinės interesų grupės

Visos penkios išvardintos grupės yra atitinkamai svarbios sėkmingam banko veiklos vystymui. Dažniausiai kiekviena iš šių grupių turi jai pritaikytą informacijos sklaidos kanalą, kuriuo naudodamasi ji randa jai skleidžiamą informaciją. Nors šios interesų grupės gali atrodyti atskiros ir skirtingos, tačiau jos yra viena su kita susijusios. Tam, kad banko veikla vyktų sklandžiai ir pelningai visos išvardintos grupės turi pasitenkinti jai pateikiamos informacijos kiekiu ir kokybe. Tačiau tokia sinergija, kai visos grupės yra visiškai patenkintos, pasireiškia retai. Tai lemia skirtingi, besikeičiantys norai ir nevienodos informacijos gavimo galimybės. Valdytojų – akcininkų grupė dažniausiai turi priėjimą ir naudojami didžiausiu informacijos kiekiu, nes nepaisant to, kad jie pirmieji sužino apie išorėje atskleistą informaciją, jie kartu turi priėjimą prie dalies vidinės informacijos. Darbuotojai – mažiausiai reiklūs, taip pat žino (atitinkamai pagal pareigas) dalį vidinės informacijos, kurios dažniausiai jiems visiškai užtenka. „Visuomenė ir aplinka“ yra daugiau reguliacinę funkciją atliekanti grupė, kadangi į ją įeina valstybės tarnybos, įvairios institucijos, asociacijos ir t.t., todėl dažniausiai jiems atskleidžiama informacija yra priverstinė. T. y. šiai grupei atskleidžiamą informacijos reglamentuoja Lietuvos ir Europos Sąjungos įstatyminė bazė, nuostatai ir nustatyti atitinkami standartai, kurių vykdant bankinę veiklą Lietuvoje ir Europos Sąjungoje būtina laikytis. Klientų grupė yra viena iš didžiausių kiekiu ir viena reikliausių. Ši grupė dažniausiai nenagrinėja ataskaitų ar finansinių duomenų, o savo nuomonę susidaro per televizijos, radijo, naujienų portalų skleidžiamą informaciją ir viešus bankų atstovų ar ekspertų pasisakymus. Pagal Lietuvos Banką (2015), žmonių pasitikėjimas bankiniu sektoriumi yra sumažėjęs, tai lėmė praeities finansiniai nuosmukiai ir gausiai publikuota Graikijos situacija, todėl ši grupė turi tendenciją ne visada elgtis

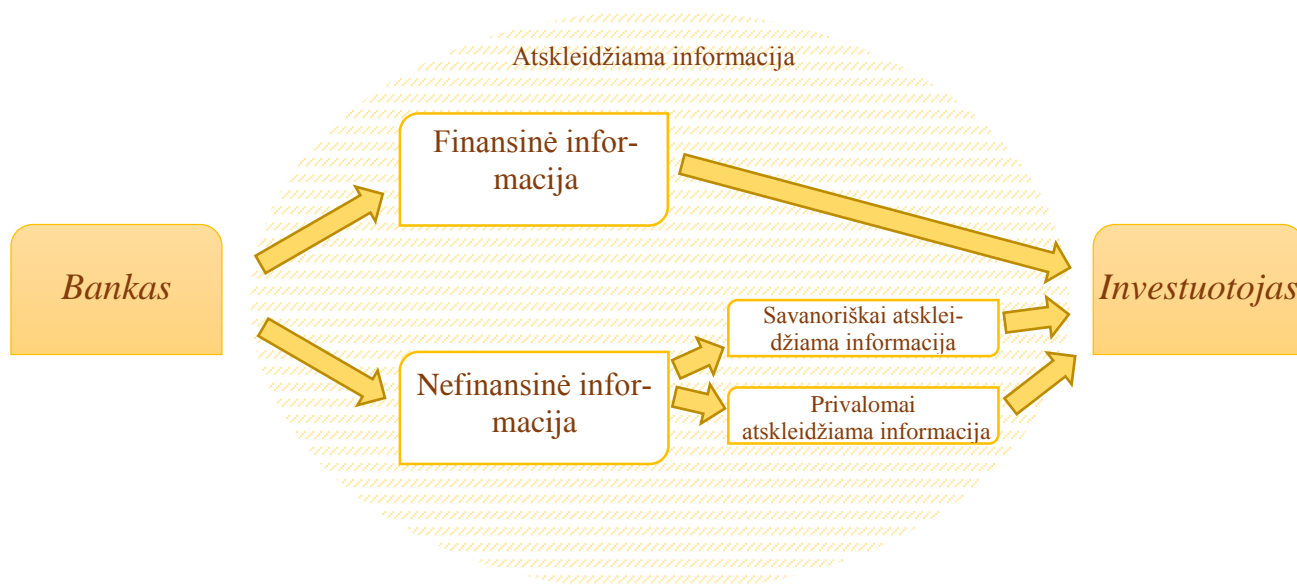
racionaliai ir labai jautriai reaguoja į pateikiamą informaciją, ypač neigiamą, arba keliančią dvejones dėl banko veiklos.

Penktoji, taip pat viena iš jautriausiai reaguojančių į banko atskleidžiamą informaciją ir viena iš svarbiausių banko veiklų yra **investuotojų** grupė. Investuotojai rūpinasi savo investicijų rizika ir pelningumu, galimybe gauti dividendus, sprendžia, ar pirkti, laikyti ar parduoti akcijas (VAS, 2006). Nauji investuotojai banko veikloje atlieka dalį labai svarbių funkcijų: investuodami didina banko kapitalą, pirkdami ir parduodami akcijas patvirtina, jog tai „sveikas“ verslas, į kurį galima investuoti, rinkoje palaiko banko vertybinių popierių likvidumą, didina rinkos kapitalizaciją. Pagal jų atliekamus sandėrius, nustatoma banko rinkos vertė. Investuotojų grupė yra labai reikšti, tam, kad priimtų sprendimą investuoti į banką, jiems reikalinga tiksli organizacijos finansinė ir nefinansinė informacija. Tik išanalizavus prieinamą informaciją yra priimamas sprendimas investuoti ar ne. Atsižvelgiant į tai, šioje situacijoje galima išsiaiškinti egzistuojančią, potencialiai labai reikšmingą problemą – šiuo atveju, jei buvo pasirinktas sprendimas neinvestuoti, tai galėjo nulemti: pačio banko struktūra ar netenkinantys veiklos rezultatai (ko pakeisti negalime), arba pateiktos informacijos neatitikimas su investuotojo lūkesčiais, kurie nulemtų teigiamą sprendimą investuoti. Antruoju variantu bankui būtų itin svarbu nustatyti ar yra atotrūkis tarp pateikiamos informacijos ir tarp tos, kurios tikisi gauti investuotojas. Jei taip, per kokius elementus jis pasireiškia, koks jo dydis, pobūdis ir kaip jį mažinti.

2.3. Investuotojams skirtos bankų atskleidžiamos informacijos turinys ir tendencijos

Įvertinus tai, kad smulkieji – individualūs investuotojai yra ypatingai svarbūs bankams, kurie kontroliuoja vertybinių popierių biržose, tampa svarbu: išanalizuoti, koks bankų informacijos atskleidimo investuotojams procesas, koks atskleidžiamos informacijos turinys ir įvertinti, ar atskleidžiama informacija yra naudinga investuotojams. Bankų informacijos atskleidimo procese atskleidžiama informacija išsiskiria į dvi pagrindines informacijos rūšis – finansinę informaciją ir nefinansinę informaciją, kuri savo ruožtu yra skirstoma į privalomai atskleidžiamą ir savanoriškai atskleidžiamą nefinansinę informaciją (žr. 4 pav.).

Finansinė informacija yra siejama su pinigų srautais, rezultatais ir įmonės balansu. Ši informacija yra tiesiogiai susijusi su finansų registracijos sistema ir gali būti istorinė (praeities rezultatai) ir prognozuotina (tikėtini ateities rezultatai). Finansinė informacija yra išreikšta piniginiiais vienetais ir gali būti pamatuojama tiksliai (NIVRA, 2014). Suprantama nefinansinė informacija yra visa kita pateikiama informacija, kuri neturi tiesioginės sąsajos su finansine registravimo sistema.

4 pav. Bankų atskleidžiamos informacijos investuotojams formos

Komerciniai bankai savo finansinę informaciją interesų grupėms atskleidžia per metines, ketvirtines finansinės atskaitomybės ataskaitas. Pagrindinis finansinės atskaitomybės tikslas pagal 1-ojo verslo apskaitos standarto „finansinė atskaitomybė“ metodines rekomendacijas (2013) yra patenkinti informacijos vartotojų poreikius gauti teisingą informaciją apie įmonės finansinę būklę, veiklos rezultatus ir pinigų srautus. Investuotojai Lietuvoje turi teisėtų lūkesčių visą reikšmingą informaciją gauti per biržos informacinę sistemą ir organizacijų metines ataskaitas, todėl informacijos atskleidimas kitokiu būdu, pavyzdžiui, paskelbiant informaciją laikraštyje, nelaikomas tinkamu informacijos atskleidimu. Taip pat svarbu, kad informacijos atskleidimas per biržos informacinę sistemą ir viešai skelbiamas atskaitomybės ataskaita užtikrina, kad su tokia informacija galės tinkamai susipažinti ir užsienio investuotojai (Frugezova, 20013).

Finansinė atskaitomybė yra svarbiausias reglamentuotas informacijos šaltinis, parodantis įmonės veiklos rezultatus ir jos finansinę būklę. Finansinė atskaitomybė skirta tiek vidaus, tiek išorės vartotojams, norint gauti konkrečios informacijos apie įmonės finansinę būklę, veiklos rezultatus, perspektyvas ir pan. Tačiau finansinė atskaitomybė nesuteikia visos informacijos, kurios gali prireikti investuotojų sprendimams priimti. Finansinėse ataskaitose nėra pateikiama nefinansinio pobūdžio informacija, dažnai svarbi priimant sprendimus (pvz., pirkėjų lojalumas, produkcijos kokybė, informacija apie konkurentus ir pan.), o pateikiama informacija yra retrospektyvinė, t. y. charakterizuoja praėjusius laikotarpius. Finansinėje atskaitomybėje pateikiama informacija apie įmonės: 1) *turtą*; 2) *nuosavą kapitalą*; 3) *įsipareigojimus*; 4) *pajamas ir sąnaudas*; 5) *pinigų srautus*. Įmonės turto, nuosavo kapitalo, įsipareigojimų dydis ir struktūra pateikiama balanse. Nuosavo kapitalo pokyčiai per atskaitinį laikotarpį pateikiami nuosavo kapitalo pokyčių ataskaitoje. Per atskaitinį laikotarpį įmonės uždirbtos pajamos, patirtos są-

naudos ir uždirbtas pelnas (patirti nuostoliai) pateikiami pelno (nuostolių) ataskaitoje. Pinigų srautų ataskaitoje pateikiami pinigų srautai suklasifikuoti pagal įmonės veiklos rūšis – pagrindinę, investicinę ir finansinę veiklą. Aiškinamajame rašte pateikiama papildoma informacija apie finansinių ataskaitų straipsnius, kad vartotojai galėtų geriau suprasti įmonės veiklos specifiką, įvertinti įmonės finansinę būklę ir priimti pagrįstus sprendimus.

Investuotojai siekiant priimti kuo tikslesnį sprendimą, ar yra pelninga investuoti itin kruopščiai analizuoja pateiktą informaciją. Finansinė analizė padeda nustatyti įmonės veiklos finansinius aspektus, įvertinti esamą padėtį ir ateities perspektyvas. Analizės metu gauta informacija padeda patikrinti ar praityje priimti sprendimai yra tikslūs, taip pat pagrįsti esamus ir būsimus valdymo sprendimus, ypač atkreipiant dėmesį į įmonės stipriąsias veiklos puses ir galimybes dar labiau jas išplėtoti ir efektyviau panaudoti (Žigienė, 2006). Svarbu pabrėžti, kad finansinės analizės uždaviniai, kryptis, naudojami metodai ir instrumentai, labai priklauso nuo analizuojamos organizacijos tipo, todėl dažniausiai šie instrumentai būna skirtingi. Todėl, vieno visus tikslus pasiekiančio, atsakymus į keliamus klausimus atsakančio finansinės analizės metodo nėra. Siekiant nustatyti rizikos veiksnius, keliančius pavojų banko veiklai, kurie gali būti lemiami konkurencinėje kovoje, turėti didelę reikšmę organizacijos veiklos efektyvumui ir perspektyvai investuotojai privalo taip pat stebėti, išorinę – makroaplinką, analizuoti rinką, konkurentus, vartotojų elgesį ir norus. Aukšto lygio analizė pašalina neapibrėžtumą versle, priimami sprendimai tampa pagrįsti tiksliais ir sistemingai analizuojamais konkrečiais faktais. Finansinė analizė padeda atsakyti į klausimą, ar įmonė eina teisingu keliu. Ji parodo, kokia yra įmonės padėtis rinkoje, koks rizikos laipsnis, plėtros galimybės ir veiklos perspektyvos (Žigienė, 2006). Tai patvirtina, kad finansinė informacija ir jos analizė yra labai svarbi siekiant nustatyti jos dabartinę banko finansinę situaciją, išanalizuoti praeties rezultatus ir generuoti ateities veiklos efektyvumo prognozes. Nepaisant to, investuotojams užtenka vien organizacijos finansinės informacijos priimant sprendimą investuoti ar ne. Šį sprendimą investuotojai priima, tik visiškai išanalizavę ir kitą bankų atskleidžiamą informacijos pusę – nefinansinę informaciją.

Nefinansinė informacija tai – visa informacija, kuri apima kiekybinius ir kokybinius duomenis apie vykdomą organizacijos politiką, verslo operacijas ir rezultatus, kurie neturi tiesioginės sąsajos su organizacijos finansine sistema (NIVRA, 2014). Priešingai nei finansinė informacija nefinansinė vis dar nėra standartizuota ir yra silpnai reguliuojama. Todėl, automatiškai ji tampa ne tokia patikima kokybės ir jos išpildymo atžvilgiu, o ne vienodas rinkos dalyvių atskleidžiamas informacijos turinys padaro šios informacijos sklaidą chaotiška. Nepaisant to, interesų grupėms ji yra labai svarbi, nes organizacijos atskleidžiama informacija plačiau atskleidžia organizaciją „publikai“, leidžia tiksliau susiformuoti įvaizdį apie ją. Kartu nefinansinės informacijos turinys taip pat daugiausiai priklauso nuo interesų grupių norų, na ir bendra praktika rodo, kad kuo skaidresnė organizacija tuo daugiau pasitikėjimo ji sulaukia. Pasak GRI (2014) finansų krizė parodė, kad dalis įmonių, kurios žlugo finansiškai kažkuriuo metu turėjo ryškių

skaidrumo skylių. Tai atsiskleidžia vertinant ne tik organizacijos atskleidžiamą finansinę informaciją, bet ir informaciją susijusios su aplinkosauga ir socialinės atsakomybės skaidrumu. Organizacijos, kurios yra skaidrios, rodo geresnius rezultatus ilgajame laikotarpyje, veikia mažesniais kaštais ir bendrai daug sėkmingesnės. Investuotojai yra vis daugiau ir daugiau susidomėję įmonės nefinansine informacija. Jų tikslas – išsamiau ir tiksliau suprasti įmonę, jos kūrimąsi, augimą, rezultatus ir siekiamas pozicijas rinkoje, o šią informaciją jie kruopščiai analizuoja savo investicinių sprendimų priėmimo procese (NIVRA, 2014). Dėl šių priežasčių nefinansinės informacijos paruošimas atskleidimui reikalauja ypatingo kruopštumo, ypač kalbant apie patį turinį, kuris bus atskleistas, jo metmenis ir esmę – tikslą, dėl ko visa tai yra atskleista.

Nefinansinė informacija išreiškiama kiekybine arba kokybine informacija:

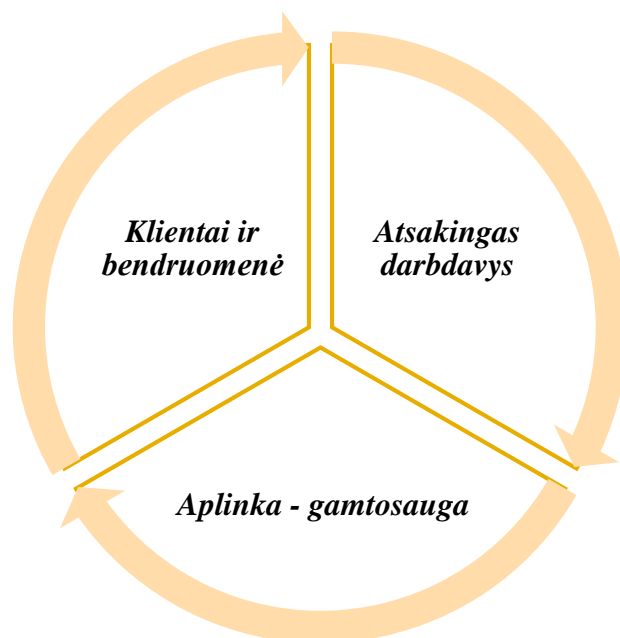
- Kiekybinė, tai skaitmeninė informacija, kuri gali būti išreikšta skaičiais, ar matavimo vienetais, pvz., kiekiais arba laikotarpiais. Kiekybinė nefinansinė informacija yra panaši į finansinę jos vertinimo metodais, dažnai ji yra išmatuojama, o vėliau stebima, kaip ji koreliuoja su atitinkama finansine informacija.

- Kokybinė, tai aprašomojo pobūdžio informacija, pvz.: informacija apie veiklos našumą, procesų ir sistemų funkcionalumą, fizinės charakteristikos, ar veiklos atitikimas elgesio kodeksams (ekologine, etine, socialine prasmėmis). Bendrai, ši informacija rodo veiklos kokybinius rodiklius.

Dažniausiai kokybinę informaciją galima paversti į kiekybinę informaciją pritaikius kiekybinės informacijos standartizavimo metodus išreiškiant ją veiklos rezultatyvumo forma. Kaip taisyklė tai atitinkamai supaprastina informaciją. Tokiu atveju ji tampa išmatuojama, tačiau vertinant tik tai, prarandama dalies informacijos, kuri neatsispindi skaičiuose ir negali būti visiškai įvertinta tokiu pavidalu. Todėl, veiklos rezultatyvumo duomenų generavimas reikalauja kruopščiai subalansuoto proceso, kuris sugebėtų teisingai pasverti ir įvertinti prieinamą informaciją. Tačiau, verta paminėti, kad bet koku atveju informacijos vertinimo paklaida yra neišvengiama, todėl logiškiausia vertinti informaciją abiejose jos formose, tiek kokybinių, tiek kiekybinių pavidalu.

Kaip jau buvo minėta 2.1 skyriuje šiuo metu atskleidžiama nefinansinė informacija yra mažai reguliuojama (reikalaujama tik mažas kiekis bendrinės informacijos). Tačiau, žiūrint pagal šiuolaikines tendencijas ir suinteresuotųjų norus galima teigti, jog juose prašomos informacijos kokybėje ir kiekyje trūksta gylio. Todėl, dabar organizacijos atskleidžiama nefinansinė informacija yra skirstoma į du tipus: privalomai atskleidžiama informacija, tai informacija, kuri yra reglamentuota ir kurią turi atskleisti visi rinkos dalyviai, ir savanoriškai atskleidžiama informacija, kurią atskleisti pasirenka pati organizacija. Tokia susidariusi situacija daro nefinansinės informacijos atskleidimą chaotišku, nes nors ir yra bendrų tendencijų didžioji dalis atskleidžiamos informacijos tarp rinkos dalyvių skiriasi. Organizacijos savo tvarumo ir atsakomybės ataskaitose gali pateikti nedidelį ir nevienodą jos kiekį, ar informaciją parinkti pagal savo poreikius t.y. pateikti tik tuos aspektus, kurie jiems yra palankūs. Nepaisant to, organizacijos

formuodamos tvarumo ir atsakomybės ataskaitų turinį privalo atsižvelgti į interesų grupių norus ir juos didžiąja dalimi pildyti. Nors nemaža dalis atskleidžiamos informacijos turinio ir jos pateikimas skiriasi, tačiau interesų grupių poreikių tenkinimo efektas leidžia sistemiškiau suskirstyti Lietuvoje veikiančių bankų atskleidžiamą informaciją į tris pagrindines dalis (žr. 5 pav.) – klientai ir bendruomenė, atsakingas darbdavys ir aplinka – gamtosauga.

5 pav. Pagrindinės tvarumo ir atsakomybės metinių ataskaitų turinio dalys

Klientai ir bendruomenė dalyje, bankai skelbia informaciją apie: jų organizuojamus, palaikomus visuomeninius projektus, bendruomenės, kultūros ir kitus panašius renginius, socialines iniciatyvas. Esamiems ir potencialiems banko klientams organizuojamas konferencijas, seminarus, dalyvavimą partnerių organizuotuose renginiuose ir juose atliekamas informacijos sklaidimo ir bendradarbiavimo galimybės ir aktualiomis paslaugomis. Rašoma apie bankų atstovų nuolatinį dalyvavimą įvairiose konferencijose didžiosiose Lietuvos miestuose ir apie per jas atliekamą edukacinį vaidmenį aktualiomis finansų, ekonomikos, socialinėmis ir pan. temomis.

Atsakingas darbdavys dalyje, bankai skelbia informaciją apie: banko vertybes, misiją, viziją. Pagrindinę informaciją apie juose dirbančių darbuotojų kiekį ir jo pokyčius, darbuotojų išsilavinimą, vidutinius atlygius. Pranešama apie darbuotojams rengiamus mokymus, tobulėjimo galimybes, rengiamas konferencijas ir šventinius – proginius susitikimus, taip pat, apie jų suteikiamą sveikatos prižiūrą darbuotojams ir pan. Skelbiama apie karjeros galimybes, studentų praktikos vietas, ir kitas iniciatyvas leidžiančias pamatyti, kaip iš tikro vyksta darbas banko viduje.

Aplinka – gamtosauga dalyje, bankai skelbia informaciją apie: jų prisidėjimą prie socialinio augimo, regiono ir lokaliu mastu. Skelbiama, kaip ir kokiomis iniciatyvomis buvo prisidėta prie aplinkos

apsaugos gerinimo ir skatinimo, kokios veiklos buvo finansuojamos ir kas buvo pasiekta šiomis veiklomis. Išreiškiamas stiprus susirūpinimas aplinka, jos gerove ir atskleidžiama kaip kiekvienas bankas savo kasdienėje veikloje į tai atsižvelgia ir tausoja.

Apibendrinant, galima teigti, kad Lietuvos bankininkystės sektorius yra stipriai pažengęs atskleidžiant nefinansinę informaciją, jos kiekiu ir kokybe. Tačiau, nors ir yra vis daugiau atsižvelgiama į Global Reporting Initiative (GRI) rekomenduojamas atskleidžiamos informacijos gaires, bankų pateikiama informacija ir jos atskleidimo tipas didžiaja dalimi yra skirtingas ir kartu sunkiai palyginimas. Nepaisant to, nefinansinės informacijos atskleidimo nauda yra aiški, o jos poreikis prognozuojamai auga, todėl tai išliks ir taps dar svarbesne įmonės įvaizdžio kūrimo dalimi, ir padidins kiekvieno banko ir jo veiklos skaidrumą.

2.4. Informacijos poreikio ir pasiūlos asimetrijos formavimasis

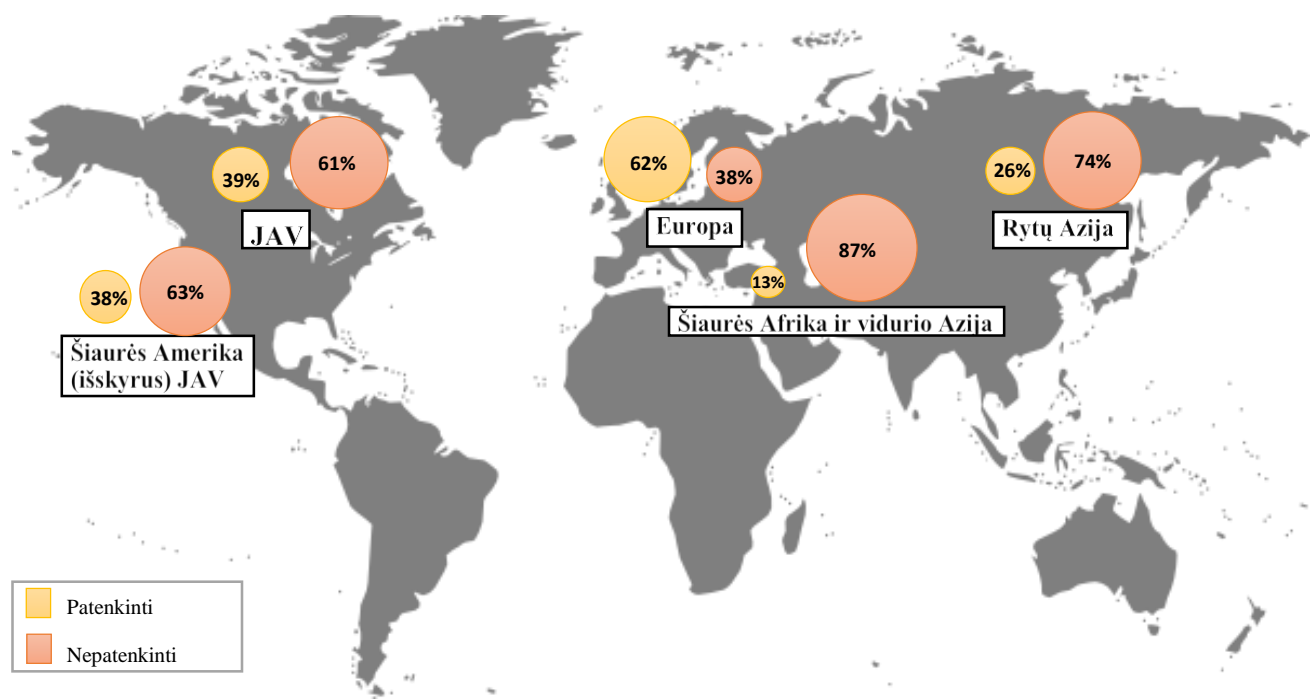
Bet kuri atskleidžiama informacija turi savo tikslą ir savo siekiamą auditoriją, nesvarbu, ar tai vienas žmogus, ar visa valstybė. Tačiau šią skleidžiamą informaciją auditorija turi priimti ir išgirsti, nes tik tada sklaidos veiksmas bus abipusiai naudingas. Bet, kad tai įvyktų, skleidžiama informacija turi sudominti auditoriją, turėti vertę ir paklausą. Taip pat, bendradarbiaujant versle, o ypač bankiniame sektoriuje, kur didelė dalis atskleidžiamos informacijos yra pateikiama klientams ir investuotojams, pasireiškia reiškinys, kai šios auditorijos reikalauja iš informacijos skleidėjo atitinkamos informacijos, kuri patenkintų jų norus ir suteiktų norimą informaciją, kuri gali nulemti tolimesnį bendradarbiavimą tarp abiejų šalių. Tačiau, kaip ir bet kokiame veiksmo, jo atlikime gali pasitaikyti neatitikimas – asimetrija nuo to, kas turėjo įvykti. Priklausomai nuo asimetrijos charakteristikų, dėl jos egzistavimo susidaro atitinkamos pasekmės, kurios tiesiogiai veikia su organizacija susijusias interesų šalis. Pasak Gudelytės (2012), informacijos asimetrijos egzistavimas paneigia vieną iš pagrindinių „klasikinių“ rinkos modelių prielaidų, kad visi rinkos dalyviai turi vienodas galimybes rinkoje. Ekonomikos modeliai gali būti netikslūs ir netgi klaidinantys, jeigu juos sudarant ignoruojama informacijos asimetrijos galimybė. Atsižvelgiant į asimetrinės informacijos perspektyvą, daugelis rinkų tampa apgaulingos. Šiuo atveju tai būtų banko informacijos atskleidžiamos informacijos neatitikimas jo interesų šalims, dėl kurių gali būti padaryta didelė žala banko veiklai ir tolesniam veiklos vystymui. Todėl, pateikiamos informacijos neatitikimas – **asimetrija** yra labai svarbus aspektas banko informacijos atskleidimo procese, kurį būtina išnagrinėti ir nustatyti galimus būdus jai mažinti.

Nagrinėjant informacijos asimetrijos sampratą: Informacijos asimetrija (angl. Asymmetric information) - padėtis, kai sandorį sudarančios ar juo suinteresuotos šalys žino skirtingą informaciją. Informacijos asimetrijos praktiškai išvengti neįmanoma, ir nebūtina to siekti, nes sandoris dažnai būtent todėl ir įvyksta, kad šalys turi skirtingus ateities lūkesčius. Kita vertus, informacijos asimetrija gali trukdyti įvykti netipiškiems sandoriams. (Vainienė, 2005). Informacijos asimetrija (angl. asymmetric (all)

information) – ekonomikoje naudojamas terminas, kai viena sandorį sudaranti pusė žino daugiau negu kita (Wikipedia, 2005) galima pastebėti, jog ji yra apibūdinama jau pačio veiksmo – sandorio atlikimo lygmenyje. Tačiau šiame darbe nagrinėjama pačios asimetrijos kūrimasis prieš sandorio atlikimą, kuris pasireiškia organizacijos informacijos atskleidime, kurios atskleidimo tikslas abipusis šalių bendradarbiavimas. Pasak Sinkevičiūtės (2014), egzistuoja ir natūralioji asimetrija, - „vertinant įmonės veiklą ir jos ateities rezultatus, tiksliausiai tai gali padaryti pati įmonė, žinant, jog ji turi visą (vidinę ir išorinę) informaciją. Nepaisant to stambios investicinės bendrovės turinčios daug išteklių ir kompetencijos gali sėkmingiau įvertinti būsimus makroekonominis pokyčius ir kaip tai paveiks pramonę šaką, kurioje įmonė vykdo veiklą, taip įgaudami nemenką pranašumą. Taip pa smulkiems investuotojams tokia informacija neprieinama dėl reikalingų išteklių stokos. Dėl šios priežasties kapitalo rinkoje natūraliai formuojasi investuotojų disponuojamos informacijos asimetrija“

Informacijos asimetrijos egzistavimo teoriniai aspektai visiškai pasitvirtina ir praktikoje. Pagal PwC investuotojų išteklių instituto 2014 metų tyrimą, kuriame buvo siekiama nustatyti investuotojų pasitenkinimą, įmonių atskleidžiamos nefinansinės informacija tyrimo rezultatai (žr. 6 pav.) parodė:

6 Pav. Investuotojų pasitenkinimo atskleidžiamos nefinansinės informacijos turiniu pagal regionus rodikliai

didžioji dauguma investuotojų tirtuose regionuose nėra patenkinti atskleidžiamos nefinansinės informacijos turiniu. Vieninteliame, Europos regione daugiau investuotojų yra patenkinti, nei nepatenkinti atskleidžiama informacija ir jos turiniu. Azijos regionuose tik beveik penktadalis investuotojų yra patenkinti atskleidžiama informacija.

Remiantis šiuo tyrimu, galima teigti, kad didelėje dalyje organizacijų (atitinkamai pagal regionus) atskleidžiamos informacijos turinyje yra susidariusi didesnė ar mažesnė asimetrija, tarp to ką organizacijos pateikia investuotojams ir ką investuotojai tikisi gauti iš jų. Nagrinėjamo tyrimo tikslas nustatyti ar asimetrija egzistuoja, tačiau siekiant, kad asimetrija būtų kuo mažesnė reikia rasti veiksmingų būdų tam pasiekti. Tokiu atveju, pirmiausia reikia išanalizuoti dabartinį ataskaitų turinį ir kas jame atskleidžiama. Po to palyginti tai kas yra atskleidžiama su tuo ko nori investuotojai, tai leis nustatyti esamą asimetrijos dydį ir parodys kaip ji pasireiškia.

Informacijos atskleidimo mechanizmo tobulinimas ir efektyvaus funkcionavimo užtikrinimas turėtų būti siektinas tikslas tiek teisės aktų leidėjams, tiek finansų rinkų priežiūros institucijoms, nes tik taip galima išvengti informacijos asimetrijos (Fruzerova, 2013). Šiuo atveju, tai taip pat labai aktualu bankams, kurie šią informaciją atskleidžia ir turi savo tikslų tai darydami. Tačiau vertinant bankų atskleidžiamą informacijos turinį, su investiciniais investuotojų lūkesčiais svarbu atsižvelgti į bankų konfidencialumo aspektą. Gali būti, kad dalies informacijos jie neatskleidžia dėl šios priežasties. „Nutekėjusi“ konfidenciali banko informacija gali padaryti didžiulę žalą banko veiklai ir turėti rimtų pasekmių veiklos vystymui konkurencinėje aplinkoje. Todėl, prieš vertinant informaciją svarbu atsižvelgti į šį aspektą ir užduoti klausimą, ar norima informacija gali būti atskleista nepadarant žalos nei vienai interesų šaliai.

Apibendrinant, galima teigti, kad asimetrija tarp atskleidžiamos informacijos ir investuotojų investicinių lūkesčių egzistuoja ir veikia kaip abipusis trikdys. Tam, kad būtų ši asimetrija sumažinta reikia atlikti atskleidžiamos informacijos turinio analizę ir palyginti gautus rezultatus su investuotojų atskleidžiamos informacijos lūkesčiais ir tik palyginus gautus rezultatus bus galima pradėti ieškoti sprendimų šiai asimetrijai mažinti.

2.5. Prielaidos informacijos asimetrijos tarp bankų atskleidžiamos nefinansinės informacijos turinio ir investuotojų lūkesčių asimetrijos empiriniam tyrimui atlikti.

Empirinio tyrimo tarp bankų metinėse ataskaitose atskleidžiamos nefinansinės informacijos ir investicinių investuotojų lūkesčių asimetrijai iširti atlikimas ir rekomendacijų šiai asimetrijai mažinti parengimas būtų visapusiškai naudingas bankams, investuotojams, visuomenei ir reguliaciniams informacijos atskleidimo organams. Tokio tyrimo atlikimas Lietuvoje, analizuojant Lietuvoje veikiančius bankus parodytų esamą situaciją bankų sektoriaus informacijos atskleidime, leistų tiksliau viską įvertinti ir priimti efektyvesnius sprendimus situacijai gerinti. Šio tyrimo atlikimas skatintų šio sektoriaus skaidrumą, pasitikėjimą juo, padėtų pritraukti naujų investicijų ir sureguliuoti, patobulinti esamą informacijos atskleidimo reguliacinę sistemą. Tai ypač aktualu dabar, kai po tokių bankų kaip „Snoro bankas“ ir

„Ūkio bankas“ bankrotų ir 2008 metų įvykusios finansų krizės žmonių pasitikėjimas yra ženkliai nukritęs. Skaidresnis ir tikslesnis informacijos atskleidimas interesų šalims padėtų sėkmingiau bendradarbiauti tarpusavyje ir pasiekti geresnių rezultatų.

3. EMPIRINIO TYRIMO METODOLOGIJA

3.1. Empirinio tyrimo tikslas ir esmė

Šiame darbe nagrinėjama problema spręsti ir užsibrėžtų tikslų pasiekimui pasirinkta atlikti tris empirinius tyrimus: kontent analizė, anketinė apklausa ir fokus grupė, o visa tyrimo loginė schema yra pavaizduota 3 lentelėje. Visi minėti tyrimai yra būtini ir veikia lyg atskiri etapai siekiant pagrindinio šio darbo tikslo – suformuoti ir pagrįsti asimetrijos tarp informacinių investuotojų lūkesčių ir bankų veiklos ataskaitose atskleidžiamos nefinansinės informacijos mažinimo sprendimus.

Kontent analizė. Pirmuoju metodu yra pasirinkta kontent analizė, nes ji labiausiai tinka tokio pobūdžio tyrimui, kai yra tiriamas Lietuvoje veikiančių ir vertybinių popierių biržose besikotiruojančių bankų („AB Swedbank“, „AB Šiaulių bankas“, „AB DNB bankas“, „AB SEB bankas“, „AB Nordea bankas“, „AB Danske bankas“) 2015 metais pateiktų tvarumo ir atsakomybės metinių ataskaitų turinys. Šio tyrimo tikslas – sužinoti, kaip svarbiausi nefinansinės informacijos elementai investuojantiems į bankų sektorių yra atskleidžiami šiose ataskaitose. Šiuo metodu ištirtų bankų ataskaitų duomenys: parodys kurie elementai, kokių dažniu ir kaip yra atskleidžiami, leis įvertinti kiekvieno banko ataskaitų turinį, leis palyginti tyrime nagrinėjamus bankus pagal jų atskleidžiamas tvarumo ir atsakomybės ataskaitas.

Anketinė apklausa. Antruoju metodu yra pasirinkta anketinė apklausa, nes ji labiausiai tinka greitai ir tiksliai apklausti didelį kiekį žmonių. Anketoje bus prašoma investuotojų sureitinguoti tuos pačius, kontent analizės metu naudotus elementus, o atlikus tyrimą gauti duomenys padės nustatyti investuotojų požiūriu kokie iš tų elementai yra jiems svarbiausi priiminėjant sprendimą investuoti į banką ar ne. Taip pat, leis palyginti abiejų tyrimų (kontent analizės ir anketinės apklausos) gautus rezultatus. Palyginus:

- 1) sužinosime ar yra susiformavusi asimetrija, tarp informacinių investuotojų lūkesčių ir metinėse veiklos ataskaitose atskleidžiamos nefinansinės informacijos;
- 2) sužinosime kokio dydžio yra ši asimetrija (jei taip);
- 3) sužinosime kokio pobūdžio yra ši asimetrija (jei taip);
- 4) sužinosime per kokius elementus ji pasireiškia (jei taip);
- 5) remiantis gautais duomenimis pateikti asimetrijos mažinimo rekomendacijas bankams.

Susisteminius gautus duomenis ir apibendrinus gautus rezultatus, jie bus aptarti per paskutinį šio darbo tyrimą – fokus grupę su ekspertais.

Fokus grupė. Šis kokybinis tyrimas, tai paskutinioji šio mokslinio darbo tiriamoji dalis. Jis skirtas prieš tai atliktų tyrimų rezultatams apžvelgti ir išgirsti ekspertų nuomonę ir išvalgas apie juos. Fokus grupės atlikimas padės aiškiau suvokti esamą situaciją ir tikslingiau suformuoti rekomendacijas bankų vadovams ir reglamentavimo organams.

3 Lentelė. Tyrimo logine schema

Problemos formavimosi prielaidos	Probleminis klausimas	Tyrimo metodai	Imtis, šaltiniai	Laukiamas rezultatas
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Didėjantis interesų grupių susidomėjimas tvarumo ir atsakomybės atskaitomybe; ✓ Nefinansinės informacijos atskleidimo nauda visuomenei, rinkoms ir įmonėms; ✓ Atskleidžiama nefinansinė informacija tampa vienu iš pagrindinių sprendimą investuoti lemiančių aspektų; ✓ Smulkiųjų investuotojų pritraukimas yra ypatingai svarbus bankams; ✓ Mokslo šaltiniuose tai mažai tyrinėta sritis. 	<p>Kaip mažinti informacijos asimetriją tarp investuotojų pasiekiamos ir bankų atskleidžiamos informacijos? Per kokius elementus ji pasireiškia, koks jos dydis ir pobūdis ir kaip ją mažinti?</p>	<p>Kontent analizė (parengta remiantis moksline literatūra ir atliktais empiriniais tyrimais)</p>	<p>Visų Lietuvoje veikiančių bankų, kurie kotiruojasi vertybinių popierių biržose:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Swedbank ✓ SEB ✓ Danske Bank ✓ DnB NOR ✓ Nordea Bank ✓ Šiaulių bankas 	<p>Suformuoti ir argumentuoti informacijos asimetrijos tarp investuotojų pasiekiamos ir bankų atskleidžiamos informacijos mažinimo sprendimai bankams.</p>
		<p>Anketinė apklausa (anketinė apklausa naudojant kontent analizės metu išskirtais nefinansinės informacijos elementus)</p>	<p>Tvarumo ir atsakomybės metinės ataskaitos: 2015 metų ataskaitos</p> <p>104 respondentai – aktyviausi profesionalūs investuotojai Lietuvoje</p>	
		<p>Fokus grupė (gautų rezultatų įvertinimas, aptarimas)</p>	<p>3–4 respondentų grupė. Tikimasi: 1 banko vadovas atsakingas už informacijos atskleidimą ir kiti atitinkamą kvalifikaciją turintys ekspertai.</p>	

Kaip jau galima buvo suprasti, tik atlikus visus tris tyrimus bus pasiekas norimas rezultatas. Todėl, tinkamam šių tyrimų instrumentų paruošimui būtina išanalizuoti jų teorinius aspektus.

3.2. Tyrimo metodų argumentavimas

Norint pasiekti šiame moksliniame darbe išsikeltą tikslo ir pagrįstai parengti rekomendacijas, kurios išspręstų iškeltą problemą, tiriamojoje šio darbo dalyje bus naudojami trys empiriniai tyrimai.

3.2.1. Kontent analizė

Kontent analizė arba kitaip turinio analizė pasak Dočkienės (2015), tai verbalinių ir elgesio duomenų kategorizavimas, kad galima būtų klasifikuoti, sisteminti ir apibendrinti. Turinys gali būti analizuojamas dviem lygiais. Pirmas analizės lygis yra aprašomojo pobūdžio duomenų analizė to kas buvo pasakyta, nieko nevertinant. Aukštesnis analizės lygis yra interpretacija, kai svarstoma apie tai, ką reiškia atsakymas, kas buvo turima galvoje ar norėta pasakyti. Pasak Tidikio, (2003) kontent analizės metodas yra socialinės informacijos turinio kiekybinė analizė. Bendriausia prasme kontent analizė yra technika, leidžianti, objektyviai ir sistemiškai išnagrinėjus teksto ypatybes, daryti patikimas išvadas.

Turinio analizė (Kontent – analizė) taip pat yra apibūdinama kaip bendrai paimtų tekstų turinio analizė, atliekama naudojant standartines matuojamąsias, statistines procedūras ir norint gauti jų objektyvias charakteristikas. Turima omenyje ne tik realūs įvykiai, faktai, santykiai, apie kuriuos rašoma tekste, bet ir tradicijos, interesai, kurie lemia teksto atrinkimo principus. Šis metodas remiasi statistiniu įvairių teksto charakteristikų įvertinimu. Kontent – analizės metodo esmė – išskirti dokumento tekste tam tikrus prasminius vienetus, tada skaičiuoti jų vartojimo dažnį, tirti įvairių teksto elementų ryšius tiek vieno su kitu, tiek su visa informacijos apimtimi (Valackienė, 2004).

Pasak Tidikio (2003) kontent – analizės objektas yra šios dokumentų rūšys:

1) rašytiniai dokumentai:

a) oficialūs dokumentai (teisės aktai, tarptautiniai dokumentai, archyvinė teismų, kitų įstaigų medžiaga, įvairios sutartys, organizacijų įstatai, statutai, posėdžių, susirinkimų, forumų, konferencijų medžiaga, protokolai, rekomendacijos, metodiniai nurodymai ir kt.);

b) periodiniai leidiniai (mokslo darbai, įvairūs žurnalai, laikraščiai ir kt.);

c) mokslinių tyrimų duomenų bankai, mokslinių tyrimų ataskaitos, įvairi statistinė medžiaga, mokslinių tyrimų programos ir tyrimų rezultatų interpretacijos, interviu, anketų, ypač atsakymų į atvirus klausimus, analizė ir kt.;

d) asmeniniai dokumentai (dienoraščiai, laiškai, asmeninės, autorinės pastabos, publicistinių pasisakymų konspektai ir kt.);

2) vaizdiniai dokumentai (vaizdo, kino filmai, nuotraukos, paveikslai, skaidruolės, televizijos laidos, kompiuterinis elektroninis paštas, internetas, diskeliai ir kt.);

3) garsiniai dokumentai (radijo, garso, diktofono įrašai, kalbos, dainos ir kt.).

Įvertinus tai, jog šiame darbe yra analizuojamos bankų tvarumo ir atsakomybės metinės ataskaitos, kurios yra pateiktos tekstiniu formatu ir naudojant grafines priemones, galima teigti, kad šio tyrimo metodika visiškai atitinka šios tiriamosios dalies tikslo pasiekimui. Taip yra, nes minėtose bankų ataskaitose remiantis jau atliktų mokslinių tyrimų atrinktais svarbiausiais nefinansinės informacijos elementais, bus analizuojama tų elementų minėjimo, aprašymo, pagrindimo ir pateikimo tendencijos (pagal kiekvieną banką). Todėl, objektyviai ir sistemiškai išnagrinėti ataskaitų teksto ypatybes ir po to daryti patikimas išvadas ir buvo pasirinkta naudoti kontent analizės metodiką.

3.2.2. Anketinė apklausa

Šiai mokslinio darbo tyrimo daliai buvo parinktas kiekybinis metodas **anketinė apklausa**. Kiekybinio tyrimo metodų privalumų ir trūkumų analizė rodo, kad daugiausiai santykinų privalumų turi internetinė apklausa. Internetinė apklausa socialinių mokslų empiriniuose tyrimuose yra pakankamai naujas, tačiau sparčiai populiarėjantis tyrimo metodas. Šis metodas nereikalauja didelių finansinių ir laiko sąnaudų, o anketų grįžtamumo lygis yra santykinai aukštas (Kardelis, 2005). Respondentų pasiekiamumas naudojant šį metodą priklauso nuo tiriamųjų specifikos. Aukštam respondentų pasiekiamumui užtikrinti reikalingi tiriamųjų gebėjimai naudotis kompiuteriu ir internetu (Butkevičienė, 2015).

Kadangi tyrimu norima sužinoti investuotojų nuomonę apie atrinktų nefinansinės informacijos elementų svarbą, o pačius respondentus atrinkti pagal tris kriterijus, todėl anketinė apklausa yra tinkamiausias metodas šiems duomenims surinkti. Sudaryta anketa nėra ilga ir sudėtinga, joje prašome atsakyti į tris uždarus klausimus ir prašoma įvertinti 7 balų skalėje dvidešimties elementų svarbos laipsnį. Šiuo atveju, anketinė apklausa (internetu ir rašytinė) leidžia greitai ir patogiai pasiekti respondentus, sutaupo laiko, o nesudėtinga ir neilga anketa leidžia turėti didelį anketų atsakomumo santykį.

3.2.3. Fokus Grupė

Paskutiniam darbo tyrimui buvo pasirinktas **fokus grupės** metodas, kadangi šis tyrimas yra skirtas aptarti jau gautus duomenis, o tam bus reikalinga surengti diskusiją, fokus grupės metodas šiuo atveju yra tinkamiausias. Fokus grupė – vienas iš populiariausių kokybinių tyrimų metodų. Tai grupinė diskusija vedama moderatoriaus, pagal iš anksto parengtą pokalbio planą. Fokus grupių duomenims netaikomi kiekybiniai parametrai: nekeliama reprezentatyvumo reikalavimai, nevertinama statistinė paklaida. Čia svarbiausia turinio gilumas, išsamumas ir interpretacija, o ne statistinė analizė (Spinter research, 2016). Fokus grupė – tai specifinis metodas, kurio metu grupė žmonių išsako savo nuomonę vienu ar kitu klausimu, o ekspertai ieško sąsajų tarp tarpusavyje nesusijusių žmonių nuomonių (Eurotela, 2016). Dėl autorių paminėtų metodo savybių jis ir buvo pasirinktas šiam bendro tyrimo žingsniui įgyvendinti.

3.3. Tyrimo imtis ir organizaciniai aspektai

Šiame darbe nagrinėjama problemai spręsti ir užsibrėžtų tikslų pasiekimui pasirinkta atlikti tris empirinius tyrimus: kontent analizė, anketinė apklausa ir fokus grupė. Visi minėti tyrimai yra būtini ir veikia lyg atskiri etapai siekiant pagrindinio šio darbo tikslo – suformuoti ir pagrįsti asimetrijos tarp informacinių investuotojų lūkesčių ir bankų veiklos ataskaitose atskleidžiamos nefinansinės informacijos mažinimo sprendimus.

Kontent analizė. Šiuo metodu yra tiriamas Lietuvoje veikiančių ir vertybinių popierių biržose besikotiruojančių bankų („AB Swedbank“, „AB Šiaulių bankas“, „AB DNB bankas“, „AB SEB bankas“, „AB Nordea bankas“, „AB Danske bankas“) 2015 metais pateiktų tvarumo ir atsakomybės metinių ataskaitų turinys. Šių ataskaitų turinyje bus analizuojami pagrindiniai, svarbiausi atskleidžiamos nefinansinės informacijos elementai. Svarbiausi elementai nustatyti remiantis Hoffo B. ir Woodo D. (2008), Lozano R. ir Huisingho D. (2011), Arifo H. M. ir Tuhino M. H. (2013), GRI (2014) atliktais moksliniais tyrimais (žr. 4 priedas). Nustačius svarbiausius elementus turinio analizės metodu analizuojama: kokia teksto dalimi (sakinių sk.) jie yra atskleidžiami, kaip pagrįsti ir pateikti grafiškai (žr. 4. lent.).

4 Lentelė. Svarbiausių nefinansinės informacijos elementų tyrimo įrankio šablonas

Banko pavadinimas				
Elementai:	Faktas	Rodiklis	Skaičius	Papildoma
Bendra informacija apie banką				
Vadovo žodis/pareiškimas				
Informacija apie vadovą ir valdybos pokyčius				
Informacija apie organizacijos valdymą				
Informacija apie organizacijos strategiją				
Organizacijos vizija, misija, tikslai ir vertybės				
Pagrindiniai metų veiklos rodikliai ir statistika				
Sertifikatai, patentai, intelektinė nuosavybė				
Politinės partnerystės / lobizmas				
Požiūris į dabartinę rinką ir vietą joje				
Rizikos identifikavimas ir valdymas				
Organizacijos ekonominė politika				
Organizacijos aplinkosaugos politika				
Organizacijos socialinė politika				
Informacija apie darbuotojus				
Informacija apie interesų grupes				
Interesų grupių norų tenkinimas				
Informacija apie klientus ir užimamus segmentus				
Informacija ir požiūris į organizacijos akcininkus				
Veiklos susijusios su aplinkosaugos ir socialine gerove				

Kaip matome, šablone yra išvardinti elementai, kuriais yra paremta minėtų bankų metinių tvarumo ir atsakomybės ataskaitų analizė. Ataskaitoje kiekvienas elementas nagrinėjamas atskirai. Horizontalioje grafoje viršuje yra išvardinti kriterijai (**faktas, rodiklis, skaičius, papildoma**) pagal kuriuos šie elementai ir bus nagrinėjami. **Faktas** – ieškoma ar apie elementą yra rašoma (faktiškai ar jis yra paminėtas, ar ne), jei taip dedamas „+“ ženklas, jei ne „-“ ženklas. **Rodiklis** – ieškoma ar šis elementas yra pagrindžiamas, ar turi kokią išraišką. Jei yra pagrindžiamas žymime lentelėje P raide, jei yra išreikštas rodikliu, žymime jo išraiška, pvz. - “reitingas pakilo 4 proc.”, tuomet lentelėje žymime 4 %. **Skaičius** – žymima keliuose sakiniuose apie elementą yra rašoma (darant prielaidą, kad kuo daugiau apie tai yra parašyta, tuo geriau). Lentelėje įrašomas skaičius, keliuose sakiniuose apie elementą buvo rašoma visoje ataskaitoje. **Papildoma** – žymima kaip elementas yra pagrindžiamas ir kokios papildomos priemonės yra naudojamos jam pateikti (grafikai, paveikslai, lentelės, statistika). Elemento pateikimą papildoma priemone lentelėje žymime papildomos priemonės pirma didžiąja raide ir skaičiumi, kuris nurodo kiek tokių priemonių ataskaitoje buvo panaudota, pvz., jei ataskaitoje su nagrinėjamu elementu buvo panaudoti 2 grafikai ir 3 paveikslai, tai lentelėje užpildytume – G(2), P(3).

Anketinė apklausa. Tyrimo apklausos anketa (žr. 5 priedas) yra dviejų dalių. *Pirmojoje dalyje* yra užduodami trys esminiai klausimai, kurie leidžia nustatyti investuotojo tipą ir atsako į šiuos klausimus: ar investuotojas yra nors kartą investavęs (pirkęs viešai prekiaujamomis bankų akcijomis) į bankinį sektorių, ar investuotojas investuoja trumpalaikiu laikotarpiu (spekuliuoja), ar ilguoju laikotarpiu ir remiasi fundamentine ar technine analize. Antrojoje dalyje yra pateikta lentelė kuri buvo sukurta remiantis 3 lentelėje pateiktu elementų sąrašu. Šioje lentelėje prašome suranguoti minėtus elementus atskirai, pagal jų svarbą respondentams priiminėjant sprendimą investuoti į banką ar ne.

Vykdam atklausą (rašytine ir elektronine versijomis) buvo apklausiama koncentruota visuma – **aktyviausi, profesionalūs** investuotojai, pasirinkta **neatsitiktinė imtis**, geografinė teritorija **Lietuva**.

- Aktyviausi, tai investuotojai dalyvaujantys investuotojų susitikimuose, esantys aktyvūs investuotojų bendruomenių nariai, priklausantys investuotojų klubams, organizuojantys ir dalyvaujantys su investicine veikla susijusiuose renginiuose, diskutuojantys investuotojų forumuose ir kt. kanaluose.

- Profesionalūs, tai atitinkamą kompetenciją, ar išsilavinimą turintys investuotojai, kurie investuoja reguliariai, siekdami pelno, investuoja savo pinigus, geba nustatyti ir prisiima riziką.

- Neatsitiktinė imtis (angl. *non - random sample*) – tai tokia imtis, į kurią patekti tam tikriems populiacijos individams (generalinės aibės objektams) tikimybė lygi nuliui arba yra daug mažesnė nei kitų.

- Lietuva, pasirinkta kaip geografinė teritorija, nes pačiame tyrime nagrinėjami Lietuvoje veikiančios bankai ir Lietuvoje yra didesnė tikimybė sukontaktuoti su profesionaliais investuotojais, nuvykti į jų susitikimus.

Viso buvo apklausta **104 respondentai – investuotojai**.

Tyrimo apribojimas. *Nebuvo apklausti tie investuotojai, kurie negalėjo tuo metu atvykti į susitikimus, neturėjo galimybės, laiko atsakyti į anketą nepaisant to, jog jie galimai yra tiek aktyvūs, tiek profesionalūs investuotojai.*

Fokus grupė. Šis kokybinis tyrimas, tai paskutinioji šio mokslinio darbo tiriamoji dalis. Jis skirtas prieš tai atliktų tyrimų rezultatams apžvelgti ir išgirsti ekspertų nuomonę ir įžvalgas apie juos.

Fokus grupę sudarė: 1-nas, vieno iš analizuojamų bankų vadovas atsakingas už informacijos sklaidą, 1-nas, vieno iš analizuojamų bankų investavimo vadybininkas ir 1-nas nepriklausomas profesionalus investuotojas. Dėl laiko stokos ir nepalankių sąlygų tyrimą atlikti gyvai, tyrimas buvo atliktas nuotoliniu būdu naudojant interneto ryšį ir „Lync“ programą. Fokus grupės diskusija leido išgirsti abiejų pusių – banko darbuotojų ir investuotojų profesionalų požiūrius į atskirus šio tyrimo aspektus. Todėl rengiant asimetrijos tarp informacinių investuotojų lūkesčių ir metinėse veiklos ataskaitose atskleidžiamos nefinansinės informacijos mažinimo sprendimus ir rekomendacijas, bus atsižvelgiama į abi interesų grupes ir jų išsakytas nuomones.

4. EMPIRINIO TYRIMO REZULTATAI IR DISKUSIJA

4.1. Turinio analizė

4.1.1. Bankų profiliai atskleidžiamos nefinansinės informacijos požiūriu

Pirmajame Kontent analizės etape analizuojamos 2015 metų, darbe nagrinėjamų bankų tvarumo ir atsakomybės ataskaitos. Šiame etape kiekvieno banko ataskaitos turinys analizuojamas atskirai, siekiant gauti individualius bankų atskleidžiamos nefinansinės informacijos duomenis tolesnei analizei atlikti. Ataskaitų turinys analizuojamas atsižvelgiant į jau atliktų empirinių tyrimų (Hoff B. ir Wood D., 2008; Lozan R. ir Huisingh D., 2011; Arif H. M. ir Tuhin M. H., 2013; GRI, 2014) gaires ir praktiką, kuria remiantis buvo suformuoti pagrindiniai atskleidžiamos informacijos elementai. Tyrimui parinkti visi Lietuvoje veikiantys ir vertybinių popierių biržose besikotiruojantys bankai - „AB Swedbank“, „AB Šiaulių bankas“, „AB DNB bankas“, „AB SEB bankas“, „AB Nordea bankas“, „AB Danske bankas“. Kaip jau buvo minėta ir yra pavaizduota (žr. 7 pav.), ataskaitoje kiekvienas elementas nagrinėjamas atskirai. Ieškoma ar apie jį yra rašoma (faktiškai ar jis yra paminėtas, ar ne), keliuose sakiniuose apie jį yra rašoma (darant prielaidą, kad kuo daugiau apie tai yra parašyta tuo geriau), kaip jis yra pagrindžiamas ir kokios papildomos priemonės yra naudojamos jam pateikti (grafikai, paveikslai, lentelės, statistika).

Faktas: + / - (yra arba nėra paminėta)

Rodiklis: pagrindimas, % išraiška ir t.t.

Skaičius: keliuose sakiniuose apie tai rašoma

Papildoma: G - grafikas, P - paveikslas, L - lentelė, S - Statistika

7 pav. Kontent analizės elementų lentelės pildymo paaškinimas

Nors bendras kontent analizės tikslas yra ištirti kiek ir kaip yra atskleidžiami populiariausi nefinansinės informacijos elementais, analizuojant kiekvieno banko pateiktas metinės tvarumo ir atsakomybės ataskaitas iš gautų duomenų buvo suformuoti ir atskiri bankų profiliai. Šie profiliai padės tiksliau paruošti rekomendacijas asimetrijos mažinimui bendrai Lietuvos bankiniam sektoriaus vadovams ir kiekvieno banko atskirai. Bankų profiliai:

AB Swedbank. Tai Švedų kapitalo bankas, kuris kotiruojasi OMX Stockholm vertybinių popierių biržoje. 2015 metų pabaigoje į AB Swedbank buvo investavę 304 255 investuotojai. Analizuojamos ataskaitos pavadinimas - *angl. „A sustainable financial system – a crucial element in building a society (2015)“*. Kontent analizės metu gauti duomenys (žr. 5 lent.) parodė, kad „Swedbank“ ataskaitoje beveik visi nagrinėti elementai buvo paminėti ir bent minimaliai aprašyti, išskyrus „politinės partnerystės / lobizmas“. Šis elementas yra be ne jautriausias banko vidinės informacijos atskleidimo atžvilgiu, todėl nėra keista, jog apie jį nėra pateikta informacijos. „Sertifikatai, patentai, intelektinė nuosavybė“ elementas taip pat yra minimas tik 8-iuose sakiniuose, o „Informacija apie organizacijos strategiją“ 14-oje,

tačiau verta paminėti, kad jis pateiktas ir dvejose paveiksluose. Didžiausias dėmesys AB Swedbank ataskaitoje yra skiriamas rizikos identifikavime ir valdyme. Apie šį elementą yra rašoma išskirtinai daug – 146 sakiniuose, vaizduojant trejuose grafikuose ir šešiose lentelėse. Sekantis pagal atskleidžiamumo dažnumą yra „informacija apie interesų grupės“ elementais, paminėtas 67-iuose sakiniuose. Visi likę elementai yra atskleidžiami gana panašių dažnumu, t. y. tarpe tarp 35 ir 55 sakinių. Nepaisant to, svarbu paminėti, kad elementai: informacija apie klientus ir užimamus segmentus, pagrindiniai metų veiklos rodikliai ir statistika, informacija apie organizacijos valdymą yra atskleidžiami naudojant ženkliai didesniu grafiniu vaizdavimu (lentelės, grafikai, paveikslai, statistiniai duomenys).

5 lentelė. AB Swedbank ataskaitos kontent analizės duomenys

AB Swedbank				
Elementas	Faktas	Rodik- lis	Skaičius	Papildoma
Bendra informacija apie banką	+	P	54	
Vadovo žodis/pareiškimas	+	P	42	
Informacija apie vadovą ir valdybos pokyčius	+	P	58	G, P
Informacija apie organizacijos valdymą	+	P	57	G(5), P
Informacija apie organizacijos strategiją	+	P	14	P(2)
Organizacijos vizija, misija, tikslai ir vertybės	+	P	28	
Pagrindiniai metų veiklos rodikliai ir statistika	+	P	26	S, L(10), G(4)
Sertifikatai, patentai, intelektinė nuosavybė	+		8	
Politinės partnerystės / lobizmas	-			
Požiūris į dabartinę rinką ir vietą joje	+	P	44	S, P
Rizikos identifikavimas ir valdymas	+	P	146	G(3), L(6)
Organizacijos ekonominė politika	+	P	46	
Organizacijos aplinkosaugos politika	+	P	52	P
Organizacijos socialinė politika	+	P	43	
Informacija apie darbuotojus	+	P	34	S, G, L, P
Informacija apie interesų grupes	+	P	67	
Interesų grupių norų tenkinimas	+	P	52	P
Informacija apie klientus ir užimamus segmentus	+	P	45	S, L(4), G(5), P
Informacija ir požiūris į organizacijos akcininkus	+	P	38	S, P
Veiklos susijusios su aplinkosaugos ir socialine gerove	+		32	P

Apibendrinant galima teigti, kad AB Swedbank ataskaitoje analizuojami elementai yra atskleidžiami ir pagrįsti stabilium – panašiu dažniu, naudojant įvairų grafinį vaizdavimą ir remiantis statistika. Išskirti galima tik kelis (jau minėtus) elementus, kurie nepakeičia bendro vaizdo šios ataskaitos informacijos atskleidime. Vertinant bendrai, elementų atskleidimas šioje ataskaitoje yra stiprus.

AB Šiaulių bankas. Tai Lietuvos kapitalo įmonė, kuri kotiruojasi OMX Vilnius vertybinių popierių biržoje. 2015 metų pabaigoje į AB Šiaulių banką buvo investavę 3 476 investuotojai. Analizuojamos

ataskaitos pavadinimas – „*Socialinės atsakomybės ataskaita (2015)*“. Kontent analizės metu gauti duomenys (žr. 6 lent.) parodė, kad Šiaulių banko ataskaitoje dažniausiai rašoma apie „Informacija apie darbuotojus“ elementą (42 sakiniai) ir „Veiklos susijusios su aplinkosaugos ir socialine gerove“ (38 sakiniai). Visi likę paminėti elementai atskleidžiami 6-ių – 20-ties sakinių dažnumu, nenaudojant jokių papildomų grafinių priemonių. Taip pat svarbu paminėti, kad septyni iš analizuojamų elementų nebuvo paminėti visai.

6 lentelė. AB Šiaulių bankas ataskaitos kontent analizės duomenys

AB Šiaulių bankas				
Elementas	Faktas	Rodiklis	Skaičius	Papildoma
Bendra informacija apie banką	+		8	
Vadovo žodis/pareiškimas	+		7	
Informacija apie vadovą ir valdybos pokyčius				
Informacija apie organizacijos valdymą	+	P	3	
Informacija apie organizacijos strategiją	+		1	
Organizacijos vizija, misija, tikslai ir vertybės	+	P	19	
Pagrindiniai metų veiklos rodikliai ir statistika				
Sertifikatai, patentai, intelektinė nuosavybė				
Politinės partnerystės / lobizmas				
Požiūris į dabartinę rinką ir vietą joje				
Rizikos identifikavimas ir valdymas	+	P	16	
Organizacijos ekonominė politika				
Organizacijos aplinkosaugos politika	+	P	19	S
Organizacijos socialinė politika	+	P	19	S
Informacija apie darbuotojus	+	P+	42	
Informacija apie interesų grupes	+		6	
Interesų grupių norų tenkinimas	+	P	4	
Informacija apie klientus ir užimamus segmentus	+	P	20	S
Informacija ir požiūris į organizacijos akcininkus				
Veiklos susijusios su aplinkosaugos ir socialine gerove	+	P	38	

Apibendrinant galima teigti, kad Šiaulių banko ataskaitoje atskleidžiama informacija apie nagrinėjamus elementus yra labai nežymi, t. y. atskleidžiama nedideliu sakinių skaičiumi, jie nėra pateikiami grafiškai ir silpnai pagrindžiami. Taip pat, apie 7 iš 20-ties elementų nėra net užsiminta, todėl vertinant bendrai elementų atskleidimas šioje ataskaitoje yra labai silpnas.

AB Danske bank. Tai Danų kapitalo įmonė, kuri kotiruojasi OMX Copenhagen vertybinių popierių biržoje. 2015 metų pabaigoje į AB Danske bank buvo investavę 210 199 investuotojai. Analizuojamos ataskaitos pavadinimas – angl. „*Corporate Responsibility (2015)*“. Kontent analizės metu gauti duomenys (žr. 7 lent.) parodė, kad Danske banko ataskaitoje dažniausiai rašome apie organizacijos socialine (66 sakiniai) ir aplinkosaugos (68 sakiniai) politikas. Nemažai informacijos yra atskleidžiama

apie organizacijos strategiją (40 sakinių), interesų grupės (51 sakiny) ir jų norų tenkinimą (48 sakiniai). Informacija apie minėtus elementus yra taip pat pagrįsta statistiniais duomenimis ir pavaizduota grafiškai. Mažiau informacijos atskleidžiama apie vadovą ir valdybos pokyčius (6 sakiniai), sertifikatus, patentus, intelektinę nuosavybę (8 sakiniai), o apie elementą „Politinės partnerystės / lobizmas“ informacijos iš viso nėra atkleista.

7 lentelė. AB Danske bank ataskaitos kontent analizės duomenys

AB Danske bank				
Elementas	Faktas	Rodiklis	Skaičius	Papildoma
Bendra informacija apie banką	+		16	
Vadovo žodis/pareiškimas	+	P	17	
Informacija apie vadovą ir valdybos pokyčius	+		6	
Informacija apie organizacijos valdymą	+		10	P
Informacija apie organizacijos strategiją	+	P	40	P, L
Organizacijos vizija, misija, tikslai ir vertybės	+	P	4	
Pagrindiniai metų veiklos rodikliai ir statistika	+	11.5% ROE	26	S, L(3)
Sertifikatai, patentai, intelektinė nuosavybė	+	P	8	
Politinės partnerystės / lobizmas				
Požiūris į dabartinę rinką ir vietą joje	+	P	12	S
Rizikos identifikavimas ir valdymas	+	P	26	
Organizacijos ekonominė politika	+	P	34	
Organizacijos aplinkosaugos politika	+	P	68	S, G, L
Organizacijos socialinė politika	+	P	66	S, P
Informacija apie darbuotojus	+	P	42	S, L
Informacija apie interesų grupes	+	P	51	L, P
Interesų grupių norų tenkinimas	+	P	48	S
Informacija apie klientus ir užimamus segmentus	+		40	S, P(2)
Informacija ir požiūris į organizacijos akcininkus	+	P	21	
Veiklos susijusios su aplinkosaugos ir socialine gerove	+	P	45	

Apibendrinant galima teigti, kad Danske banko ataskaitoje informacija apie nagrinėjamus elementus yra atskleidžiama panašiu dažniu, tačiau jis nėra didelis – maksimume 68 sakiniai, vidurkis 29 sakiniai. Grafiškai pavaizduota mažiau nei puse elementų, pagrindimas silpnas. Todėl vertinant bendrai, elementų atskleidimas šioje ataskaitoje yra vidutinio stiprumo.

AB Nordea bank. Tai Švedų kapitalo įmonė, kuri kotiruojasi OMX Stockholm vertybinių popierių biržoje. 2015 metų pabaigoje į AB Nordea bank buvo investavę 419 431 investuotojas. Analizuojamos ataskaitos pavadinimas – angl. „*Responsible Investments Annual Report (2015)*“. Kontent analizės metu gauti duomenys (žr. 8 lent.) parodė, kad šioje ataskaitoje daugiausiai aprašomas (163 sakiniai) ir grafiškai pateikiamas (7 grafikai, 5 paveikslai, 2 lentelės) „informacija apie darbuotojus“ elementas.

Taip pat daug dėmesio skiriama informacijai apie interesų grupes (95 sakiniai), aplinkosaugos (74 sakiniai), socialinei (62 sakiniai), ekonominei (52 sakiniai) politikoms, informacijai apie klientus ir užimamus segmentus (65 sakiniai), jų pagrindimui ir grafiniam vaizdavimui. Kiti likę elementai nėra atskleidžiami taip plačiai, kaip prieš tai minėti (8 iš 20-ties paminėti mažiau nei dešimtyje sakinių), o apie „sertifikatai, patentai, intelektinė nuosavybė elementą“ išvis nėra rašoma.

8 lentelė. AB Nordea banko ataskaitos kontent analizės duomenys

AB Nordea bank				
Elementas	Faktas	Rodiklis	Skaičius	Papildoma
Bendra informacija apie banką	+	P	18	S
Vadovo žodis/pareiškimas	+		40	
Informacija apie vadovą ir valdybos pokyčius	+		4	
Informacija apie organizacijos valdymą	+		9	
Informacija apie organizacijos strategiją	+	P	45	S, P(2)
Organizacijos vizija, misija, tikslai ir vertybės	+		6	
Pagrindiniai metų veiklos rodikliai ir statistika	+	P	8	S, P, L
Sertifikatai, patentai, intelektinė nuosavybė				
Politinės partnerystės / lobizmas	+		2	
Požiūris į dabartinę rinką ir vietą joje	+		6	
Rizikos identifikavimas ir valdymas	+	P	8	
Organizacijos ekonominė politika	+	P	52	S, L
Organizacijos aplinkosaugos politika	+	P	74	S, L, P(4)
Organizacijos socialinė politika	+	P	62	S, P(2), L
Informacija apie darbuotojus	+	P	163	S, L(2), P(5), G(7)
Informacija apie interesų grupes	+	P	95	S, P(3), L(3)
Interesų grupių norų tenkinimas	+	P	33	S, P
Informacija apie klientus ir užimamus segmentus	+	P	65	S, L(2), P(3)
Informacija ir požiūris į organizacijos akcininkus	+		12	
Veiklos susijusios su aplinkosaugos ir socialine gerove	+	P	72	S, P, L(4)

Apibendrinant galima teigti, kad Nordea banko ataskaitoje tik kai kurie (minėta prieš tai) elementai yra atskleidžiami išsamiai ir naudojant grafinį vaizdavimą. Ataskaitoje labiausiai akcentuojami apie darbuotojus ir organizacijos politikas. Daugiau nei apie pusę elementų yra aprašomi neišsamiai, su silpnu pagrindimu. Todėl vertinant bendrai elementų atskleidimas šioje ataskaitoje yra vidutinis.

AB SEB bank. Tai Švedų kapitalo įmonė, kuri kotiruojasi OMX Stockholm vertybinių popierių biržoje. 2015 metų pabaigoje į AB SEB banką buvo investavę 271 508 investuotojai. Analizuojamos ataskaitos pavadinimas – angl. „*Corporate sustainability report (2015)*“. Kontent analizės metu gauti duomenys (žr. 9 lent.) parodė, kad šioje ataskaitoje daugiausiai dėmesio yra skiriama organizacijos aplinkosaugos (122 sakiniai), socialinei(120 sakiniai) politikoms ir su jomis susijusiomis veiklomis (132 sakiniai). Taip pat nemažai informacijos yra atskleidžiama apie organizacijos valdymą (68 sakiniai) ir

interesų grupes (88 sakiniai) ir jų norų tenkinimą (42 sakiniai). Mažiausiai informacijos yra atskleista apie praėjusių metų veiklos rodiklius ir statistiką (4 sakiniai) ir sertifikatus, patentus, intelektinę nuosavybę (8 sakiniai). Apie politines partnerystes ir lobizmą informacijos iš viso nėra pateikta. Ataskaitoje grafiškai pavaizduoti tik aštuoni elementai, iš jų keturi pavaizduoti vos vienu grafiniu vaizdiniu – paveikslu.

9 lentelė. AB SEB banko ataskaitos kontent analizės duomenys

AB SEB bankas				
Elementas	Faktas	Rodiklis	Skaičius	Papildoma
Bendra informacija apie banką	+		8	S, P(3), G
Vadovo žodis/pareiškimas	+	P	24	
Informacija apie vadovą ir valdybos pokyčius				
Informacija apie organizacijos valdymą	+	P	68	P
Informacija apie organizacijos strategiją	+	P	41	
Organizacijos vizija, misija, tikslai ir vertybės	+	P	44	S, P(2), L
Pagrindiniai metų veiklos rodikliai ir statistika	+		4	
Sertifikatai, patentai, intelektinė nuosavybė	+		8	
Politinės partnerystės / lobizmas				
Požiūris į dabartinę rinką ir vietą joje	+	P	16	
Rizikos identifikavimas ir valdymas	+		12	
Organizacijos ekonominė politika	+	P	34	
Organizacijos aplinkosaugos politika	+	P	120	
Organizacijos socialinė politika	+	P	122	P
Informacija apie darbuotojus	+	P	42	G(2), S, L(2)
Informacija apie interesų grupes	+	P	88	
Interesų grupių norų tenkinimas	+	P	42	P
Informacija apie klientus ir užimamus segmentus	+	P	16	S, P(4)
Informacija ir požiūris į organizacijos akcininkus	+	P	18	
Veiklos susijusios su aplinkosaugos ir socialine gerove	+	P	132	S, G

Apibendrinant galima teigti, kad SEB banko ataskaitoje elementai yra atskleidžiami trimis lygiais. Vieniems (minėtiems anksčiau) skiriamas stiprus dėmesys, kitiems vidutinis ir kai kuriems visai mažas. Ataskaitoje naudojama nedaug grafinių priemonių ir nėra stipriai pagrįsti elementai, išskyrus tuos kuriems yra skiriamas didelis dėmesys (yra atskleisti daugiau nei 60-yje sakinių). Todėl vertinant bendrai elementų atskleidimas šioje ataskaitoje yra vidutinis.

AB DNB bank. Tai Lietuvos kapitalo įmonė, kuri kotiruojasi OMX Oslo vertybinių popierių biržoje. 2015 metų pabaigoje į AB DNB banką buvo investavę 304 255 investuotojai. Analizuojamos ataskaitos pavadinimas – angl. „*Results that count (2015)*“. Kontent analizės metu gauti duomenys (žr. 10 lent.) parodė, kad šioje ataskaitoje daugiausiai informacijos yra atskleidžiama apie „požiūris į dabartinę rinką ir vietą joje“ (188 sakiniai), „informacija apie organizacijos valdymą“ (212 sakinių), „informacija

apie vadovą ir valdybos pokyčius“ (188 sakiniai) elementus. Taip pat, daug informacijos yra atskleidžiama apie organizacijos ekonominę (55 sakiniai), socialinę (154 sakiniai), aplinkosaugos (93 sakiniai) politikas ir veiklas susijusias su jomis (142 sakiniai). Likę elementai taip pat atskleidžiami gana aukštu dažniu (tarp 15-os ir 60-ties sakinių,) ir naudojant grafinį vaizdavimą ir tvirtą pagrindimą. Nepaisant to, du elementai – „sertifikatai, patentai, intelektinė nuosavybė“ ir „politinės partnerystės / lobizmas“ nebuvo paminėti visai.

10 lentelė. AB DNB banko ataskaitos kontent analizės duomenys

AB DNB Bank				
Elementas	Faktas	Rodik- lis	Skaičius	Papildoma
Bendra informacija apie banką	+	P	188	
Vadovo žodis/pareiškimas	+		45	
Informacija apie vadovą ir valdybos pokyčius	+	P	188	P(3)
Informacija apie organizacijos valdymą	+	P	212	L, P
Informacija apie organizacijos strategiją	+	P	89	P, G
Organizacijos vizija, misija, tikslai ir vertybės	+	P	12	P
Pagrindiniai metų veiklos rodikliai ir statistika	+	P	10	S, G(4), L(4), P(4)
Sertifikatai, patentai, intelektinė nuosavybė				
Politinės partnerystės / lobizmas				
Požiūris į dabartinę rinką ir vietą joje	+	P	188	S, P(3), G(3)
Rizikos identifikavimas ir valdymas	+	P	54	S, L(12)
Organizacijos ekonominė politika	+		55	
Organizacijos aplinkosaugos politika	+	P	93	L
Organizacijos socialinė politika	+	P	154	P(3), L(2)
Informacija apie darbuotojus	+	P	129	G(2), P, L(2)
Informacija apie interesų grupes	+		88	P
Interesų grupių norų tenkinimas	+	P	112	P
Informacija apie klientus ir užimamus segmentus	+	P	48	G(3), S, P(6)
Informacija ir požiūris į organizacijos akcininkus	+	P	96	G(11), L(2), P
Veiklos susijusios su aplinkosaugos ir socialine gerove	+	P	142	P

Apibendrinant galima teigti, kad DNB banko ataskaitoje nagrinėjami elementai yra atskleidžiami dideliu sakinių kiekiu ir naudojant pakankamai vaizdinės ir grafinės medžiagos jų pagrindimui. Išskyrus du anksčiau minėtus elementus, kurie šioje ataskaitoje nebuvo atskleisti iš viso. Todėl vertinant bendrai elementų atskleidimas šioje ataskaitoje yra stiprus ir lyginant su kitų bankų ataskaitomis ši ataskaita išsiskiria, ne tik jos apimtimi, bet ir informacijos pateikimo struktūra, kuri labiau iliustruota ir pavaizduota grafiškai.

4.1.2. Bankų palyginimas ir apibendrinimas

Išanalizavus kiekvieno banko ataskaitą atskirai, galėjome susidaryti įspūdį apie kiekvieno banko atskleidžiamos informacijos pobūdį, tačiau tam, kad galėtume įvertinti bendrą dabartinę atskleidžiamos nefinansinės informacijos bankų sektoriuje tendenciją turime gautus duomenis sureitinguoti (žr. 11 lent.). Tada galima palyginti gautus kontent analizės duomenis su kito tyrimo (anketine apklausa) gautais duomenimis, kurie parodys atskleidžiamos informacijos asimetrijos dydį ir per kokius elementus ji pasireiškia. Elementai reitinguojami 7 balų sistemoje, kuri susideda iš dviejų dalių: vertinamas informacijos apie elementą atskleidimas (sakiniais), skiriama maksimume 5 taškai (1 taškas 1 – 15 sak.; 2 taškai 16 – 30 sak.; 3 taškai 31 – 45 sak.; 4 taškai 46 – 60 sak.; 5 taškai 61+ sak.), o kitoje dalyje, vertinamas informacijos pagrindimas ir pateikimo įvairumas (grafikai, paveikslai, lentelė, skiriama maksimume 2 taškai (2 skirtingos pateikimo rūšys arba 1-na, bet >1 kartų pateikta – 1 taškas, jei daugiau- 2 taškai).

11 lentelė. Elementų reitingavimas pagal bankus

Elementai:	Elementų reitingavimas pagal bankus						Viso	Vidurkis
	AB Swedbank	AB Štaultų bankas	AB Danske bank	AB Nordea bank	AB SEB bank	AB DNB bank		
Bendra informacija apie banką	4	1	1	2	3	5	16	2.66
Vadovo žodis/pareiškimai	3	1	1	3	1	4	13	2.16
Informacija apie vadovą ir valdybos pokyčius	5	0	1	1	0	6	13	2.16
Informacija apie organizacijos valdymą	6	1	1	1	4	6	19	3.16
Informacija apie organizacijos strategiją	2	1	3	5	3	5	19	3.16
Organizacijos vizija, misija, tikslai ir vertybės	2	1	1	1	5	1	11	1.83
Pagrindiniai metų veiklos rodikliai ir statistika	5	0	4	1	1	4	15	2.50
Sertifikatai, patentai, intelektinė nuosavybė	1	0	1	0	1	0	3	0.50
Politinės partnerystės / lobizmas	0	0	0	1	0	0	1	0.16
Požiūris į dabartinę rinką ir vietą joje	4	0	1	1	1	7	14	2.33
Rizikos identifikavimas ir valdymas	7	1	2	1	2	6	19	3.16
Organizacijos ekonominė politika	3	0	2	4	5	4	18	3.00
Organizacijos aplinkosaugos politika	4	1	5	6	5	6	27	4.50
Organizacijos socialinė politika	3	1	5	6	5	7	27	4.50
Informacija apie darbuotojus	4	3	4	7	5	7	30	5.00
Informacija apie interesų grupes	4	1	4	7	4	5	25	4.16
Interesų grupių norų tenkinimas	4	1	4	3	4	5	21	3.50
Informacija apie klientus ir užimamus segmentus	6	2	5	6	3	6	28	4.66
Informacija ir požiūris į organizacijos akcininkus	4	0	2	1	1	7	15	2.50
Veiklos susijusios su aplinkosaugos ir socialine gerove	3	2	3	6	5	5	24	4.00

Kaip matome iš gautų duomenų, daugiausiai informacijos yra atskleidžiama apie šiuos elementus: „informacija apie darbuotojus“ (30 taškų), „informacija apie klientus ir užimamus segmentus“ (28 taš-

kai), „informacija apie darbuotojus“ (27 taškai), „organizacijos aplinkosaugos politika“ (taškai 27), „informacija apie interesų grupes“ (25 taškai), „veiklos susijusios su aplinkosaugos ir socialine gerove“ (24 taškai). Tai parodo, kad visi bankai daug dėmesio skiria savo darbuotojams, visose ataskaitose tai buvo viena iš pagrindinių temų. Taip pat, šių metų ataskaitose daug dėmesio skiriama organizacijų požiūriui į aplinkosaugą ir socialinei veiklai, bei informacijai apie klientus ir jų norų tenkinimą. Nagrinėjant toliau, galima pastebėti, kad likusių elementų atskleidimas skirtingų bankų ataskaitose pradeda labai skirtis pvz. dviejų bankų vieno elemento atskleidžiamumo reitingas siekia aukščiausius balus, o likusių bankų žemus. Tokią tendenciją galima pastebėti beveik visuose likusiose elementų reitinguose, išskyrus „politinės partnerystės / lobizmas“ ir „sertifikatai, patentai, intelektinė nuosavybė“ kuriuose vienodai mažai buvo atskleidžiama informacijos.

Apibendrinant galiam teigti, kad 2015 metų bankų nefinansinėse ataskaitose vyrauja panašios, populiarios informacijos atskleidimo tendencijos, kurios tiesiogiai atitinka kitais metais įsigaliojančiais ES direktyvai. Pagal 2013/34/ES direktyvos, 19a. straipsnio naujausius pakeitimus didelės įmonės (turinčios per 500 darbuotojų) privalės rengti papildomas ataskaitas, kuriose turės nurodyti informaciją apie aplinkosaugos, socialinę, su darbuotojais susijusią ir kt. informaciją. Būtent šios tendencijos ir matomos šių metų ataskaitose. Kiti elementai atskleidžiami nevienodu kiekiu ir pateikimu, vieni bankai akcentuoja labiau vienus aspektus, kiti kitus, todėl vertinti juos vienodais kriterijais yra itin sudėtinga.

4.2. Anketinės apklausos rezultatai

Antrasis šio darbo tyrimas – anketinė apklausa (žr. 5 priedas) buvo atlikta siekiant sužinoti profesionalių investuotojų nuomonę, kurie elementai yra jiems svarbiausi priimant sprendimą investuoti (pirkti įmonės akcijų) į bankinį sektorių. Anketinėje apklausoje, kaip ir kontent analizės metu buvo naudojamas toks pats elementų sąrašas. Anketoje investuotojų buvo prašoma sureitinguoti elementus pagal svarbumą septinbalėje vertinimo skalėje ir pateikti (maksimume tris) papildomus, jiems svarbius, bet nepaminėtus nefinansinės informacijos elementus. Šia anketa per 2016 metų kovo ir balandžio mėnesius buvo apklausti **104 respondentai** – aktyviausi profesionalūs investuotojai Lietuvoje. Remiantis gautais duomenimis buvo suformuota bendra gautų elementų svarbumo reitingavimo rezultatų lentelė (žr. 12 lent.), kurioje yra išvardinta kiek respondentų sureitingavo elementą atitinkamu taškų kiekiu, spalva pažymėta kokį reitingą elementas pasiekė ir sužymėti surinktų reitingo balų vidurkiai. Lentelėje taip pat yra įrašyti trys papildomi, investuotojų nuomone svarbiausi ir daugiausiai kartų paminėti nefinansinės informacijos elementai.

Kaip matome iš gautų duomenų, investuotojai priimant sprendimą investuoti ar ne svarbiausiais elementais laiko: Informacija apie organizacijos valdymą (6.94 taškų vid.), informacija apie vadovą ir valdybos pokyčius (6.92 taškų vid.), informacija apie organizacijos strategiją (6.15 taškų vid.), požiūris į dabartinę rinką ir vietą joje (6.32 taškų vid.), rizikos identifikavimas ir valdymas (6.84 taškų vid.) ir

informacija ir požiūris į organizacijos akcininkus (6.84 taškų vid.). Aukšti šių elementų reitingai rodo, kad investuotojams yra svarbu, kas valdo banką, kaip valdymas yra įgyvendinamas, kokiomis strategijomis remiasi ir kokias rizikas prisiima. Šiuos organizacijos, kaip gero verslo identifikatorius įvardija ir vieni iš sėkmingiausių ir garsiausių investuotojų (Graham, 1949; Buffet, 2003, Munger, 2009 ir kt.). Taip pat, labai svarbiais elementais investuotojai laiko “informacija apie klientus ir užimamus segmentus” (5.57 taškų vid.) ir “organizacijos vizija, misija, tikslai ir vertybės” (5.66 taškų vid.). Dėl to galima teigti, kad investuotojus labiausiai domina koks yra bankas iš pagrindų, t. y. kaip jis veikia, kaip jis valdomas ir ieškoma kuo daugiau informacijos kuri leistu tiksliau nuspėti, kaip jis vystys savo veiklą ateityje.

12 lentelė. Elementų svarbumo reitingavimas pagal investuotojus

Elementai:	Svarbumo reitingas							Viso	Vidurkis
	1	2	3	4	5	6	7		
Bendra informacija apie banką	20	53	25	6				207	2.16
Vadovo žodis/pareiškimas	3	24	44	26	7			322	3.09
Informacija apie vadovą ir valdybos pokyčius						8	96	720	6.92
Informacija apie organizacijos valdymą						6	98	722	6.94
Informacija apie organizacijos strategiją					10	68	26	640	6.15
Organizacijos vizija, misija, tikslai ir vertybės					12	80	12	589	5.66
Pagrindiniai metų veiklos rodikliai ir statistika			9	30	43	22	10	564	5.42
Sertifikatai, patentai, intelektinė nuosavybė			4	12	48	24	16	556	5.34
Politinės partnerystės / lobizmas				27	39	30	8	539	5.18
Požiūris į dabartinę rinką ir vietą joje					10	51	43	657	6.32
Rizikos identifikavimas ir valdymas						16	88	712	6.84
Organizacijos ekonominė politika		13	43	38	10			357	3.43
Organizacijos aplinkosaugos politika	87	17						121	1.16
Organizacijos socialinė politika		75	23	6				243	2.33
Informacija apie darbuotojus	46	55	3					165	1.58
Informacija apie interesų grupes	4	55	34	25				316	3.03
Interesų grupių norų tenkinimas	4	5	4	49	42			458	4.40
Informacija apie klientus ir užimamus segmentus			4	8	36	36	20	580	5.57
Informacija ir požiūris į organizacijos akcininkus					2	12	90	712	6.84
Veiklos susijusios su aplinkosaugos ir socialine gerove	32	42	30					206	1.98
Vykdomų planų, tikslų efektyvumas							15	105	7
Konkurencinis pranašumas							12	84	7
Banko akcijų kainą							10	70	7

Vertinant mažiau svarbus elementus, investuotojai mažiausiu svarbumu išrinko šiuos elementus: organizacijos aplinkosaugos politika (1.16 taškų vid.), veiklos susijusios su aplinkosaugos ir socialine gerove (1.98 taškų vid.), organizacijos socialinė politika (2.33 taškų vid.), bendra informacija apie banką

(2.16 taškų vid.). Remiantis šiais vertinimais, galima užtikrintai teigti, kad investuotojams bankų socialinė ir aplinkosaugos veiklą nėra aktualu ir yra minimaliai svarbi priimant sprendimą investuoti.

Be visa to, investuotojai pateikė 14 skirtingų savo, papildomų ir sąrašė nepaminėtų, svarbių nefinansinių elementų, kuriuos norėtų matyti bankų ataskaitose. Iš 14 buvo atrinkti trys, kurie buvo įrašyti dažniausiai, t. y. vykdomų planų, tikslų efektyvumas (paminėtas 15 kartų), konkurencinis pranašumas (paminėtas 12 kartų), ir banko akcijų kainą (paminėtas 10 kartų). Tai dar kartą parodo, kad investuotojams yra svarbus pačio banko veiklos vystymas ir jo ateities perspektyvos. Žinoma, svarbu ir banko valdybos požiūris į banko akcijų kainą.

Apibendrinus galima teigti, kad investuotojai labiausi domisi ta informacija, kuri leidžia aiškiau suprasti kaip bankas dabar vysto savo veiklą ir kaip ji bus vystoma ateityje. Vertina banko stabilumą, ypač valdybos lygyje ir siekia sužinoti, koks „banko“ požiūris į juos (investuotojus). Įvertinus tai, kad investuotojai investuoja atsižvelgdami į ateities perspektyvas ir siekia kuo didesnio pelno, su kuo mažesne rizika, gauti tyrimo rezultatų duomenys – elementų reitingavimas logiškai atitinka sėkmingų investuotojų teorinį požiūrį į jų tikslus.

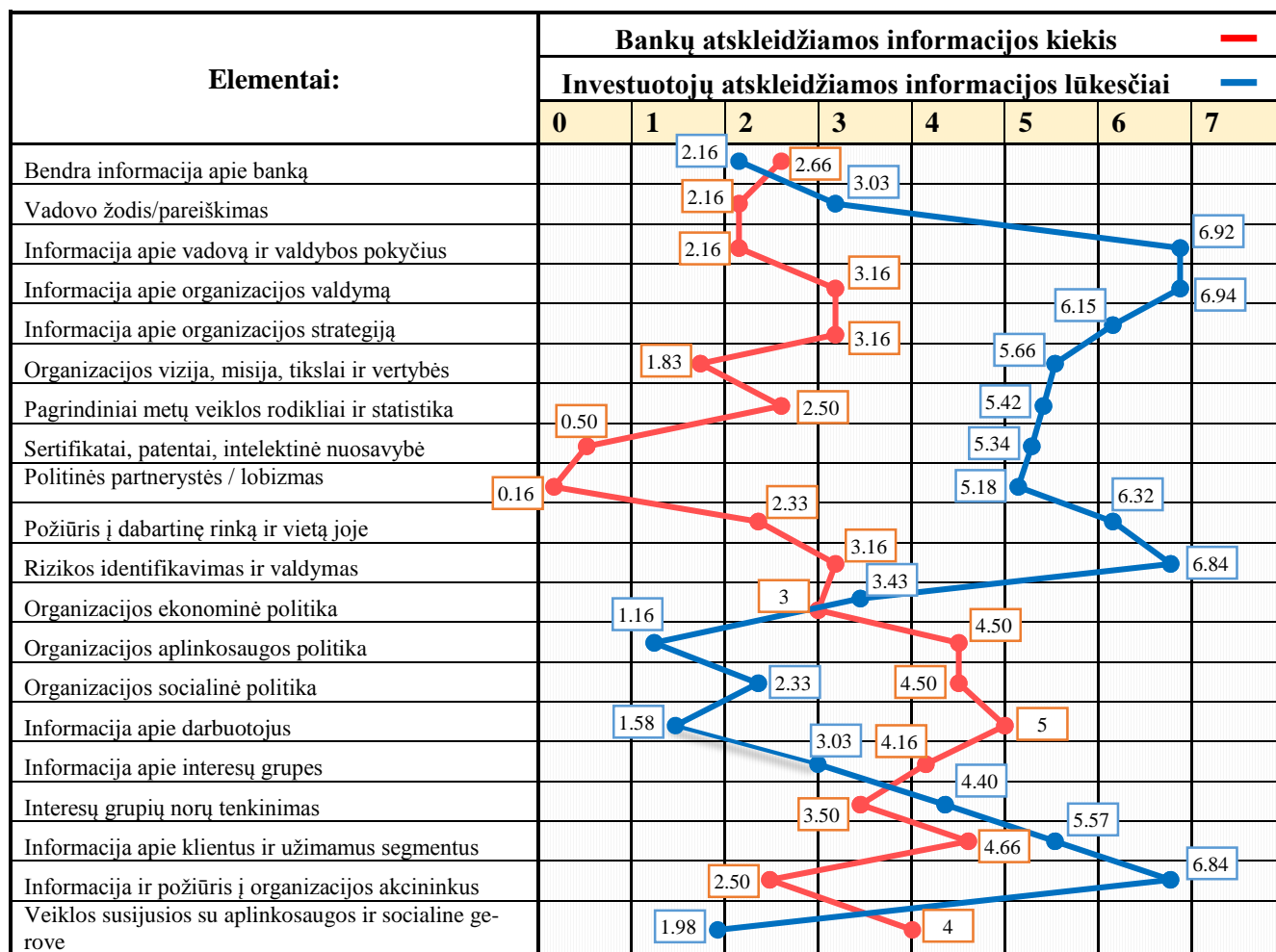
4.3. Kontent analizės ir anketinės apklausos rezultatų apibendrinimas

Atlikus kontent analizę ir anketinę apklausą sužinojome: kokių dažniu ir kaip atskiri bankai atskleidžia darbe nagrinėjamus nefinansinės informacijos elementus, kaip jie yra atskleidžiami bendrai, vertinant visą darbe nagrinėjamą Lietuvos bankų, kurie kotiruoja vertybinių popierių biržose sektorių. Taip pat, išsiaiškinome, kaip minėtus nefinansinės informacijos elementus priimant sprendimą investuoti ar ne, pagal svarbumą vertina aktyviausi Lietuvos profesionalūs investuotojai. Gavus šią informaciją, galima susidaryti bendrą vaizdą apie esamą situaciją, tačiau tik palyginus gautus duomenis galima suprasti, kokie atitikimai ir neatitikimai (**asimetrija**) yra susiformavę tarp bankų metinėse ataskaitose atskleidžiamos nefinansinės informacijos ir investicinių profesionalių investuotojų lūkesčių. Todėl, šios asimetrijos dydžiui nustatyti ir sužinoti per kuriuos svarbiausius nefinansinės informacijos elementus ji pasireiškia stipriausiai, yra būtina palyginti prieš tai atliktų tyrimų duomenis (žr. 13 lent.).

Remiantis, gautais duomenimis, galima teigti, kad tokio tipo asimetrija vyrauja tarp visų darbe nagrinėjamų elementų. Nepaisant to, svarbu įvertinti šios asimetrijos dydį tarp atskirų elementų (**B** raide yra žymimas rodiklis, kuris nurodo bankų atskleidžiamos nefinansinės informacijos reitingą, o **I** raide yra žymimas rodiklis, kuris nurodo investuotojų investicinių lūkesčių elemento atžvilgiu reitingą). Mažiausias neatitikimas – asimetrija tarp nagrinėjamų subjektų pasireiškia šiuose elementuose: bendra informacija apie banką (**I** 2,16, **B** 2,66), organizacijos ekonominė politika (**B** 3, **I** 3.43), interesų grupių norų tenkinimas (**B** 3,50, **I** 4,40). Šioje vertinimo skalėje, įvertinus galimą nuokrypį, tokį elementų asimetrijos dydį (iki 1 reitingo balo skirtumo) galima laikyti teigiamu – atitinkančiu abiejų šalių lūkesčius. Nepaisant to, tai vieninteliai elementai, kurie atitinka šį kriterijų. Didelė asimetrija yra susiformavusi

tarp daugelio nagrinėtų elementų, tačiau asimetrija pasireiškia ne viena kryptimi. Vienu atveju bankai atskleidžia daug informacijos apie elementą, tačiau investuotojams jis nėra svarbus, kitu atveju, bankas atskleidžia nedaug informacijos apie elementą, tačiau investuotojams jis labai svarbus priimant sprendimą investuoti ar ne. Pirmuoju atveju didelė asimetrija yra susidariusi tarp šių elementų: organizacijos aplinkosaugos politika (**I** 1,16, **B** 4,50), organizacijos socialinė politika (**I** 2,33, **B** 4,50), informacija apie darbuotojus (**I** 1,58, **B** 5), veiklos susijusios su aplinkosaugos ir socialine gerove (**I** 1,98, **B** 4). Vertinant tai, kad būtent šių elementų atskleidime yra susidariusi asimetrija, kai bankai atskleidžia daug informacijos, nors ji investuotojams nėra svarbi galima pastebėti, kad tai tie patys elementai kurie yra minimi 2013/34/ES direktyvos atnaujinimuose. Kaip jau buvo minėta, apie šiuos elementus informaciją atskleisti nuo 2017 metų bus privaloma, todėl galime aiškiai matyti, kad bankų sektorius jau pradėjo pildyti šiuos reglamentacinius reikalavimus.

13 lentelė. Asimetrija tarp informacinių investuotojų lūkesčių ir bankų atskleidžiamos informacijos

Taip pat, tai parodo, kad bankai į reglamentavimą ir jo rekomendacijas žiūri labai teigiamai, todėl net jei šie elementai nėra didžiausių investuotojų svarbos prioritetą turintys elementai, iš to aiškiai galima

suprasti, kad informacijos atskleidimo reglamentavimas veikia ir tinkamas jo panaudojimas gali pasiekti tikslus patenkinti visas interesų šalis.

Antruoju atveju, kai bankai informacijos apie elementą atskleidžia nedaug, o investuotojai laiko tai labai svarbiu elementu didelė asimetrija susidaro šių elementų informacijos atskleidime: informacija apie vadovą ir valdybos pokyčius (**B** 2,16, **I** 6,92), informacija apie organizacijos valdymą (**B** 3,16, **I** 6,94), informacija apie organizacijos strategiją (**B** 3,16, **I** 6,15), organizacijos vizija, misija, tikslai ir vertybės (**B** 1,83, **I** 5,66), pagrindiniai metų veiklos rodikliai ir statistika (**B** 2,5, **I** 5,42), sertifikatai, patentai, intelektinė nuosavybė (**B** 0,5, **I** 5,34), politinės partnerystės / lobizmas (**B** 0,16, **I** 5,18), požiūris į dabartinę rinką ir vietą joje (**B** 2,33, **I** 6,32), rizikos identifikavimas ir valdymas (**B** 3,16, **I** 6,84), informacija ir požiūris į organizacijos akcininkus (**B** 2,5, **I** 6,84). Remiantis šiais duomenimis galima nuspėti, kad investuotojai bendrąją prasme nori didesnio kiekio atskleidžiamos nefinansinės informacijos. Net pusėje nagrinėtų elementų yra susidariusi didelė asimetrija, kai bankai atskleidžia nepakankamą kiekį informacijos apie investuotojams svarbiausius elementu. Žinoma, dėl kai kurių elementų, tokių kaip: politinės partnerystės / lobizmas ir sertifikatai, patentai, intelektinė nuosavybė galima įžvelgti ir banko informacijos konfidencialumo klausimą. Ar bankai tikrai gali sau leisti viešai atskleisti tokio tipo informaciją ir ar bankas nenukentėtų dėl tokios informacijos paviešinimo.

Apibendrinant galima teigti, kad asimetrija skirtingais dydžiais yra susidarius tarp visų elementų. Nedidelė asimetrija yra tik tarp 3 darbe nagrinėjamų elementų, taip pat didelė asimetrija yra susidarius tarp didžiosios elementų dalies. Didelė asimetrija išsiskiria į dvi dalis. Vienoje asimetrija yra susiformavusi, dėl banko didelio kiekio atskleidžiamos informacijos, kai ši nėra svarbi investuotojams. Šiuos elementus ryškiai veikia naujausi nefinansinės informacijos atskleidimo reguliaciniai pakeitimai. Kitoje dalyje asimetrija susiformavusi, dėl bankų mažo kiekio informacijos atskleidimo, nors investuotojams ji yra labai svarbi. Tokie elementai sudaro net pusę, darbe nagrinėjamų elementų. Todėl galima teigti, kad šiuo metu bankai nepatenkina investuotojų investicinių lūkesčių savo tvarumo ir atsakomybės metinėse ataskaitose pateikiamos informacijos turiniu.

4.4. Fokus grupės darbo rezultatų interpretacija

Atliktų kontent analizės ir anketinės apklausos tyrimų duomenys parodė, kokio dydžio asimetrija tarp bankų metinėse ataskaitose atskleidžiamos informacijos ir investicinių investuotojų lūkesčių yra susiformavusi ir per kokius elementus ji pasireiškia. Šie duomenys leidžia susidaryti bendrą informacijos atskleidimo bankiniame sektoriuje vaizdą ir parodo esamas tendencijas. Tačiau tam, kad būtų galima suformuoti prasmingas, realiai galimas įgyvendinti rekomendacijas, gautus rezultatus reikia aptarti su šios srities profesionalais. Tam atlikti, labiausiai tinkantis būdas yra kokybinis tyrimas – fokus grupė. Šiame tyrime buvo pakviestas dalyvauti vieno iš nagrinėjamų bankų darbuotojas – vadovas, kuris yra

atsakingas už banko informacijos atskleidimo turinį ir vienas profesionalus investuotojas, turintis daugiau nei 10-ties metų patirtį šioje srityje. Fokus grupės metu buvo aptarti visi darbe nagrinėjami nefinansinės informacijos elementai, kurių asimetrija yra didelė. Taip buvo siekiama išsiaiškinti, kokios galimybės yra mažinti asimetriją tarp šių elementų įvertinant: investuotojų poreikio dydį, bankų konfidencialumo politiką ir realų asimetrijos mažinimo išpildymą. Žemiau pateikti nagrinėti elementai ir remiantis fokus grupės diskusija pateikti komentarai apie kiekvieną elementą:

Informacija apie vadovą ir valdybos pokyčius. Šio elemento asimetrija yra didelė. Investuotojo nuomone, tai lėmė per mažas informacijos apie šį elementą pateikimas. Pasak jo, dažniausiai kiekvienais metais būna svarbių pokyčių, apie kuriuos nėra aprašoma arba nėra pateikiama pilna informacija. Tai yra labai svarbus elementas, kuris leidžia suprasti banko būseną, parodo kaip keičiasi rezultatai po pasikeitimų ir kt. Banko darbuotojo nuomone, pateikiama tik svarbiausia informacija ir nėra planuojama aprašyti visų metų laike įvykusių pasikeitimų. Nepaisant to, galimybių asimetrijai mažinti yra: pateikiant daugiau informacijos apie banko vadovą, kadangi jis reprezentuoja visą organizaciją, fiksuojant pagrindinius pokyčius, net ir neskiriant tam papildomų kaštų detaliam aprašymui.

Informacija apie organizacijos strategiją ir informacija apie organizacijos valdymą. Abejų elementų struktūra panaši, tai dvejojama informacija, kurios dalis gali būti atskleidžiama viešai, o kita dėl konfidencialumo sumetimų skirta tik banko darbuotojams. Nors asimetrijos dydis nėra mažas abejose elementuose, tačiau pokyčių dėl jų atskleidimo tikriausiai nebus, nebent galima plačiau aprašyti dalį, kuri yra dabar atskleidžiama. Nepaisant to, didelio pokyčio asimetrijos dydžiui, tai nepadarytų, nes investuotojai nori sužinoti daugiau vidinės informacijos, ko labai tikėtina, kad nebus.

Organizacijos vizija, misija, tikslai ir vertybės. Ataskaitose elementas yra atskleidžiamas, tačiau esamos asimetrijos dydis rodo, kad šis elementas nėra pakankamai pagrindžiamas. Pasak respondentų, tai dažniausiai atsitinka jei nėra visiškai paaiškinama ką reiškia vienas, ar kitas pareiškimas, pvz., nėra pagrįstas tikslas, kodėl jis yra sugeneruotas, kokios naudos iš jo galima tikėtis. Šio elemento susiformavusiai asimetrijai mažinti sprendimas paprastas – reikia išsamiau aprašyti pateiktus teiginius.

Pagrindiniai metų veiklos rodikliai ir statistika. Ši informacija yra pateikiama, tačiau nėra atitinkamai pagrįsta, teigia respondentas – investuotojas. Nėra pagrindžiamos rodiklių reikšmės, dėl ko jos tokios yra, kas juos labiausiai paveikė ir pan. Tačiau banko darbuotojas, teigia, kad tokiai analizei atlikti gali reikėti atskiros ataskaitos ir nors galimybių šio elemento asimetrijai mažinti yra, viskas remiasi į veiklos kaštus, nes tokio išsamumo analizei būtų reikalinga nemažai resursų. Nepaisant to, tikėtina, kad šios informacijos atskleidimo gylis didės pamažu ir ilgainiui asimetrija turėtų sumažėti iki minimumo. Nors žinoma, kada tai nutik priklausys nuo kiekvieno banko atskirai.

Sertifikatai, patentai, intelektinė nuosavybė. Tai investuotojų trokštamasis, tačiau bankų labai silpnai atskleidžiamas elementas. Pasak banko darbuotojo, taip yra dėl mažo bendrosios visuomenės

susidomėjimu šiuo elementu, kalbant apie sertifikatus ir patentus. Tačiau, vertinant intelektualinę nuosavybę, tai jau daugiau banko konfidencialumo klausimas. Kažkokią dalį aišku galima būtų atskleisti, tačiau dėl padidintos rizikos, tai pagal nutylėjimą nėra skelbiama. Vertinant šio elemento mažinimo galimybes, galima teigti, jog jos yra ir respondento nuomone, atotrūkis turi mažėti. Tačiau tikrai ne iki tokio lygio, kokio siekia investuotojai.

Politinės partnerystės / lobizmas. Tai pats kontraversišiausias elementas, kurio asimetrija yra viena iš didžiausių. Pasak banko darbuotojo, net jei ir būtų kažkas bendro tarp banko ir politikos ar lobizmo, banko susitapatinimas su kažkuria politine veikla ar partija nebūtų priimtinas. Todėl, tokio tipo informacija dėl konfidencialumo yra ir tikriausiai liks tik banko viduje. Diskusijos metu nebuvo sugeneruoto nei vieno realaus būdo tam pakeisti.

Požiūris į dabartinę rinką ir vietą joje. Tai dar vienas elementas, kuris yra atskleidžiamas, tačiau investuotojų nuomone, per mažai. Pasak banko darbuotojo, atskleidžiamą informacijos kiekį šio elemento atžvilgiu galima padidinti, nes įvairūs tyrimai šia tema yra daromi nuolatos, todėl asimetrijai sumažinti galėtų užtekti ir platesnio šių tyrimų aprašymo ir gautų rezultatų pateikimo.

Rizikos identifikavimas ir valdymas. Pasak banko darbuotojo, šis elementas yra atskleidžiamas gana plačiai, todėl toks bendras asimetrijos rodiklis ne visai atitinka jo atstovaujamą banką. Nepaisant to, jo teigimu, tai labai svarbus elementas, kurį privaloma išsamiai atskleisti visoms interesų grupėms ir neabejojama, kad tai bus įgyvendinta ir kitų bankų netolimoje ateityje. Tai reiškia, kad šio elemento asimetrija turi mažėti savaime, tam paskatinti būtina informuoti bankus, kurie šios informacijos vis dar atskleidžia nepakankamai.

Informacija ir požiūris į organizacijos akcininkus. Tai elementas, kuris yra vienas iš svarbiausių investuotojams, tai žino ir respondentas banko iš banko. Pasak jo, tai turi keistis (asimetrija turi mažėti), nes jau dabar yra dirbama tam pasiekti. Kaip matome iš gautų duomenų informacija yra atskleidžiama, tačiau jos turinys nepatenkina investuotojų. Pasak respondento investuotojo, jis negali spręsti už visus, todėl susidarius tokioms situacijoms bankų vadovybė turėtų daryti nuolatinės apklausas ir remiantis jose gautais duomenimis, metinėse veiklos ataskaitose pateikti tą informaciją, kurios tuo metu nori investuotojai. Kalbant būtent apie šį elementą, jis išskyrė silpną pagrindimą pateikiamiems teiginiams ir požiūrio į akcininkus nebuvimą priimant reikšmingus sprendimus, pvz.: bankas nusprendė skirti lėšų kažkokiam projektui, nepagrįsdamas kaip tai – teigiamai ar neigiamai paveiks akcininkus, akcijų kainą ir organizacijos turtą. Banko darbuotojas, teigė, kad yra stengiamasi atskleisti šią informaciją apie ypač svarbius projektus ar sprendimus, tačiau kaip jau buvo minėta jie tiksliai nežino kokios informacijos nori investuotojai. Nepaisant to, šio elemento asimetrijos mažinimui jis nemato trukdžių, tiesiog reikės efektyviau bendrauti su banko akcininkais ir investuotojais ir tai sužinoti.

Organizacijos aplinkosaugos politika, organizacijos socialinė politika, informacija apie darbuotojus, veiklos susijusios su aplinkosaugos ir socialine gerove. Tai elementai, kuriuose yra susidariusi priešinga, nei prieš tai nagrinėta asimetrija, kai informacijos apie šiuos elementus yra atskleidžiama daug, o investuotojams ji nėra svarbi. Atsižvelgus į tai, kad nagrinėjamos ataskaitos yra skirtos ne tik investuotojams, šios asimetrijos mažinti nebūtina, nes atskleista informacija gali būti aktuali kitoms interesų grupėms.

Tyrimo metu aptarėme ir papildomus elementus, kuriuos investuotojai įrašė patys: vykdomų planų, tikslų efektyvumas, konkurencinis pranašumas, banko akcijų kainą. Kadangi, šių elementų asimetrijos dydžio nežinome, sunku komentuoti jų bendrą atskleidžiamumą. Tačiau, banko darbuotojo–vadovo požiūrių šie elementai yra adekvatūs banko realioms galimybėms juos atskleisti. Todėl į tai bus atsižvelgta rengiant ataskaitas ir tikslinantis dėl specifinių aspektų, kurie domina investuotojus.

Apibendrinant, galima teigti, kad susidariusi asimetrija yra dvipusė. Viena pasireiškia kai bankas skleidžia didelį kiekį informacijos apie elementą, tačiau ji nėra svarbi investuotojams. Tokios asimetrijos mažinti nebūtina, nes atskleista informacija gali būti aktuali kitoms interesų grupėms. Kita, kai bankas atskleidžia nepakankamą kiekį informacijos apie elementą, nors jis yra labai svarbus investuotojams. Vertinant tokios asimetrijos mažinimo galimybes, išsiaiškinome, kad tik kelių elementų dėl banko konfidencialumo nuostatų nėra galimybės atskleisti plačiau. Kitų elementų asimetrijos mažinimo galimybės yra ir jas yra stengiamasi įgyvendinti, tačiau yra susiduriama su keliomis problemomis: bankai tiksliai nežino kokios atskleidžiamos informacijos elementai yra svarbūs investuotojams, taip pat nežino kokios tiksliai informacijos apie elementus investuotojai nori. Šių problemų sprendimui padėtų aktyvesnis bendravimas su akcininkais ir investuotojais (per įvairius kanalus), nuolatinis apklausų atlikimas ir ataskaitų ruošimas pagal gautus duomenis.

4.5. Rekomendacijos ir sprendimai

Rekomendacijos bankų vadovams.

1. Koreguoti atskleidžiamų nefinansinės informacijos ataskaitų turinį, išsamiau (padidinant informacijos gylį, pagrindžiant pateikiamą informaciją, efektyviau naudojant vaizdines priemones) atskleidžiant šiuos elementus:

- informacija apie vadovą ir valdybos pokyčius;
- informacija apie organizacijos strategiją ir informacija apie organizacijos valdymą;
- organizacijos vizija, misija, tikslai ir vertybės;
- pagrindiniai metų veiklos rodikliai ir statistika;
- požiūris į dabartinę rinką ir vietą joje;
- rizikos identifikavimas ir valdymas;

- informacija ir požiūris į organizacijos akcininku;
- vykdomų planų, tikslų efektyvumas;
- konkurencinis pranašumas;
- banko akcijų kainą;

2. Aktyviau bendrauti su akcininkais ir investuotojais, norint geriau pažinti ir tiksliau žinoti kurie atskleidžiamos informacijos elementai yra svarbūs investuotojams.

3. Rengti nuolat vykstančias apklausas, kurios leistų matyti investuotojų atskleidžiamos informacijos poreikių pokyčius ir naujausias tendencijas.

4. Mažinti ataskaitose pateikiamą perteklinę informaciją apie elementus, kurių pateikimas atspindi rinkoje vyraujančias informacijos atskleidimo madas. Nefinansinės informacijos ataskaitas rengti remiantis 2 ir 3 punkte minėtais aspektais.

Rekomendacijos atskleidžiamos nefinansinės informacijos reglamentavimo organams:

1. Įvertinti ar reglamentuoti ruošiami informacijos atskleidimo elementai yra pirmo būtinumo, kurių interesų grupių lūkesčius jie atitiks.

2. Efektyviau skatinti bankų ir investuotojų bendradarbiavimą, parenkant reglamentuoti tikslingesnių nefinansinės informacijos elementų atskleidimą.

IŠVADOS

1. Padidėjęs susidomėjimas nefinansinės informacijos atskleidžiamumu palietė ir Lietuvos bankų sektorių. Tai lėmė praeities įvykiai, tokie kaip: 2008 metų finansinė krizė, bankų „Snoras“ ir „Ūkio bankas“ bankrotai ir netgi sunki finansinė situacija Graikijoje. Tokie įvykiai gąsdina žmones ir mažina pasitikėjimą visu finansiniu sektoriumi ir ypač bankais, o tai atsiliepia verslo plėtrai, augimui ir investicijoms. Todėl, skaidrumas ir tikslingas informacijos pateikimas apie savo organizaciją tampa vienu iš svarbiausių sėkmingo verslo vystymo aspektų. Nepaisant visko, egzistuoja informacijos pateikimo ir norimos informacijos gavimo neatitikimas – asimetrija, kuri formuojasi lemiamų šių veiksnių: atskleidžiama nefinansinė informacija bankiniame sektoriuje yra reglamentuojama labai minimaliai, todėl pats informacijos atskleidimas yra chaotiškas. Bankai atskleidžia informaciją daugiau remdamiesi vyraujančiomis tendencijomis, o ne pagrįstu informacijos pateikimu interesų šalims. Taip pat, esant daugybei skirtingų rinkos dalyvių, kurie turi skirtingus tikslus, galimybes, resursus ir pan. asimetrija formuojasi savaime.

Remiantis kitų autorių tyrimų rezultatai galimas teigti, kad didžiojoje daugumoje atvejų organizacijų atskleidžiama nefinansinė informacija neatitinka investuotojų lūkesčių, o tai atitinkamai trukdo šioms abejoms šalims sėkmingai bendradarbiauti. Todėl, yra būtina rasti sprendimų, kurie padėtų pagerinti šią situaciją ir padėtų mažinti susidariusią atskleidžiamos informacijos asimetriją.

Tokio empirinio tyrimo tarp bankų metinėse ataskaitose atskleidžiamos nefinansinės informacijos ir investicinių investuotojų lūkesčių asimetrijai iširti atlikimas ir rekomendacijų šiai asimetrijai mažinti parengimas būtų visapusiškai naudingas bankams, investuotojams, visuomenei ir reguliaciniams informacijos atskleidimo organams. Tokio tyrimo atlikimas Lietuvoje, analizuojant Lietuvoje veikiančius bankus parodytų esamą situaciją bankų sektoriaus informacijos atskleidime, leistų tiksliau viską įvertinti ir priimti efektyvesnius sprendimus situacijai gerinti. Šio tyrimo atlikimas skatintų šio sektoriaus skaidrumą, pasitikėjimą juo, padėtų pritraukti naujų investicijų ir sureguliuoti ir patobulinti esamą informacijos atskleidimo reguliacinę sistemą

2. Empirinio tyrimo duomenimis asimetrija tarp bankų tvarumo ir atsakomybės metinėse ataskaitose atskleidžiamos informacijos ir investicinių investuotojų lūkesčių egzistuoja. Susiformavusi asimetrija yra dvipusė. Pirmoji pasireiškia, kai bankas atskleidžia didelį kiekį informacijos apie elementą, tačiau ji nėra svarbi investuotojams. Tokios asimetrijos mažinti nebūtina, nes atskleista informacija gali būti aktuali kitoms interesų grupėms. Antroji, kai bankas atskleidžia nepakankamą kiekį informacijos apie elementą, nors jis yra labai svarbus investuotojams. Įvertinus tokios asimetrijos mažinimo galimybes, buvo rasta, kad tik keletas elementų (dėl banko konfidencialumo nuostatų) nėra galimybės atskleisti plačiau. Kitų elementų asimetrijos mažinimo galimybės yra. Tyrimo duomenimis investuotojams svarbiausi, didelę asimetriją pasižymintys ir realių galimybių asimetrijai mažinti turintys elementai yra:

- informacija apie vadovą ir valdybos pokyčius;
- informacija apie organizacijos strategiją ir informacija apie organizacijos valdymą;
- organizacijos vizija, misija, tikslai ir vertybės;
- pagrindiniai metų veiklos rodikliai ir statistika;
- požiūris į dabartinę rinką ir vietą joje;
- rizikos identifikavimas ir valdymas;
- informacija ir požiūris į organizacijos akcininku;
- vykdomų planų, tikslų efektyvumas;
- konkurencinis pranašumas;
- banko akcijų kainą.

Susiformavusios asimetrijos bankams sumažinti nepavyksta, nes: jie tiksliai nežino kokie atskleidžiamos informacijos elementai yra svarbūs investuotojams, taip pat nežino kokios informacijos apie elementus investuotojai nori. Atsižvelgiant į tai asimetrijos mažinimo rekomendacijos būtų: koreguoti atskleidžiamų nefinansinės informacijos ataskaitų turinį, išsamiau atskleidžiant minėtus elementus, aktyviau bendrauti su akcininkais ir investuotojais, rengti nuolat vykstančias apklausas ir mažinti ataskaitose pateikiamą perteklinę informaciją apie elementus, kurių pateikimas atspindi rinkoje vyraujančias informacijos atskleidimo madas.

LITERATŪRA

1. ACCA ir Eurosif (2014) What do investors expect from non-financial reporting?
2. Arif H. M (2013) Disclosure of non-financial information voluntarily in the annual report of financial institutions: a study on listed banks of Bangladesh
3. Butkevičienė E. (2015). Apklausių duomenų analizė. prieiga per http://www.li-data.eu/index.php?file=files/mokymai/seminaras_20110129/sem0129.html&course_file=sem0129_2_1.html
4. Buffet W. (2003) Warren Buffett Has Spoken: The Question Is, Who Is Listening?
5. Danske (2014) corporate responsibility. prieiga per <http://www.danskebank.com/en-uk/CSR/reporting/Pages/reporting.aspx>
6. Daub C. H. (2007) Assessing the quality of sustainability reporting: an alternative methodological approach. Science Direct
7. Dočkienė D. (2015) Turinio analizė, prieiga per http://www.academia.edu/11544742/Turinio_analiz%C4%97
8. DG internal market and services (2011) Disclosure of non-financial information by Companies
9. DNB (2014) Corporate social responsibility. prieiga per <https://www.dnb.no/en/about-us/corporate-social-responsibility.html>
10. Europos Parlamentas (2004) Komisijos Reglamentas (EB2004 m. balandžio 29 d.) Nr. 809/2004 įgyvendinantis Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2003/71/EB nuostatas dėl prospektuose pateikiamos informacijos bei šių prospektų formato, įtraukimo nuorodos būdu ir paskelbimo bei reklamos skleidimo (su vėlesniais jo pakeitimais).
11. Europos Sąjunga (2002) europos parlamento ir tarybos reglamentas (eb) Nr. 1606/2002. Europos Sąjungos oficialusis leidinys
12. Europos Sąjunga (2014) europos parlamento ir tarybos direktyva 2014/95/ES. Europos Sąjungos oficialusis leidinys
13. Europos Sąjunga (2013) Viešai neatskleistos informacijos konfidencialumo užtikrinimo ir atskleidimo taisyklių taikymo gairės (2013-09-24 įsakymas Nr. 241-200).
14. Eurotela (2016) focus grupė. Prieiga per <http://www.eurotela.lt/lt/focus-interviu>
15. Finansinių priemonių rinkų įstatymas (2007) Nr. X-1024; nauja redakcija 2011 m., Nr. XI-1672). prieiga per http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=450571
16. Hafij U. (2015) Human Resource Disclosure in Annual Report of the Listed Banking Companies in Bangladesh. Global Journal of Quantitative Science Vol. 2. No.1. March 2015 Issue. Pp.7–19.
17. Hossain M. (2013) The Extent of Disclosure in Annual Reports of Banking Companies: The Case of India. European Journal of Scientific Research ISSN 1450-216X Vol.23 No.4

18. Hummad, A (2013) Disclosure of Non–Financial Information Voluntarily in the Annual Report of Financial Institutions. A Study on Listed Banks of Bangladesh
19. Hoff B., Wood D. (2008) The Use of Non–Financial Information: What Do Investors Want?
20. Graham B. (1949) The intelligent investor
21. Global Reporting Initiative (2013) A smart EU policy approach to non-financial information disclosure.
22. Global Reporting Initiative (2015) about GRI. prieiga per <https://www.globalreporting.org/information/about-gri/Pages/default.aspx>
23. Gudelytė, L, Valužis, M. (2012) Investicijų ir pensijų fondų valdymas. Vadovėlis. prieiga per http://www.esparama.lt/es_parama_pletra/failai/ESFproduktai/2012_Investiciju_ir_pensiju_fondu_valdymas.pdf
24. Fruzerova O. (2014) pasinaudojimas viešai neatskleista informacija vertybinių popierių rinkoje. ISSN 1392–1274. Teisė 2013 86.
25. Kardelis K. (2005) Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai. Šiauliai
26. Lee K, H., Saen R. (2011) Measuring corporatesustainabilitymanagement: Adata development analysis approach
27. Legenzova R. (2007) Apskaitos harmonizacijos procesų įtaka Lietuvos akcinių bendrovių finansines informacijos srautams.
28. Legenzova R. (2009) Įmonės informacijos atskleidimo modelis. ISSN 1392–1142 organizacijų vadyba: sisteminiai tyrimai: 2009.52
29. Lietuvos Bankas (2013) Emitentų vadovų pranešimų apie sandorius dėl emitento vertybinių popierių taisyklės (2013 m., LB nutarimas Nr. 03–51) prieiga per http://www.lb.lt/del_emitentu_vadovu_pranesimu_apie_sandorius_del_emitento_vertybiniu_popieriu_taisykliu_patvirtinimo
30. Lietuvos Bankas (2013) Oficialaus siūlymo cirkuliario rengimo, tvirtinimo ir oficialaus siūlymo įgyvendinimo taisyklės (2013 m., LB nutarimas Nr. 03–47).. prieiga per http://www.lb.lt/del_oficialaus_siulymo_cirkuliario_rengimo_tvirtinimo_ir_oficialaus_siulymo_igyvendinimo_taisykliu_patvirtinimo
31. Lietuvos Bankas (2014) Periodinės ir papildomos informacijos rengimo ir pateikimo taisyklės (2013 m., LB nutarimas Nr. 03–48; pakeitimai - 2014 m. LB nutarimas Nr. 03-04). Prieiga per http://www.lb.lt/del_periodines_ir_papildomos_informacijos_rengimo_ir_pateikimo_taisykliu_patvirtinimo
32. Lietuvos Bankas (2013) Pranešimo apie akcijų paketų įsigijimą ar netekimą pateikimo taisyklės (2013 m., LB nutarimas Nr. 03–49). Prieiga per http://www.lb.lt/del_pranesimo_apie_akciju_paketo_igijima_ar_netekima_pateikimo_taisykliu_patvirtinimo

33. Lietuvos Bankas (2013) Viešai neatskleistos informacijos konfidencialumo užtikrinimo ir atskleidimo taisyklės (2013 m., LB nutarimas Nr. 03–46) prieiga per [http://www.lb.lt/del_viesai_neatskleistos informacijos konfidencialumo uztikrinimo ir atskleidimo taisykliu patvirtinimo](http://www.lb.lt/del_viesai_neatskleistos_informacijos_konfidencialumo_uztikrinimo_ir_atskleidimo_taisykliu_patvirtinimo)
34. Lietuvos Bankas (2013) Viešo reglamentuojamos informacijos skelbimo ir jos perdavimo į centrinę reglamentuojamos informacijos bazę gairės (2013-09-24 įsakymas Nr. 241–200). prieiga per [http://www.lb.lt/patvirtintos 3 gaires skirtos finansiniu priemoniu rinkos dalyviams](http://www.lb.lt/patvirtintos_3_gaires_skirtos_finansiniu_priemoniu_rinkos_dalyviams)
35. Lietuvos Bankas (2013) Vertybinių popierių prospekto rengimo, tvirtinimo ir viešo informacijos atskleidimo taisyklės (2013 m., LB nutarimas Nr. 03-44). prieiga per [http://www.lb.lt/del_vertybiniu popieriu prospekto rengimo tvirtinimo ir vieso informacijos atskleidimo taisykliu patvirtinimo](http://www.lb.lt/del_vertybiniu_popieriu_prospekto_rengimo_tvirtinimo_ir_vieso_informacijos_atskleidimo_taisykliu_patvirtinimo)
36. Lietuvos bankas (2013) Reglamentuojamos informacijos viešo skelbimo taisyklės (2013 m., LB nutarimas Nr. 03–50). Prieiga per [http://www.lb.lt/del_reglamentuojamos informacijos vieso skelbimo taisykliu patvirtinimo](http://www.lb.lt/del_reglamentuojamos_informacijos_vieso_skelbimo_taisykliu_patvirtinimo)
37. Maffei M (2013) (Un)useful risk disclosure: explanations from the Italian banks. Managerial Auditing Journal
38. Munger C. (2009) Poor Charlie's Almanack
39. NIVRA (2014) Non-financial information in progress. A guide to the reporting and assurance of non-financial information in the public sector.
40. Institute for Responsible Investment (2008) The Use of Non-Financial Information: What Do Investors Want?
41. PWC (2014) Sustainability goes mainstream: Insights into investor views. Investor Survey, winter/spring series
42. Roca L. C. (2012) An analysis of indicators disclosed in corporate sustainability reports. Journal of Cleaner Production
43. SEB (2014) Sustainability. prieiga per <http://sebgroup.com/about-seb/sustainability>
44. Swedbank (2014) Sustainability Reports. prieiga per <https://www.swedbank.com/corporate-sustainability/global-reporting-initiative-gri/sustainability-reports/>
45. Šiaulių bankas (2014) Socialinė atsakomybė. prieiga per <http://www.siauliubankas.lt/lt/apie-banka/investuotojams/socialine-politika/>
46. Spinter research (2016) focus grupės. prieiga per <http://www.spinter.lt/site/lt/vidinis/vid-menu/focus-grupes>
47. Teisingos akcijų kainos nustatymo gairės (2013-09-24 įsakymas Nr. 241-200);
48. Tidikis R. (2003) Socialinių tyrimų metodologija. Vilnius
49. VAS (2006) 1-ojo verslo apskaitos standarto „finansinė atskaitomybė“ metodinės rekomendacijos

50. Vainienė R. (2005) „Ekonomikos terminų žodynas“. Tyto alba
51. Vertybinių popierių įstatymas (2011) Nr. X-1023; nauja redakcija 2011 m., Nr. XI-1673).
prieiga per http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=442439

PRIEDAI

Emitentams taikomi reglamentuojamos informacijos skelbimo, saugojimo ir pateikimo LB reikalavimai

Reglamentuojama informacija	Informaciją reglamentuojantis teisės aktas	Informacijos skelbimo ir pateikimo terminas	Skelbimas, saugojimas ir pateikimas LB	Skelbimo ar pateikimo forma	Kalba	Išimtyms nelistin- guojamiems emitentams	Pastabos
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
1. Periodinė informacija: 1.1. Metinė informacija: - audituotos metinės konsoliduotosios (kai sudaromos) ir atskiros finansinės ataskaitos kartu su auditoriaus išvada; - konsoliduotasis metinis pranešimas; - atsakingų asmenų patvirtinimas dėl atskirų ir konsoliduotųjų metinių finansinių ataskaitų ir konsoliduotojo metinio pranešimo informacijos.	Vertybinių popierių įstatymo 20 str. Vertybinių popierių įstatymo 21 str. bei Periodinės ir papildomos informacijos rengimo ir pateikimo taisyklės	ne vėliau kaip per 4 mėnesius nuo finansinių metų pabaigos	paskelbti viešai visose ES valstybėse narėse (GlobeNewswire) ir įdėti į CRIB Pateikti LB	Vertybinių popierių įstatymo 28 str. bei Reglamentuojamos informacijos viešo skelbimo taisyklių nustatyta tvarka Žr. bendrąją pastabą	rengiama, skelbiama ir saugoma lietuvių ir anglų kalba (arba priimanč. valstybei narei priimtina ir anglų kalba)	skelbiama viešai Reglamentuojamos informacijos viešo skelbimo taisyklių nustatyta tvarka tik Lietuvoje (emitento interneto svetainėje) ir tik lietuvių k.	

<p>1.2. 6 mėnesių tarpinė informacija: - 6 mėnesių tarpinės konsoliduotosios (kai sudaromos) finansinės ataskaitos (jei buvo atliktas auditas – su auditoriaus išvada); - 6 mėnesių konsoliduotasis tarpinis pranešimas; - atsakingų asmenų patvirtinimas dėl 6 mėnesių tarpinių (konsoliduotųjų tarpinių) finansinių ataskaitų ir 6 mėnesių konsoliduotojo tarpinio pranešimo informacijos.</p>	<p>Vertybinių popierių įstatymo 22 str. bei Periodinės ir papildomos informacijos rengimo ir pateikimo taisyklės</p>	<p>nedelsiant pasibaigus finansiniam laikotarpiui, bet ne vėliau kaip per 2 mėnesius nuo jo pabaigos</p>	<p>viešai paskelbti visose ES valstybėse narėse (GlobeNewswire) ir įdėti į CRIB</p> <p>Pateikti LB</p>	<p>Vertybinių popierių įstatymo 28 str. ir Reglamentuojamos informacijos viešo skelbimo taisyklių nustatyta tvarka</p> <p>Žr. bendrąją pastabą</p>	<p>rengiama, skelbiama ir saugoma lietuvių ir anglų kalba (arba priimanč. valstybei narei priimtina ir anglų kalba)</p>	<p>reikalavimas netaikomas</p>	
<p>1.3. Tarpinės 3, 9 ir 12 mėnesių konsoliduotosios (kai sudaromos) finansinės ataskaitos (jei buvo atliktas auditas – su auditoriaus išvada) ir atsakingų asmenų patvirtinimas dėl 3, 9 ir 12 mėnesių tarpinių konsoliduotųjų finansinių ataskaitų.</p>	<p>Vertybinių popierių įstatymo 22 str. bei Periodinės ir papildomos informacijos rengimo ir pateikimo taisyklės</p>	<p>nedelsiant pasibaigus finansiniam laikotarpiui, bet ne vėliau kaip per 2 mėnesius nuo jo pabaigos</p>	<p>viešai paskelbti visose ES valstybėse narėse (GlobeNewswire) ir įdėti į CRIB</p> <p>Pateikti LB</p>	<p>Vertybinių popierių įstatymo 28 str. ir Reglamentuojamos informacijos viešo skelbimo taisyklių nustatyta tvarka</p> <p>Žr. bendrąją pastabą</p>	<p>rengiama, skelbiama ir saugoma lietuvių ir anglų kalba (arba priimanč. valstybei narei priimtina ir anglų kalba)</p>	<p>reikalavimai netaikomi</p>	
<p>2. Pranešimai apie akcijų paketo įgijimą ir netekimą</p>	<p>Vertybinių popierių įstatymo 23 str. bei Pranešimo apie akcijų paketą įsigijimą ar netekimą pateikimo taisyklės</p>	<p>per 3 prekybos dienas nuo pranešimo iš asmens, įgijusio ar netekusio akcijų paketą, gavimo;</p>	<p>paskelbti viešai visose ES valstybėse narėse (GlobeNewswire) ir įdėti į CRIB</p>	<p>el.būdu Vertybinių popierių įstatymo 28 str. ir Reglamentuojamos informacijos viešo skelbimo taisyklių nustatyta tvarka</p>	<p>skelbiama ir saugoma lietuvių ir anglų kalba (arba priimanč. valstybei narei priimtina ir anglų kalba)</p>	<p>jei vertybiniai popieriai viešai siūlomi tik Lietuvoje – skelbiama emitento interneto svetainėje lietuvių kalba</p>	<p>Asmenys, įgiję paketą ar jo netekę, užpildo nustatytą formą ir pateikia emitentui ir LB, o emitentas skelbia viešai (jei reikia, prieš tai išvertęs į anglų kalbą) ir įdeda į CRIB.</p>

3. Pranešimai apie esminius įvykius	<p>Vertybinių popierių įstatymo 18 str. ir Viešai neatskleistos informacijos konfidencialumo užtikrinimo ir atskleidimo taisyklės bei Viešai neatskleistos informacijos konfidencialumo užtikrinimo ir atskleidimo taisyklių taikymo gairės ir Preliminarių veiklos rezultatų ir veiklos prognozių skelbimo gairės</p>	<p>Nedelsiant (ne vėliau, kaip per 24 val.)</p>	<p>paskelbti viešai visose ES valstybėse narėse (GlobeNewswire) ir įdėti į CRIB</p> <p>paskelbti savo interneto svetainėje</p> <p>pateikti LB</p>	<p>el.būdu Vertybinių popierių įstatymo 28 str. ir Reglamentuojamos informacijos viešo skelbimo taisyklių nustatyta tvarka</p> <p>taisyklėse nustatyta forma</p> <p>žr. bendrąją pastabą</p>	<p>Skelbiama ir saugoma lietuvių ir anglų kalba (arba priimanč. valstybei narei priimtina ir anglų kalba)</p>	<p>reikalavimas netaikomas</p>	<p>Teikiant pranešimą apie esminį įvykį konfidencialiai, jis yra pateikiamas tik LB Priežiūros tarnybai (Žirmūnų g. 151, Vilnius) Viešai neatskleistos informacijos konfidencialumo užtikrinimo ir atskleidimo taisyklių nustatyta tvarka.</p>
4. Pranešimai apie savų akcijų įgijimą ir netekimą (5 arba 10 proc.)	<p>Vertybinių popierių įstatymo 25 str. 1 d. bei Periodinės ir papildomos informacijos rengimo ir pateikimo taisyklės</p>	<p>ne vėliau kaip per 4 prekybos dienas</p>	<p>paskelbti viešai visose ES valstybėse narėse (GlobeNewswire) ir įdėti į CRIB</p> <p>pranešti LB</p>	<p>el.būdu Vertybinių popierių įstatymo 28 str. ir Reglamentuojamos informacijos viešo skelbimo taisyklių nustatyta tvarka</p> <p>Žr. bendrąją pastabą</p>	<p>Skelbiama ir saugoma lietuvių ir anglų kalba (arba priimanč. valstybei narei priimtina ir anglų kalba)</p>	<p>jei vertybiniai popieriai viešai siūlomi tik Lietuvoje - skelbiama ir saugoma tik Lietuvoje (emitento interneto svetainėje) ir lietuvių kalba</p>	

5. Pranešimai apie vadovų sandorius	Finansinių priemonių rinkų įstatymo 62 str. 4 d. bei Emitentų vadovų pranešimų apie sandorius dėl emitento vertybinių popierių taisyklės	Nedelsdamas, bet ne vėliau kaip per 24 valandas nuo pranešimo iš vadovo, įgijusio ar netekusio emitento vp, gavimo;	paskelbti viešai visose ES valstybėse narėse (GlobeNewswire) ir įdėti į CRIB	el.būdu Vertybinių popierių įstatymo 28 str. ir Reglamentuojamos informacijos viešo skelbimo taisyklių nustatyta tvarka	Skelbiama ir saugoma lietuvių ir anglų kalba (arba priimanč. valstybei narei priimtina ir anglų kalba)	reikalavimas netaikomas	Vadovai informuoja emitentą, o emitentas, gavęs pranešimą skelbia jį viešai (jei reikia, prieš tai išvertęs į anglų kalbą) ir įdeda į CRIB.
6. Papildoma informacija: 6.1. pranešimai apie bendrą emitento išleistų akcijų skaičių ir jų suteikiamų balsų skaičių, įstatinio kapitalo dydį bei akcijos nominalią vertę	Vertybinių popierių įstatymo 25 str. 2 d. Periodinės ir papildomos informacijos rengimo ir pateikimo taisyklės	Per 3 darbo dienas nuo informacijos pasikeitimo	paskelbti viešai visose ES valstybėse narėse (GlobeNewswire) ir įdėti į CRIB paskelbti savo interneto svetainėje pranešti LB	el. būdu Vertybinių popierių įstatymo 28 str. ir Reglamentuojamos informacijos viešo skelbimo taisyklių nustatyta tvarka Žr. bendrąją pastabą	Skelbiama ir saugoma lietuvių ir anglų kalba (arba priimanč. valstybei narei priimtina ir anglų kalba)	jei vertybiniai popieriai viešai siūlomi tik Lietuvoje - skelbiama tik Lietuvoje (emitento interneto svetainėje) ir lietuvių kalba	
6.2. Nuosavybės vertybinių popierių emitento pranešimai apie visus jo įvairių klasių akcijų ir išleistų išvestinių vertybinių popierių suteikiamų teisių pasikeitimus bei užtikrinimą	Vertybinių popierių įstatymo 25 str. 3 d. Periodinės ir papildomos informacijos rengimo ir pateikimo taisyklės	nedelsiant	paskelbti viešai visose ES valstybėse narėse (GlobeNewswire) ir įdėti į CRIB pranešti LB	el. būdu Vertybinių popierių įstatymo 28 str. ir Reglamentuojamos informacijos viešo skelbimo taisyklių nustatyta tvarka Žr. bendrąją pastabą	Skelbiama ir saugoma lietuvių ir anglų kalba (arba priimanč. valstybei narei priimtina ir anglų kalba)	jei vertybiniai popieriai viešai siūlomi tik Lietuvoje - skelbiama tik Lietuvoje (emitento interneto svetainėje) ir lietuvių kalba	Dokumentai, kurie nėra skelbiami per GlobeNewswire, LB pateikiami per AFS.

<p>6.3. Ne nuosavybės vertybinių popierių emitento pranešimai apie visus jo išleistų vertybinių popierių suteikiamų teisių pasikeitimus, atsiradusius dėl skolos vertybinių popierių emisijos sąlygų ar palūkanų normos pasikeitimo bei informacija apie naujas skolos vertybinių popierių emisijas, jų garantijas bei užtikrinimą</p>	<p>Vertybinių popierių įstatymo 25 str. 4 ir 5 d. Periodinės ir papildomos informacijos rengimo ir pateikimo taisyklės</p>	<p>nedelsiant</p>	<p>paskelbti viešai visose ES valstybėse narėse (GlobeNewswire) ir įdėti į CRIB</p> <p>Pranešti LB</p>	<p>el. būdu Vertybinių popierių įstatymo 28 str. ir Reglamentuojamos informacijos viešo skelbimo taisyklių nustatyta tvarka</p> <p>Žr. bendrąją pastabą</p>	<p>Skelbiama ir saugoma lietuvių ir anglų kalba (arba priimanč. valstybei narei priimtina ir anglų kalba)</p>	<p>jei vertybiniai popieriai viešai siūlomi tik Lietuvoje - skelbiama tik Lietuvoje (emitento interneto svetainėje) ir lietuvių kalba</p>	
--	--	-------------------	--	---	---	---	--

Emitentams taikomi kitos informacijos skelbimo, saugojimo ir pateikimo LB reikalavimai (LB, 2015)

Kita informacija	Informaciją reglamentuojantis teisės aktas	Informacijos skelbimo ir pateikimo terminas	Informavimas ir pateikimas	Informavimo ar pateikimo forma	Kalba	Išimtys nelistinguojamiems emitentams	Pastabos
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
1. Steigimo dokumentų ar įstatų pakeitimų projektai	Vertybinių popierių įstatymo 25 str. 6 d.	Ne vėliau kaip tą dieną, kai emitento akcininkams sudaroma galimybė susipažinti su šiuo projektu ir nedelsiant įregistravus emitento steigimo dokumentų ar įstatų pakeitimus juridinių asmenų registre.	LB ir Biržai (jei emitento vertybiniai popieriai įtraukti į prekybą Biržoje)	LB per AFS, o Biržai el.būdu.	lietuvių kalba		<p>Jei informacija bei dokumentų projektų kopijos skelbiami viešai per Biržos sistemą (GlobeNewswire) atskiro pranešimo LB ir Biržai teikti nereikia. JAR registruotų dokumentų kopijas įdėti į AFS.</p> <p>Jei emitento vertybiniai popieriai įtraukti į priimančiosios valstybės narės reguliuojamą rinką, informacija tos rinkos operatoriui pateikiama toje reguliuojamoje rinkoje nustatyta tvarka, JAR registruotų dokumentų kopijas įdėti į LB AFS.</p>

<p>2. Vertybinių popierių prospektas (pagal Komisijos Reglamente (EB) Nr. 809/2004 nustatytus reikalavimus) ir LB pripažintas prospektui lygiavertis dokumentas (pagal Vertybinių popierių įstatymo 5 str. 4 d. 2-3 ir 7 d. 3 ir 4 punktuose nustatytas išimtis).</p>	<p>Vertybinių popierių įstatymo Antrasis skirsnis, Vertybinių popierių prospekto rengimo, tvirtinimo ir viešo informacijos atskleidimo taisyklės.</p>	<p>nedelsiant, ne vėliau kaip iki viešo siūlymo pradžios</p>	<p>Patvirtintą LB prospektą paskelbti viešai Vertybinių popierių įstatymo 9 str. nustatyta tvarka ir įdėti į CRIB</p>	<p>Prašymą LB patvirtinti prospektą ir dokumentus pateikti paštu, įteikiant vietoje arba per AFS (doc, docx ar kt. visuotinai priimtinu formatu), o patvirtinto prospekto kopiją (pdf formatu) – per AFS.</p>	<p>prospekto parengimo kalba</p>		<p>Vertybinių popierių prospekto turiniui taikomi Komisijos Reglamente (EB) Nr. 809/2004 (su pakeitimais) reikalavimai</p>
<p>3. Ne nuosavybės vertybinių popierių, išleidžiamų pagal bazinius prospektus, galutinės sąlygos</p>	<p>Vertybinių popierių prospekto rengimo, tvirtinimo ir viešo informacijos atskleidimo taisyklių 26 p.</p>	<p>Nedelsiant prieš kiekvieną viešą siūlymą</p>	<p>Pateikti LB ir priimančiųjų valstybių narių priežiūros institucijoms Vertybinių popierių įstatymo 9 str. nustatyta tvarka, paskelbti viešai ir įdėti į CRIB</p>	<p>LB pateikti per AFS, priimančiosioms valstybėms narėms - el. būdu.</p>	<p>prospekto parengimo kalba</p>		<p>Priimančiųjų valstybių narių kontaktai: http://www.esma.europa.eu/page/Means-Communication-Final-Terms-Competent-Authorities-host-Member-States</p>
<p>4. Vertybinių popierių išplatavimo ataskaita</p>	<p>Vertybinių popierių prospekto rengimo, tvirtinimo ir viešo informacijos atskleidimo taisyklės.</p>	<p>per 3 darbo dienas nuo įstatinio kapitalo įregistravimo juridinių asmenų registre arba sąskaitos LCVPD atidarymo išleidžiant ne nuosavybės vertybinius popierius</p>	<p>pateikti LB</p>	<p>per AFS</p>	<p>lietuvių kalba</p>		<p>išplatavimo ataskaita turi būti pateikta ir tais atvejais, kai prospekto rengimui ir skelbimui yra numatyta išimtis arba vertybiniai popieriai platinami be prospekto</p>

<p>5. Oficialaus siūlymo dokumentai</p> <p>Gavus informaciją apie keitinimą teikti oficialų siūlymą, ir jį pateikus, pranešti emitento darbuotojams. Pateikti patvirtintą cirkuliarą.</p> <p>Emitento valdymo organų nuomonė dėl pateikto oficialaus siūlymo</p>	<p>Vertybinių popierių įstatymo 35 str.</p>	<p>nedelsiant</p> <p>Per 10 dienų nuo cirkuliario patvirtinimo</p>	<p>pranešti darbuotojams ar jų atstovams</p> <p>darbuotojų nuomonę (jei tokia yra) pateikti LB</p> <p>Paskelbti viešai emitento įstatuose nurodytame šaltinyje ir paskelbti interneto svetainėje</p> <p>pateikti LB</p>	<p>Informacijos pateikimo forma turi užtikrinti galimybę susipažinti su teikiama informacija ir pareikšti savo nuomonę</p> <p>per AFS</p> <p>taisyklėse nustatyta forma (3 priedas)</p> <p>per AFS</p>	<p>lietuvių kalba (arba priimančiosios valstybės narės nustatyta kalba)</p>		<p>Jei emitento vertybiniai popieriai įtraukti į priimančiosios valstybės narės reguliuojamą rinką oficialaus siūlymo ir susijusios informacijos skelbimui yra taikoma priimančiosios valstybės narės teisės aktuose nustatyta tvarka.</p>
<p>6. Pranešimai apie asmenis, turinčius teisę sužinoti viešai neatskleistą informaciją ir pranešimai apie asmenis, susijusius su emitentu</p>	<p>Finansinių priemonių rinkų įstatymo 62 str. 5 d. ir Viešai neatkleistos informacijos konfidencialumo užtikrinimo ir atskleidimo taisyklių VI skirsnis</p>	<p>Kasmet, nedelsiant po eilinio akcininkų susirinkimo, bet ne vėliau, kaip per 5 mėn. iki finansinių metų pabaigos</p>	<p>pateikti LB</p>	<p>įkeliant ją į LB ftp tarnybinę stotį (serverį)</p>	<p>lietuvių</p>	<p>reikalavimas informacijos pateikimui netaikomas</p>	

Emitentų vadovams ir emitento akcijų paketų turėtojams taikomi informacijos skelbimo ir pateikimo LB reikalavimai (LB, 2015)

Informacija	Informaciją reglamentuojantis teisės aktas	Informacijos skelbimo ir pateikimo terminas	Informavimas ir pateikimas	Informavimo ar pateikimo forma	Kalba	Išimtys nelistinguojamiems emitentams	Pastabos
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
1. Pranešimai apie akcijų paketo įsigijimą ir netekimą	Vertybinių popierių įstatymo 23 str. bei Pranešimo apie akcijų paketų įsigijimą ar netekimą pateikimo taisyklės	per 4 prekybos dienas nuo atitinkamos balsų ribos peržengimo	pateikti LB ir emitentui	pateikiant užpildytą taisyklėse nustatytą formą (raštu)	Lietuvių arba anglų kalba		Asmenys, įgiję paketą ar jo netekę užpildo nustatytą formą ir raštu informuoja emitentą ir LB, o emitentas skelbia viešai ir pateikia CRIB.
2. Pranešimai apie vadovų sandorius	Finansinių priemonių rinkų įstatymo 62 str. 4 d., Emitentų vadovų pranešimų apie sandorius dėl emitento vertybinių popierių taisyklės	nedelsiant, bet ne vėliau kaip per 4 prekybos dienas nuo sandorio sudarymo	Pateikti emitentui	pateikiant užpildytą taisyklėse nustatytą formą (raštu)	Lietuvių arba anglų kalba	reikalavimas informacijos skelbimui ir pateikimui netaikomas	Vadovai informuoja emitentą, o emitentas, gavęs pranešimą skelbia jį viešai ir įdeda į CRIB.

<p>3. Privalomo oficialaus siūlymo dokumentai</p> <p>Ketininimas teikti oficialų siūlymą arba perleisti akcijas, viršijančias 1/3 ribą</p> <p>Oficialaus siūlymo cirkuliaras tvirtinimui</p> <p>LB patvirtintas cirkuliaras</p> <p>Cirkuliario santrauka</p> <p>Oficialaus siūlymo įgyvendinimo ataskaita</p>	<p>Vertybinių popierių įstatymo ketvirtasis skirsnis, Oficialaus siūlymo cirkuliario rengimo, tvirtinimo ir oficialaus siūlymo įgyvendinimo taisyklės</p>	<p>nedelsiant, bet ne vėliau kaip per 4 prekybos dienas nuo ribos peržengimo (kartu su pranešimu apie paketo įgijimą)</p> <p>per 20 dienų po ketinimų paskelbimo</p> <p>ne vėliau kaip per 3 darbo dienas po cirkuliario patvirtinimo</p> <p>ne vėliau kaip per 3 darbo dienas po cirkuliario patvirtinimo</p> <p>ne vėliau kaip per 5 darbo dienas po įgyvendinimo pabaigos</p>	<p>Paskelbti viešai emitento įstatuose nurodytame šaltinyje bei pranešti LB ir Biržai (nusprendus neteikti oficialaus siūlymo, informuoti apie balsų perleidimo faktą)</p> <p>pateikti LB</p> <p>pateikti emitentui</p> <p>paskelbti emitento įstatuose nurodytame šaltinyje</p> <p>pateikti LB ir emitentui</p>	<p>taisyklių 4 punkte nustatyta tvarka</p> <p>LB ir Biržai pateikti popierinę pranešimo kopiją</p> <p>paštu arba įteikiant vietoje (Žirmūnų 151, Vilnius)</p> <p>patvirtinto cirkuliario kopiją</p> <p>santraukos tekstą</p> <p>LB – taisyklių 4 priede nustatyta forma per AFS</p>	<p>Lietuvių (arba priimančiosios valstybės narės nustatyta) kalba</p>	<p>Jei emitento vertybiniai popieriai įtraukti į priimančiosios valstybės narės reguliuojamą rinką, oficialaus siūlymo pareigos nustatymui taikomi buveinės valstybės narės, o oficialaus siūlymo teikimui ir susijusios informacijos skelbimui -priimančiosios valstybės narės teisės aktuose nustatyti reikalavimai.</p>
--	---	--	--	---	---	--

Svarbiausi nefinansinės informacijos elementai investuojantiems į bankų sektorių

NR.	Naudojami elementai				Šio tyrimo elementai
	Autorių atliktuose tyrimuose naudoti elementai				
	Hoff B. ir Wood D. (2008)	Lozano R. ir Huisingh D. (2011)	Arif H. M. ir Tuhin M. H. (2013)	GRI (2014)	
1	Rinkos dalis	Dabartinė rinka ir buvimas joje	angl. <i>Background</i> informacija apie banką	Organizacijos ir ataskaitos profilis	Bendra informacija apie banką
2	Inovatyvūs produktai	Klientai	Informacija apie organizacijos strategiją	Vadovo pareiškimas	Vadovo žodis/pareiškimas
3	Klientų pasitenkinimas	Pajamos, vertės kūrimas ir akcininkų pritraukimas	Informacija apie organizacijos valdymą	Organizacijos vizija, tikslai ir vertybės	Informacija apie vadovą ir valdybos pokyčius
4	Apdovanojimai ir sertifikatai (pvz. ISO)	Įsigijimai	Rizikos valdymas	Organizacijos darnaus vystymosi tendencijos	Informacija apie organizacijos valdymą
5	Darbuotojų pasitenkinimas	Patentai ir intelektinės nuosavybės	Apskaitos politika	Elgesio kodeksas ir organizacinė filosofija	Informacija apie organizacijos strategiją
6	Darbuotojų įvairovė	Žaliavos	Informacija apie darbuotojus	Organizacijos ekonominė politika	Organizacijos vizija, misija, tikslai ir vertybės
7	Darbuotojų kaita/atleidimai	Kokybės programos	Pagrindiniai rodikliai ir statistika	Organizacijos aplinkosaugos politika	Pagrindiniai metų veiklos rodikliai ir statistika
8	Vykdomosios kompensacijos	Tiekimo grandinės ir logistika	Organizacijos socialinės informacijos atskleidimas	Organizacijos socialinė politika	Sertifikatai, patentai, intelektinė nuosavybė
9	Audito procesai	Tvarumo indeksai		Tvarumo integracija į valdymo sistemas	Politinės partnerystės / lobizmas
10	Novatoriškos valdymo strategijos	Įsipareigojimai		Rizikų identifikavimas	Požiūris į dabartinę rinką ir vietą joje
11	Etikos gairės	Antimonopolija, kova su korupcija ir kyšininkavimu		Santykiai su interesų šalimis	Rizikos identifikavimas ir valdymas
12	Valdybos pokyčiai	Aplinkosaugos operacijos		Ekonominės veiklos	Organizacijos ekonominė politika
13	Informacija apie vadovą	Žemės naudojimas ir atkūrimas		Organizacijos veiklos aplinkosaugoje	Organizacijos aplinkosaugos politika
14	Valdybos/vadovbės rinkimo procesai	Biologinė įvairovė		Organizacijos darbai socialinėse veiklose	Organizacijos socialinė politika
15	Darbo sauga	Nelaimingi atsitikimai		Integruotos veiklos	Informacija apie darbuotojus
16	Papildoma vertė darbuotojams, taupymo planai	Tiekimo grandinės ir logistika		Patikimumas ir skaidrumas	Informacija apie interesų grupes
17	Sveikatos ir saugos įrašai	Sertifikatai		Patikimumas konkrečiais aplinkos aspektais	Interesų grupių norų tenkinimas

18	Aplinkosaugos įvertinimai ir programos	Vidinės interesų grupės Veiklos sujungiančios vidines ir išorines interesų grupes		Patikimumas konkrečioje socialinėje dimensijoje	Informacija apie klientus ir užimamus segmentus Informacija ir požiūris į organizacijos akcininkus Veiklos susijusios su aplinkosaugos ir socialine gerove
19	Darbuotojų mokymai			Palyginamumas su kitomis organizacijomis	
20	Politinės partnerystės / lobistika	Išorinės interesų grupės	Prieinamumas ir struktūra		
21	Humanitarinės iniciatyvos				
22	Informacija susijusi su žmogaus teisėmis				

Anketinės apklausos anketa

Sveiki,

Esu KTU Ekonomikos ir verslo fakulteto, Strateginės katedros Tarptautinio verslo studentas, atlieku tyrimą, kurio tikslas - empiriškai ištirti investuotojų požiūriu kokie nefinansinės informacijos elementai yra jiems svarbiausi priimant sprendimą investuoti į bankinį sektorių. Gauti rezultatai bus naudojami magistro baigiamajame darbe. Anketa yra anoniminė. Iš anksto dėkoju už Jūsų atsakymus.

1. Ar Jūs esate investavę (pirkęs viešai prekiaujamomis bankų akcijomis) į bankinį sektorių?

Taip Ne

2. Ar Jūs investuojate trumpuoju laikotarpiu (spekuliuojate), ar ilguoju laikotarpiu? (Jei tinka abu variantai, žymėkite abu)

Trumpuoju laikotarpiu Ilguoju laikotarpiu

3. Ar Jūs priimdamas sprendimą investuoti remiatės fundamentine ar technine analize? Jei tinka abu variantai, žymėkite abu).

Fundamentine analize Technine analize

4. Įvertinkite, kiek Jums yra svarbūs žemiau išvardinti atskleidžiamos nefinansinės informacijos elementai priimant sprendimą investuoti į bankinį sektorių, kai 1 – reiškia visiškai nesvarbu, 7 - labai svarbu. (tuščiuose elementų stulpelio langeliuose galite įrašyti tris nepaminėtus Jums svarbiausius elementus)

Elementai:	1	2	3	4	5	6	7
Bendra informacija apie banką							
Vadovo žodis/pareiškimas							
Informacija apie vadovą ir valdybos pokyčius							
Informacija apie organizacijos valdymą							
Informacija apie organizacijos strategiją							
Organizacijos vizija, misija, tikslai ir vertybės							
Pagrindiniai metų veiklos rodikliai ir statistika							
Sertifikatai, patentai, intelektinė nuosavybė							
Politinės partnerystės / lobizmas							
Požiūris į dabartinę rinką ir vietą joje							
Rizikos identifikavimas ir valdymas							
Organizacijos ekonominė politika							
Organizacijos aplinkosaugos politika							
Organizacijos socialinė politika							
Informacija apie darbuotojus							
Informacija apie interesų grupes							
Interesų grupių norų tenkinimas							
Informacija apie klientus ir užimamus segmentus							
Informacija ir požiūris į organizacijos akcininkus							
Veiklos susijusios su aplinkosaugos ir socialine gerove							